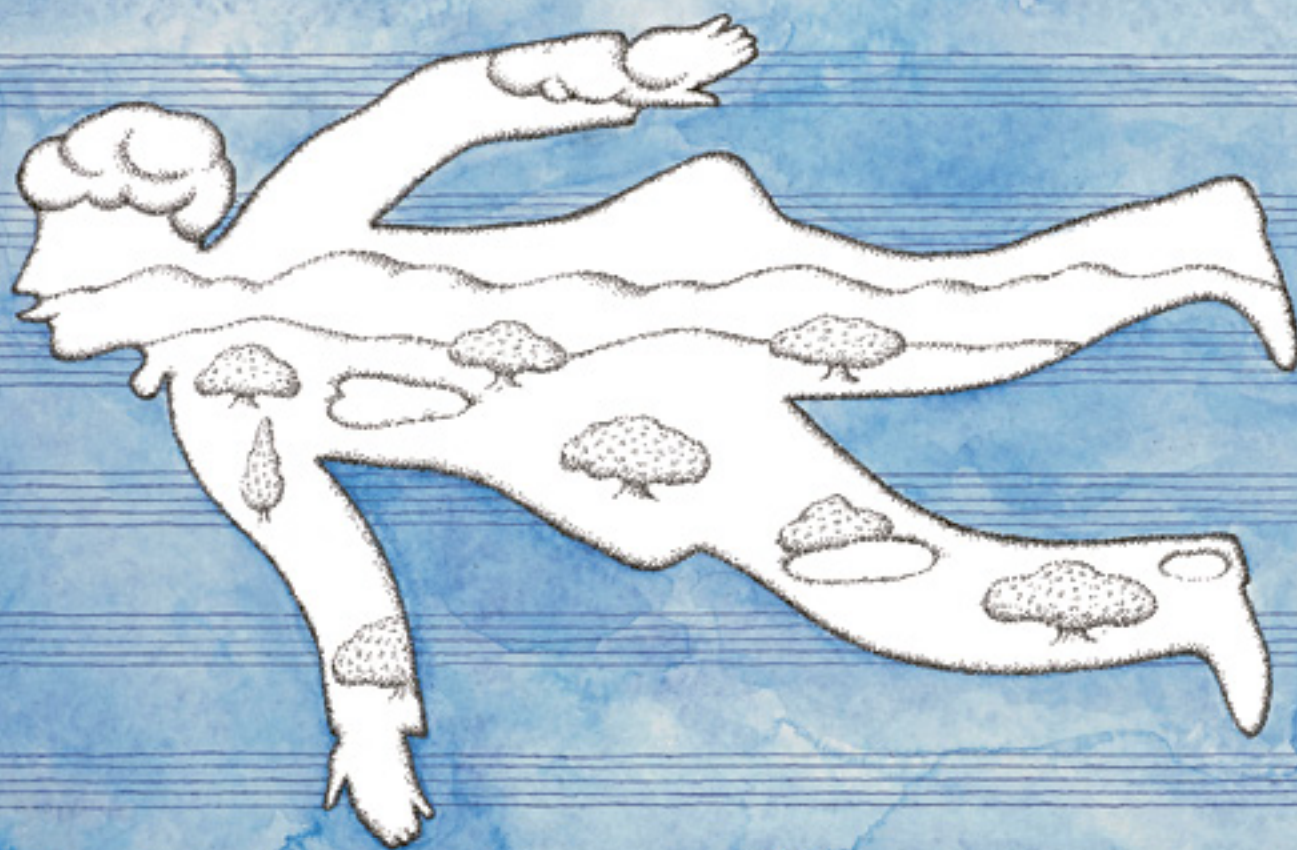

Bezhranic!...

JANÁČEK BRNO 2024

9. mezinárodní
operní a hudební festival 1–24/11/2024

festivalový magazín

Což vůbec člověk, český člověk, český skladatel může sedět jen za pecí?
Což nemáme míti takový lesk kulturní, bohatství umělecké, abychom ve světě byli, ač malí, přece prvními?

Leoš Janáček

JANÁČEK BRNO 2024

Patricie Částková – dramaturg divadelní řady

Jiří Zahradka – dramaturg koncertní řady

Umělecká rada festivalu

Patricie Částková – dramaturgyně souboru Janáčkovy opery NdB

Martin Glaser – ředitel Národního divadla Brno

Josef Herman – šéfredaktor Divadelních novin

Jiří Heřman – umělecký šéf souboru Janáčkovy opery NdB

Jan Hlaváč – hudební redaktor Českého rozhlasu

Marko Ivanović – šéfdirigent souboru Janáčkovy opery NdB

Vítězslav Mikeš – dramaturg Filharmonie Brno

Ludmila Němcová – ředitelka Nadace Leoše Janáčka

Ondřej Pivoda – muzikolog

Svatava Šenková – vedoucí Centra dramaturgie TS Brno

Barbara Maria Willi – děkanka Hudební fakulty JAMU

Jiří Zahradka – muzikolog

Záštitu nad festivalem převzali

Petr Pavel – prezident České republiky

Petr Fiala – předseda vlády České republiky

Martin Baxa – ministr kultury České republiky

Jan Grolich – hejtman Jihomoravského kraje

Markéta Vaňková – primátorka statutárního města Brna

Andreas Kühne – velvyslanec Spolkové republiky Německo v Praze

Bez hranic!

Hudba nezná hranice, nepotřebujete znát její jazyk ani státní příslušnost, stačí poslouchat. Vyslali jsme ji do vesmíru se sondou Voyager, a když člověk poprvé vystoupil na Měsíci, hrála k tomu *Novosvětská Antonína Dvořáka*. Hranice nezná ani fantazie umělců, kteří ji tvoří, a tak se s nimi můžeme vydat do minulosti nebo žít tři sta let, cokoli je možné a jediné hranice jsou ty, jež si stavíme v nás samých.

Bez hranic bude i festival *Janáček Brno 2024*. I když tento ročník patří české hudbě, s radostí otevíráme interpretační hranice a těšíme se na zážitky z různých pohledů na díla našich českých skladatelů. Kam se asi vydá s Matějem Broučkem kanadský režisér Robert Carsen a tenorista Nicky Spence v nové inscenaci zahajující festival s brněnským souborem v koprodukcii s madridským Teatro Real a berlínskou Staatsoper Unter den Linden? Nalezne Dorothea Röschmann jako Elina Makropulos v režii Clause Gutha ztracený recept na nesmrtelnost? Jaký dárek mají připravený pro *Lišku Bystroušku* ke stým narozeninám Kateřina Kněžíková s Adamem Plachetkou? Co nabídne pohled ženského inscenačního týmu v čele s režisérkou Veronikou Kos Loulovou na Janáčkovu *Jenůfu*, jejíž první verze oslaví 120 let? A co

si připravila ve svých inscenacích nejmladší generace studentů JAMU a Konzervatoře Brno? To se dozvíte během tří festivalových týdnů nabitých operními inscenacemi v podání například Staatsoper Unter den Linden, domácí Janáčkovy opery NdB, Národního divadla moravskoslezského, Opery Moravského divadla a koncerty s Bamberger Symphoniker s Jakubem Hrůšou, Staatskapelle Berlin s Christianem Thielemannem, Pavel Haas Quartetem, Navarra String Quartetem, Janáčkovým kvartetem, Simonou Šaturovou, houslisty Josefem Špačkem a Janem Mráčkem a řadou dalších vynikajících umělců. Bohatý doprovodný program v podobě výstav, pořadů pro děti, dramaturgických úvodů, ale i výletů po stopách Leoše Janáčka naplní každou volnou minutu mezi představeními a koncerty.

Oslavte s námi Rok české hudby v místech, která ji inspirovala, a vydejte se s námi za hranice fantazie. První zastávka je Sluneční soustava. Tam, kde na půl cesty mezi Marsem a Jupiterem obíhají planety jménem Leoš Janáček, Antonín Dvořák a Bedřich Smetana.

Jiří Heřman

Bez hranic!...

Vydává: Národní divadlo Brno, příspěvková organizace, jejímž zřizovatelem je statutární město Brno.
MK ČR E11077
ISSN 1803-0408
Vedoucí redakce: Patricie Částková
Redaktor: Pavel Lojda, Šarlota Gunišová
Editorka: Dana Gattringerová
Kresba na obálce: Petr Sís
Grafická úprava: Tomáš Brichcín a Robert V. Novák
Tisk: MafraPrint

Obchodní informace

Národní divadlo Brno, příspěvková organizace,
Dvořákova 589/11, 602 00 Brno

Informace o představení, rezervace a dobírky
obchodni@ndbrno.cz / 542 158 120

Online prodej: www.janacek-brno.cz

Prodej v hotovosti a na platební kartu

Předprodej vstupenek NdB, Dvořákova 589/11,
542 158 120 / po-pá 8.30-18.00 h

Kulturní informační centrum – Student Agency,

Dům pánů z Lipé, nám. Svobody 86/17,
539 000 770 / po-pá 9.00-17.00 h

Večerní pokladny

45 minut před představením v pokladnách divadel

PR a marketing

Šarlota Gunišová / gunisova@ndbrno.cz / 720 050 682

Festivalový magazín najdete v divadlech a v předprodeji NdB.

Statutární město Brno finančně podporuje Národní divadlo Brno, příspěvkovou organizaci.

Ministerstvo kultury finančně podporuje Národní divadlo Brno, příspěvkovou organizaci.

jihomoravský kraj

Aktivity Národního divadla Brno jsou podporovány Jiho

Obsah

- 4 Janáček Brno 2024 – program
- 8 Mapa, informace
- 10 Robert Carsen a Brouček na výletě
- 12 Město ve víru festivalu
- 14 Berlínská Věc Makropulos
- 16 Janáčkův brněnský rok 1924
- 18 Jakub Hrůša, Daniil Trifonov, Bamberger Symphoniker a mistři české hudby
- 19 Staatskapelle Berlin s Christianem Thielemannem
- 20 Nesmrtelná Liška Bystrouška slaví stovku
- 22 Eště jsi načisto pěkná!
- 23 Bystrouška jako zrcadlo společnosti
- 24 Pavel Haas – zmařený talent
- 26 Fata Morgana
- 26 Šarlatán se vrací domů
- 27 Navarra String Quartet: česká hudba s britskou elegancí
- 27 Pavel Haas Quartet hraje kvintet
- 28 Haasova hudba je skvělým soupeřem Janáčka
- 32 Česká sborová tradice na festivalu
- 34 Jenůfa s netradičním přesahem
- 36 Janáček – Martinů – Ištvan
- 37 Hudební Brno po Janáčkově
- 40 Brno Contemporary Orchestra a brněnští skladatelé
- 40 Janáčkově kvarteto
- 41 Janáček je legrace
- 42 Příběh brněnských vil
- 44 Hudba a architektura, dokonalé spojení uměleckých žánrů ve festivalových koncertech
- 46 Studenti i alternativní divadlo
- 48 Pravda v lidové písni
- 50 Ke kořenům Janáčkovy folklorní inspirace
- 51 V Janáčkových stopách festivalovým Brnem
- 53 Petr Sís Janáčkově

Program

JANÁČEK BRNO 2024

9. mezinárodní
operní a hudební festival

1–24/11/2024

Operní produkce

1. 11. 19h, Janáčkovo divadlo
**LEOŠ JANÁČEK –
VÝLETY PÁNĚ BROUČKOVY** premiéra

Slavnostní zahájení festivalu

Dirigent: Marko Ivanović, režie: Robert Carsen

Janáčkova opera NdB

V koprodukcí s Teatro Real, Madrid

a Staatsoper Unter den Linden, Berlin

V titulní roli: Nicky Spence

Repríza **3. 11.**, 15h

Ozvěny festivalu 3. 12. a 4. 12., 19h

(představení 4. 12. je živě přenášeno na OperaVision)

OPERA VISION

Spolufinancováno
Evropskou unií

8. 11. 19h, Mahenovo divadlo
PAVEL HAAS – ŠARLATÁN

Dirigent: Jakub Klecker, režie: Ondřej Havelka

Národní divadlo moravskoslezské

10. 11. 19h, Mahenovo divadlo
**LEOŠ JANÁČEK –
PŘÍHODY LIŠKY BYSTROUŠKY**

Dirigent: Marek Šedivý, režie: Itzick Galili

Národní divadlo moravskoslezské

16. 11. 19h, Janáčkovo divadlo
LEOŠ JANÁČEK – VĚC MAKROPULOS

Dirigent: Robert Jindra, režie: Claus Guth

Hostující představení Staatsoper Unter den Linden, Berlin

V hlavní roli: Dorothea Röschmann

Repríza **18. 11.**, 19h

20. 11. 19h, Mahenovo divadlo
**LEOŠ JANÁČEK –
JENŮFA** Verze (1904) v edici Marka Auduse

Dirigent: Anna Novotná Pešková, režie: Veronika Kos Loulová

Moravské divadlo Olomouc

V koprodukcí s NdB v rámci festivalu Janáček Brno

Inscenace vzniká ve spolupráci s organizací Úsměv mámy

Repríza **21. 11.**, 19h

23. 11. 19h, Janáčkovo divadlo
**ANTONÍN DVOŘÁK –
RUSALKA**

Dirigent: Marko Ivanović, režie: David Radok

Janáčkova opera NdB

V hlavních rolích: Jana Šrejma Kačirková, Jan Štáva

24. 11. 19h, Janáčkovo divadlo
**LEOŠ JANÁČEK –
PŘÍHODY LIŠKY BYSTROUŠKY**

Mimořádné představení ke 100. výročí

světové premiéry opery

a Slavnostní zakončení festivalu

Dirigent: Marko Ivanović, režie: Jiří Heřman

Janáčkova opera NdB

V hlavních rolích: Kateřina Kněžíková, Adam Plachetka

Mimořádné orchestrální koncerty

4. 11. 20h, Janáčkovo divadlo
BAMBERGER SYMPHONIKER
Josef Suk – Zrání, op. 34
Antonín Dvořák – Koncert pro klavír a orchestr g moll,
op. 33
Leoš Janáček – Taras Bulba
Dirigent: Jakub Hrůša, klavír: Daniil Trifonov
Bamberger Symphoniker
Český filharmonický sbor Brno, sbormistr: Petr Fiala

15. 11. 19h, Mahenovo divadlo
**ORCHESTR JANÁČKOVY OPERY NdB
A JAN MRÁČEK**

Leoš Janáček – Houslový koncert „Putování dušičky“

Miloslav Ištvan – Zaklínání času pro dva

vypravěče a orchestr

Bohuslav Martinů – Kytice

Dirigent: Robert Kružík, housle: Jan Mráček

Sólisté: Jana Šrejma Kačirková, Václava Krejčí Housková,

Tadeáš Hoza, Vít Nosek

Orchestr Janáčkovy opery NdB

Český filharmonický sbor Brno, sbormistr: Petr Fiala

Dětský sbor Brno, sbormistr: Valeria Matašová

Spoluúčinkují: Hana Briešťanská a Daniel Bambas

17. 11. 19h, Janáčkovo divadlo
**HOSTOVÁNÍ
STAATSKAPELLE BERLIN**

Samy Moussa – Elysium

Felix Mendelssohn Bartholdy – Koncert pro klavír

a orchestr č. 2 d moll, op. 40

Arnold Schönberg – Pelleas a Melisande, op. 5

Dirigent: Christian Thielemann, klavír: Jan Bartoš

Staatskapelle Berlin

Koncert věnovaný 150. výročí narození Arnolda Schönberga

Komorní řada

---

2. 11. 11h, refektář augustiniánského opatství
Q VOX

Čtvero zpěv ze skladeb Leoše Janáčka
a Pavla Křížkovského

2. 11. 19h, Mahenovo divadlo
**RECITÁL: JOSEF ŠPAČEK
A MIROSLAV SEKERA**

Jan Václav Hugo Voříšek – Rondo pro housle
a klavír, op. 8
Antonín Dvořák – Romantické kusy pro housle
a klavír, op. 75
Luboš Fišer – „Ruce“, sonáta pro housle a klavír
Bedřich Smetana – Z domoviny
Bohuslav Martinů – Sonáta pro housle a klavír č. 3
Housle: Josef Špaček, klavír: Miroslav Sekera

3. 11. 11h, foyer Mahenova divadla
JANÁČEK ENSEMBLE

Jaroslav Ježek – Dechový kvintet
Leoš Janáček – Dechový sextet „Mládí“
Gideon Klein – Divertimento pro dechové okteto

3. 11. 19h, divadlo Reduta (Mozartův sál)
NAVARRA STRING QUARTET

Josef Suk – Meditace na staročeský chorál
Svatý Václave, op. 35a
Leoš Janáček – Smyčcový kvartet č. 1
(Z podnětu L. N. Tolstého Kreutzerovy sonáty)
Antonín Dvořák – Smyčcový kvartet č. 13 G dur,
op. 106

5. 11. 19h, divadlo Reduta (Mozartův sál)
**NICKY SPENCE, LADA VALEŠOVÁ
& NAVARRA STRING QUARTET**

Pavel Haas – Tři skladby pro klavír; Vyvolená, op. 8
Leoš Janáček – V mlhách
Pavel Haas – Fata Morgana, op. 6
Navarra String Quartet
Tenor: Nicky Spence, klavír: Lada Valešová
Spoluúčinkují: členové Orchestru Janáčkovy opery NdB

6. 11. 19h, Památník Leoše Janáčka
**RECITÁL: LENKA KUŽELOVÁ,
DENNIS SCHNEIDERKA,
JOSEF KLÍČ A JAN JIRASKÝ**

Leoš Janáček – Sonáta pro housle a klavír; 1. X. 1905
Dumka pro housle a klavír
Pohádka pro violoncello a klavír
Housle: Lenka Kuželová, Dennis Schneiderka,
violoncello: Josef Klíč, klavír: Jan Jiraský

9. 11. 11h, Hudební fakulta JAMU
MATINÉ JAMU
Komponovaný pořad HF JAMU

9. 11. 15h, divadlo Reduta (divadelní sál)
**BRNO CONTEMPORARY
ORCHESTRA**

Miloslav Ištvan – Láska, vzdor a smrt
Alois Piňos / Dalibor Chatrný – Genesis
Josef Berg – Snídaně na hradě Šlankensvaldě
Petr Kofroň – Ghetto Brünn
Dirigent: Pavel Šnajdr
Solisté: Jana Hrochová, Jan Štáva
Brno Contemporary Orchestra
Spoluúčinkují: Pavel Čeněk Vaculík, Petra Lorenc,
Martin Sláma, Jakub Svojanovský

9. 11. 19h, Mahenovo divadlo
**VEČERNÍ PÍSNĚ:
ADAM PLACHETKA A DAVID ŠVEC**

Bedřich Smetana – Večerní písně (5 písní)
Antonín Dvořák – Večerní písně (výběr), op. 3, 9, 31
Zdeněk Fibich – Patero písní z Večerních písní, op. 5
Baryton: Adam Plachetka, klavír: David Švec
Součástí koncertu bude slavnostní křest CD.

11. 11. 19h, Památník Leoše Janáčka
**KLAVÍRNÍ RECITÁL
POSLUCHAČŮ HF JAMU**
Antonín Dvořák – Dvě klavírní skladby
(Ukolébavka a Capriccio)
Josef Suk – Jaro
Leoš Janáček – Po zarostlém chodníčku
Klavír: Kateřina Potocká, Adam Závodský

16. 11. 15h, divadlo Reduta (Mozartův sál)
**PAVEL HAAS QUARTET
A BORIS GILTBURG**
Josef Suk – Meditace na staročeský chorál
Svatý Václave, op. 35a
Pavel Haas – Smyčcový kvartet č. 3, op. 15
Antonín Dvořák – Klavírní kvintet č. 2 A dur, op. 81
Pavel Haas Quartet
Klavír: Boris Giltburg

24. 11. 11h, Památník Leoše Janáčka
**MATINÉ: FENG-YÚN SONG A LENKA
NAVRÁTILOVÁ**

Bohuslav Martinů – Písničky na jednu stránku (výběr),
Písničky na druhou stránku (výběr)
Leoš Janáček – Moravská lidová poezie
v písních (výběr)
Antonín Dvořák – V národním tónu, op. 73 (výběr)
Klavír: Lenka Navrátilová, zpěv: Feng-yún Song
Koncert bude proveden v českém a čínském jazyce.

Sborové a folklorní koncerty

---

2. 11. 15 h, divadlo Reduta (Mozartův sál)

MARTINŮ VOICES

Luboš Fišer – Písně pro slepého krále
Jana Lucemburského
Jan Novák – Fugae Vergilianae (výběr), Rana rupta
Antonín Dvořák – Čtyři sbory, op. 29
Leoš Janáček – Říkadla
Bohuslav Martinů – Pět českých madrigalů
Dirigent: Lukáš Vasilek

7. 11. 19.30 h, bazilika Nanebevzetí Panny Marie

DUCHOVNÍ KONCERT

Bohuslav Martinů – Polní mše
Leoš Janáček – duchovní skladby
Pavel Haas – Žalm 29, op. 12
Kryštof Harant z Polžic a Bezdružic –
Qui confidunt in Domino
Jacobus Handl-Gallus – Pater noster
Dirigent: Tomáš Krejčí, baryton: Tadeáš Hoza
Ensemble Opera Diversa
Sbor Gaudeamus, sbormistr: Daša Karasová

10. 11. 15 h, divadlo Reduta (divadelní sál)

FOLKLORNÍ KONCERT: OPOJEN PÍSNÍ

Komorní hudební pořad zaměřený na obec Brezová
v interpretaci regionálních zpěváků a hudebníků

13. 11. 19 h, foyer Janáčkova divadla

JK VOICES – ŽENSKÉ SBORY

Leoš Janáček – Vlčí stopa; Hradčanské písničky;
Kašpar Rucký
Josef Suk – 10 zpěvů pro ženský sbor a klavír
na 4 ruce, op. 15
Bohuslav Martinů – Trojhlasé písně posvátné
(Tři legendy)
Dirigent: Jakub Klecker
JK Voices

22. 11. 19 h, Mahenovo divadlo

FOLKLORNÍ KONCERT S TANCEM: JANÁČEK VŠUDYBYL

Valašské / Lašské tance, Hanácké tance,
Moravské tance

23. 11. 11 h, aula Filozofické fakulty Masarykovy univerzity

VÝROČÍ UDĚLENÍ ČESTNÉHO DOKTORÁTU LEOŠI JANÁČKOVÍ

Janáčkova slavnostní řeč *Spondeo ac polliceor!*
Mužské sbory Leoše Janáčka (výběr)
Pěvecké sdružení moravských učitelů
Promluví Petr Kotík a Miloš Štedroň

23. 11. 15 h, divadlo Reduta (Mozartův sál)

DĚTSKÝ SBOR BRNO: ELCE PELCE KOTRMELCE

Petr Eben – Elce pelce kotrmelce
Sbormistr: Valerie Mafašová
Recitátor: Pavel Čeněk Vaculík

Koncerty v brněnských vilách

---

10. 11. 11 h a 20 h, vila Tugendhat

RECITÁL: SIMONA ŠATUROVÁ A MAREK KOZÁK

Leoš Janáček – Moravská lidová poezie
v písních (výběr)
Eugen Suchoň – Piesne z hôr
Vítězslav Novák – Eklogy, část 4. „V národním
tónu“, op. 11
Béla Bartók – Dedinské scény
Leoš Janáček – Po zarostlém chodníčku (výběr)
Klement Slavický – Ej, srdénko moje
Soprán: Simona Šaturová, klavír: Marek Kozák

16. 11. 11 h, vila Stiassni

RECITÁL: JAN JIRASKÝ

Bedřich Smetana – Črty, op. 4, 5
Antonín Dvořák – Poetické nálady, op. 85 (výběr)
Josef Suk – Letní dojmy, op. 22b
Luboš Fišer – Klavírní sonáta č. 4
Leoš Janáček – V mlhách
Klavír: Jan Jiraský

17. 11. 15 h, vila Löw-Beer

RECITÁL: PAVLA VYKOPALOVÁ, KAREL DOHNAL A ELIŠKA NOVOTNÁ

Pavel Haas – Šest písní v lidovém tónu
pro soprán a klavír, op. 1
Miloslav Ištvan – Sonáta pro klarinet a klavír
Bohuslav Martinů – Písničky na jednu stránku
Antonín Tučapský – Lásky a žal; Pět moravských písní
Vítězslav Novák – Valašské tance, op. 34
Leoš Janáček – Říkadla
Soprán: Pavla Vykopalová,
Klarinet: Karel Dohnal, klavír: Eliška Novotná

21. 11. 20 h, vila Tugendhat

DUO ARDAŠEV: SLOVANSKÉ TANCE

Antonín Dvořák – Slovanské tance pro čtyři
ruce, op. 46, 72
Klavír: Renata Lichnovská a Igor Ardašev

23. 11. 15h, vila Tugendhat

RECITÁL: VÁCLAV PETR A DAVID MAREČEK

Josef Suk – Balada a Serenáda pro violoncello a klavír, op. 3 (č. 1 a 2)
Leoš Janáček – Pohádka pro violoncello a klavír
Antonín Dvořák – Klid pro violoncello a klavír, op. 68/5;
Rondo pro violoncello a klavír g moll, op. 94
Igor Stravinskij – Italská suita pro violoncello a klavír
Klavír: David Mareček, violoncello: Václav Petr

23. 11. 20h, vila Tugendhat

RECITÁL: MARTIN KASÍK

Bedřich Smetana – Vzpomínka na Čechy ve formě polek, op. 12
Leoš Janáček – Po zarostlém chodníčku (první řada)
Vítězslav Novák – Vzpomínky, op. 6
Luboš Fišer – Sonáta pro klavír č. 8
Klement Slavický – Tři skladby pro klavír
Klavír: Martin Kasík

24. 11. 15h, vila Löw-Beer

JANÁČKOVO KVARTETO

Vítězslava Kaprálová – Smyčcový kvartet
Leoš Janáček – Kvartet pro dvoje housle, violu a violoncello „Listy důvěrné“
Vítězslav Novák – Smyčcový kvartet č. 2 D dur, op. 35

Studentské a alternativní projekty

12. 11. 19h, Divadlo na Orlí

NOVÉ OPERY KOMORNÍ OPERY JAMU

Kateřina Slaběňáková: Echó a Narcis
Kateřina Szymeczková: Oliver
Noemi Savková: Tvorování
Komorní opera Hudební fakulty JAMU
Repríza **19. 11.**, 19h

14. 11. 19h, divadlo Reduta (divadelní sál)

SCÉNICKÝ PROJEKT OPERNÍHO STUDIA KONZERVATOŘE BRNO

Vitka Osudová – Koleda milostná
Vítězslava Kaprálová, Bohuslav Martinů
Operní studio Konzervatoře Brno
Repríza **17. 11.**, 11h

22. 11. 19h, Divadlo na Orlí

ONDŘEJ KYAS – DRUHÉ MĚSTO

Ensemble Opera Diversa
Dirigent: Gabriela Tardonová, režie: Kateřina Křivánková
Ensemble Opera Diversa

Off program

Výstavy

28. 10.–1. 12. Dietrichsteinský palác
Příhody lišky Bystroušky – 100 let
Výstava věnovaná prvnímu uvedení v Brně.

1.–24. 11. Foyer Janáčkova divadla
Leoš Janáček – Výlety páně Broučkovy
Výstava obrazových dokumentů vztahujících se ke vzniku a prvním jevištním realizacím opery.

1.–24. 11. Foyer Mahenova divadla
Pavel Haas – Šarlatán
Výstava věnovaná Pavlu Haasovi a jeho jediné opeře Šarlatán, která měla svou světovou premiéru v brněnském Zemském divadle v roce 1938.

1. 11.–1. 12. Památník Leoše Janáčka
Věc Janáček
Výstava uměleckých artefaktů sledující podobu Leoše Janáčka v dílech autorů od 20. let minulého století až po současné výtvarníky.

1.–24. 11. Piazzetta před Janáčkovým divadlem
Liška Bystrouška očima dětí
Výstava dětských prací

Dramaturgické úvody

Před operními produkcemi a koncerty
Začátek vždy 45 minut před začátkem představení

3. 11. Janáčkovo divadlo
Leoš Janáček – Výlety páně Broučkovy /
Přednášející: Patricie Částková

8. 11. Mahenovo divadlo
Pavel Haas – Šarlatán / Přednášející: Ondřej Pivoda

10. 11. Mahenovo divadlo
Leoš Janáček – Příhody lišky Bystroušky /
Přednášející: Patricie Částková

16. a 18. 11. Janáčkovo divadlo
Leoš Janáček – Věc Makropulos / Přednášející: Miloš Štědroň

20. a 21. 11. Mahenovo divadlo
Leoš Janáček – Jenůfa / Přednášející: Marta Ljubková

23. 11. Janáčkovo divadlo
Antonín Dvořák – Rusalka / Přednášející: Patricie Částková

24. 11. Janáčkovo divadlo
Leoš Janáček – Příhody lišky Bystroušky /
Přednášející: Patricie Částková

4. 11. Janáčkovo divadlo
Bamberger Symphoniker a Jakub Hruša /
Přednášející: Jiří Zahrádka

5. 11. Divadlo Reduta
Nicky Spence, Lada Valešová & Navarra String Quartet /
Přednášející: Ondřej Pivoda

15. 11. Mahenovo divadlo
Orchestr Janáčkovy opery NdB a Jan Mráček /
Přednášející: Martin Flašar

17. 11. Janáčkovo divadlo
Staatskapelle Berlin a Christian Thielemann /
Přednášející: Lubomír Spurný

Diskuse po představení

3. 11. Janáčkovo divadlo
Leoš Janáček – Výlety páně Broučkovy

20. a 21. 11. Mahenovo divadlo
Leoš Janáček – Jenůfa

18. 11. Janáčkovo divadlo
Leoš Janáček – Věc Makropulos

JANÁČEK BRNO 2024

Informace

Místa konání

Mahenovo divadlo / Malinovského nám. 1
Janáčkovovo divadlo / Rooseveltova 1
Divadlo Reduta / Zelný trh 4
Divadlo na Orli / Orlí 19
Bazilika Nanebevzetí Panny Marie / Mendelovo nám. 1
Refektář augustiniánského opatství / Mendelovo nám. 1
Památník Leoše Janáčka / Smetanova 14
Hudební fakulta JAMU / Komenského nám. 6
Filozofická fakulta MU / Arne Nováka 1
Vila Tugendhat / Černopolní 45
Vila Stiassni / Hroznová 14
Vila Löw-Beer / Drobného 22
Zemanova kavárna a cukrárna / Josefská 4
Kavárna ERA / Zemědělská 30

Vstupenky

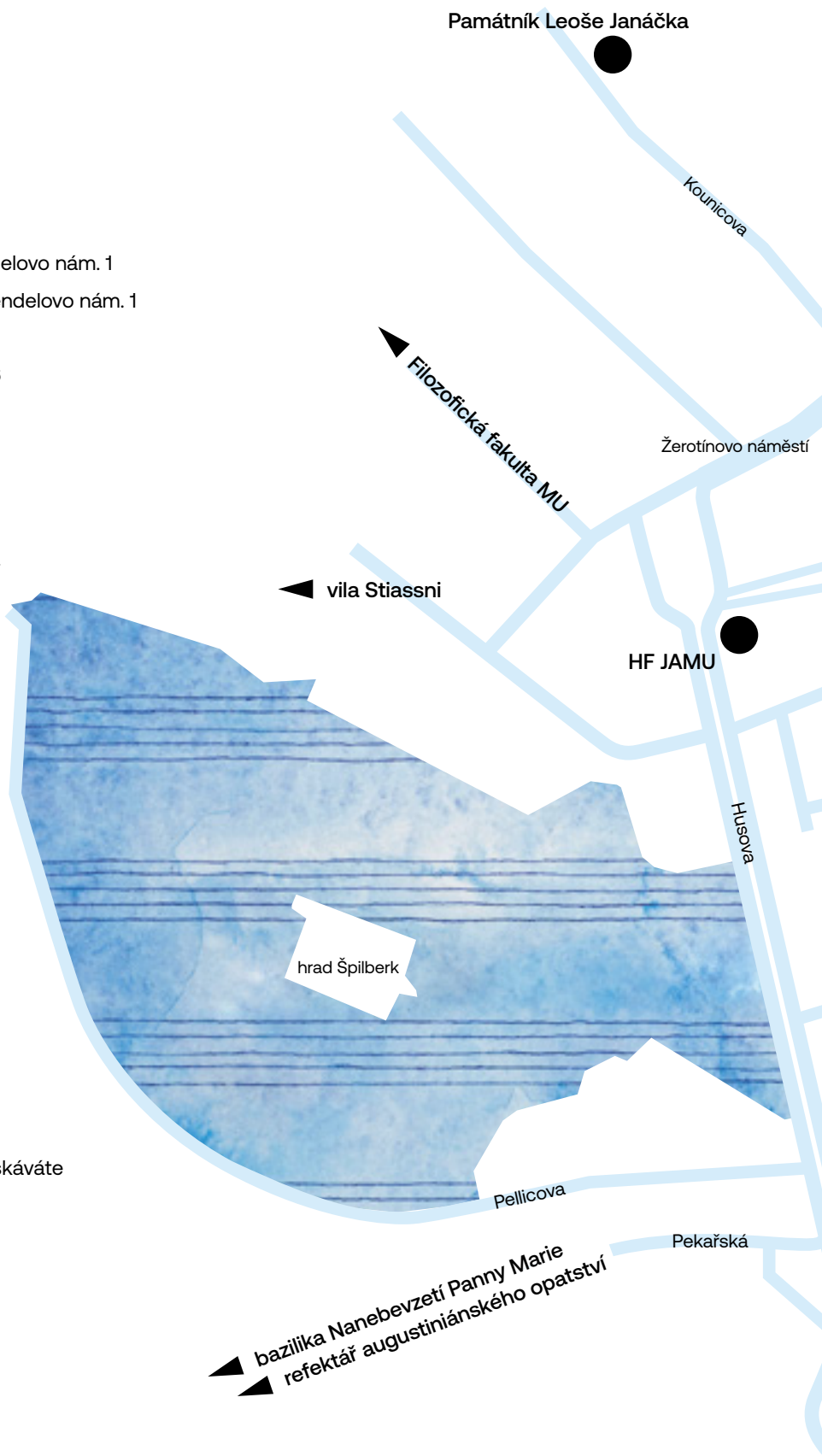
Vstupenky v prodeji od 4. 11. 2023
Hlavní prodejní místa:
Zákaznické centrum NdB, Dvořákova 11, Brno
tel.: +420 542 158 120,
e-mail: obchodni@ndbrno.cz
Předprodej on-line: www.janacek-brno.cz

Off program připravený organizací
TIC BRNO (prohlídky, výstavy, gastronomie...):
www.leosjanacek.eu/festival-jb

Festivalový pas

Vidět víc představení festivalu znamená víc zážitků.
Proto jsme pro vás připravili zvýhodněné vstupné
v případě zakoupení festivalového pasu.
Při nákupu vstupenek na alespoň 3 představení získáváte
slevu 25 %. Při nákupu vstupenek
na alespoň 5 představení získáváte slevu 30 %.
Festival pas nelze uplatnit na představení
ve vile Tugendhat.

Veškeré info:
tel.: +420 542 158 120, e-mail: obchodni@ndbrno.cz

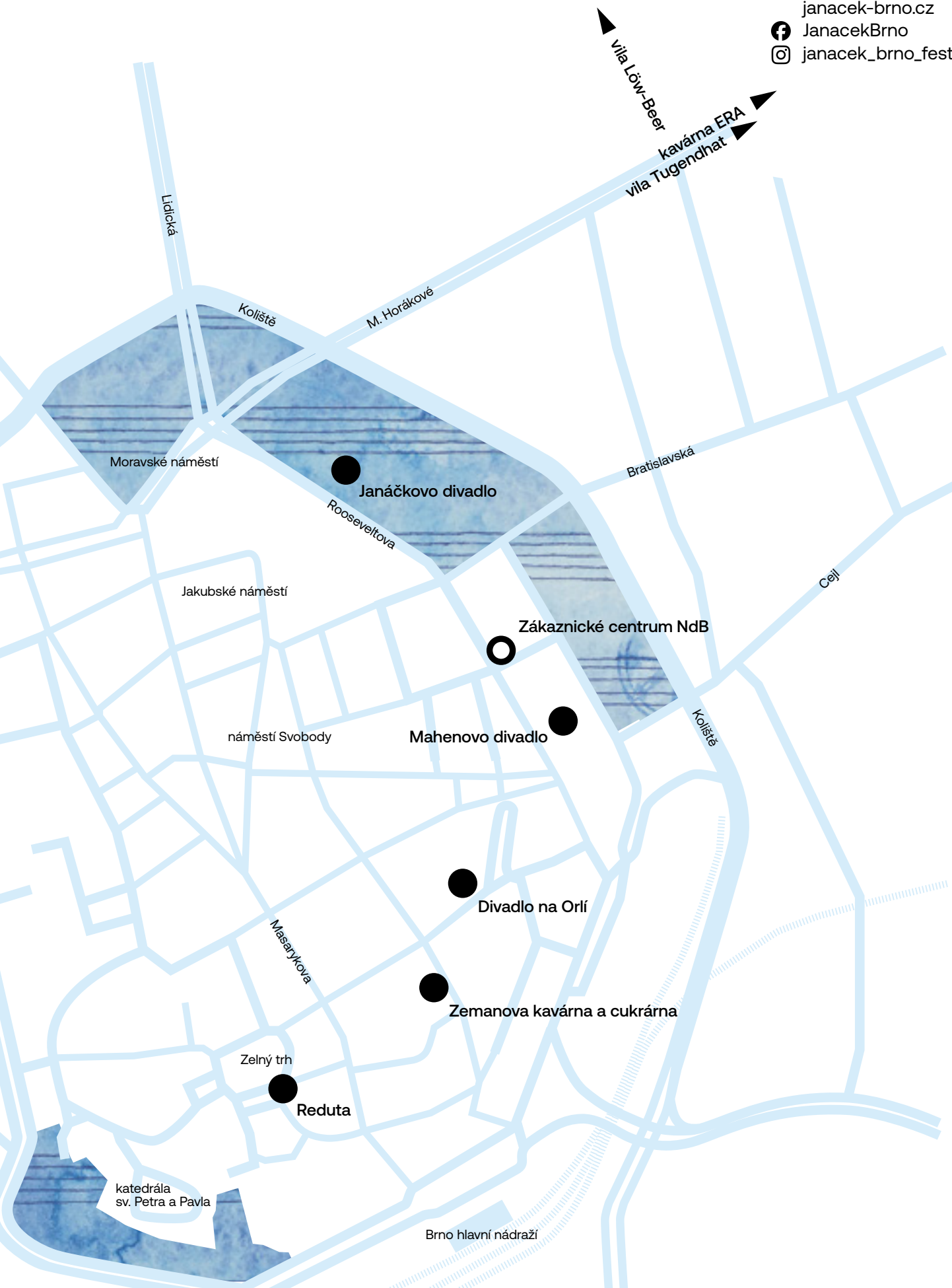
janacek-brno.cz

JanacekBrno

janacek_brno_festival

Robert Carsen a Brouček na výletě

TEXT PATRICIE ČÁSTKOVÁ

Bez hranic!... Motto letošního ročníku festivalu jako by vypadlo z Janáčkovy opery *Výlety páně Broučkovy*. Cesta do vesmíru či zpátky do historie – sen, který se v prvním případě už stal realitou, jen ten druhý stále čeká, až někdo přijde na to, jak to udělat. Nebo ne? Vždyť nám stačí naše fantazie a Leoš Janáček jí měl rozhodně dostatek, i když ho v tomto případě nevedla touha po vědeckém bádání v historii ani záliba v astronomii, ale přání si pořádně rýpnout. Nová inscenace *Výletů páně Broučkových* nejen slavnostně zahájí festivalový ročník 2024, ale vydá se i do zahraničí, protože je koprodukcí tří divadel, mimo NdB i madridského Teatro Real a berlínské Staatsoper Unter den Linden.

Žádná z Janáčkových oper se nedá nazvat komickou; ač v nich humor nikdy nechybí, je spíše vzácným kořením. V opeře o panu domácím z Malé Strany, typicky českém človíčkovi, ale skladatel humorem přímo srší, i když je tu řádně nabroušený. Janáček našel předlohu v oblíbených broučkovských novelách básníka Svatopluka Čecha a jeho satiru dokreslil hudbou v tanečním rytmu a s použitím nezvyklých nástrojů, jako jsou skleněná harmonika či dudy, k dokonalosti. Jestliže první část opery, výlet na Měsíc, mířila svým břitkým humorem do řad pražských kritiků, intelektuálů a umělců, druhá polovina z doby husitské pak tala do nepěkných vlastností českého národa obecně.

Opera nevznikala lehce, Janáček vystřídal několik libretistů a trvalo devět let, než po všech peripetiích s libretem dospěl ke zdárnému konci *Výletu pana Broučka do Měsíce*. Na závěr práce si povzdechl nad svými veršotepci: „Ale naši básníci! Člověk aby jim vše napověděl – a ještě to dopadne chudě!“ Přesto se vzápětí rozhodl operu rozšířit o další díl, tentokrát o výlet do 15. století. To s libretistou F. S. Procházkou zvládli rychle, nicméně od té doby si už Janáček psal libreta sám. Proč si vlastně vybral právě Čechova pana Broučka, krásně popsal v dopise Kamile Stösslové: „Tak víte, co to ten Brouček je? Tak zcela všední člověk; hubačí na celý svět a celý svůj život ztápí u džbánku piva. K ničemu dobrému na světě není. Ptáte se: ‚Tak proč jste si takového člověka vybral na operu?‘ Proto, aby se všem zhnusil, aby byl na posměch a aby byl výstrahou! Rusové měli takového ‚měkkého‘ člověka též; jmenoval se Oblomov. Vlastně každý druhý Rus byl Oblomovem – a kam to přivedli! Strašná revoluce teď to potoky krve čistí. Proto Broučka vystavuji – na výstrahu. Je též u nás těch Broučků na všech stranách dost a dost! Jen žaludek je jim vším. Tak můj milý Brouček se zase opije, kde si na Hradčanech usne a zdá se mu sen: Letí na měsíc! Padne tam. Ó, hrůza! Tamější lidé sytí se jen vůní květů. Dávají Broučkovi jen ku květům čichat. A teď se tam do něho zamiluje jedna Měsíčkanka! Bez krve, tělo jako koudel!“

Janáčkovy opery jsou v posledních desetiletích středem zájmu nejen předních zahraničních divadel, ale i tvůrců, a někteří k němu mají skutečně speciální vztah. Jedním z nich je i Robert Carsen, který dnes patří ve světě opery k režisérské elitě. Jeho produkce náležejí již mnoho let k úspěšným inscenacím nejvýznamnějších operních domů, ať už se jedná o milánskou La Scalu, Metropolitní operu v New Yorku, francouzskou Opéra national de Paris, festival v anglickém Glyndebourne nebo Royal Opera House Covent Garden a další. Na svém kontě má inscenace téměř všech Janáčkových

Návrh scény k *Výletům pana Broučka*

1. 11. 19h a 3. 11. 15h

Janáčkovovo divadlo

VÝLETY PÁNĚ BROUČKOVY

oper. V případě Janáčka a Carsena se potkali dva umělci, kteří, přestože je od sebe dělí téměř sto let, sdílejí smysl pro drama na jevišti, poetiku, hluboké lidství, ale i smysl pro humor. A lásku k hudbě, jež je v režii Roberta Carsena vždy tím nejdůležitějším: „Hudba je pro mě vášní, když dělám operu, velmi mi záleží na partituře – jinak by tu pro mě nebyl žádný důvod režirovat operu. Hudba naprosto tvaruje to, jak je příběh vyprávěn. To, jak vnímáte dílo emocionálně, je vyjádřeno hudbou.“

Leoš Janáček patří mezi Carsenovy nejoblíbenější skladatele a jeho inscenace *Její pastorkyňe*, *Z mrtvého domu*, *Káti Kabanové*, *Věci Makropulos* a *Příhoda lišky Bystroušky* se hrály v divadlech takřka po celém světě. Svou zatím poslední režii Janáčkovy opery *Osud* vytvořil přímo pro brněnský soubor.

„Pro mě je Janáček rozhodně jeden ze tří mých top operních skladatelů. Jeho divadlo je tak zhuštěné a tak poetické zároveň – je to skutečně zázračné. Jedním z důvodů, proč jsou Janáčkovy opery tak silné, je to, že vás intelektuálně a emocionálně uspokojí. Jsou to intelektuální díla, kdy musíte přemýšlet, o co v nich jde a o způsobu, kterým se Janáček ptá, co to je lidská bytost, co jsou naše tužby a ztráty a pocity marnosti. Janáčkovy divadelní díla vyvolává pochybnosti o tom, co činí člověka člověkem, a o tom, jak je těžké být šťastný. A samozřejmě má jeho hudba velkou sílu. Zcela vás pohltí a má na vás přímý emocionální dopad,“ říká Robert Carsen.

Výlety páně Broučkovy patří k Janáčkovým méně uváženým operám, protože najít klíč ke spojení dvou rozdílných polovin není snadné, jak sám Carsen přiznává: „Tato opera je rozhodně nejužasnější, nejpodivnější a nejsílenější dílo, s jakým jsem se kdy setkal, a že jsem jich už několik potkal, skutečná výzva pro náš tým. Janáček na ní pracoval poměrně dlouho a nakonec měla premiéru v roce 1917. Původní idea byla zkomponovat jen Broučkův výlet na Měsíc, což nebyl dlouhý kus, a pak se rozhodl pokračovat. Měl mnoho problémů s libretisty, jak to skladatelé někdy mívají. Když si přečtete libreto, je víceméně ze 75 procent téměř nesrozumitelné. Pro mě Brouček spadá do kategorie satiry. A je to podobné, jako když jsem režiroval *Candida* – narážky, které byly v době vzniku díla velmi aktuální, a každý by věděl, co znamenají,

jsou teď pro diváky naprosto obskurní, nesrozumitelné. Když děláte satiru, musíte odkazy aktualizovat, ale zároveň zajistit, aby dílo fungovalo tak, jak je napsáno. Pro nás to bylo náročnější o to, že musíme přijít s inscenací, která by fungovala tady v Brně, kde diváci rozumějí textu a znají narážky, ale tato inscenace bude putovat i do Německa a do Španělska. Museli jsme najít něco, co nemá jenom lokální kolorit, ale co by mělo smysl i pro mezinárodní publikum.

A příběh pana Broučka? On je takový násoska. Je pořád opilý, každý děj začíná v pražské hospodě nebo před ní. Vidíte prostředí hospody, všechny, co se v ní pohybují, spoustu umělců a zajímavých lidí, které Brouček nemá rád. Román vlastně staví Broučka do velmi negativního světla a Janáček byl po premiéře dost naštvaný, protože lidé si tu postavu spíše oblíbili. Na jeho pití a po jídání párků bylo něco sympatického. Takže pití piva hraje v tomto příběhu důležitou roli, protože Brouček neletí na Měsíc, on si jen představuje, že je na Měsíci.

Cesta na Měsíc a druhé dějství, které zahrnuje cestování, válku, odpor, určitý nacionalismus a vítězství, nás přimělo přemýšlet o událostech roku 1968/1969, o pražském jaru. V roce 1969 také došlo k přistání na Měsíci. Rok 1968 to byla Vesmírná odysea, *Barbarella*, poprvé *Woodstock*, květinové děti, prostě začátek všech věcí, které jsou nějakým způsobem v panu Broučkovi. Když se Brouček ocitne na Měsíci, zjistí, že lidé se tam živí čicháním ke květinám.“

I když fantazie umělců nezná hranic, ani Janáčka určitě ne napadlo, že až člověk skutečně přistane na Měsíci, jako první tam bude znít česká hudba. Nebyl to sice Janáčkův Brouček, ale Dvořákova *Novosvětská symfonie*, kterou měl astronaut Neil Armstrong v oblíbě z doby hraní v univerzitním orchestru, ale přece. A cesta do minulosti? Naše minulost je Janáčkovou budoucností a v nějakém bodě se to přesně potká, protože takové inscenace Roberta Carsena jsou. Chytré, vtipné a občas z nich zamrazí – ideální zahájení festivalu.

Stejně jako u nastudování Janáčkovy *Osudy* bude Robertu Carsenovi partnerem náš šéfdirektér Marko Ivanovič spolu se skvělým obsazením – Nicky Spencem (Brouček), Doubravkou Součkovou (Málinka), Danielem Matouškem (Mazal) a dalšími. ✕

Robert Carsen při zkouškách *Osudy* s brněnským souborem

Město ve víru festivalu

TEXT PATRICIE ČÁSTKOVÁ

Nuda v Brně? To v žádném případě! Tady nuda nebyla nikdy. Moravský Manchester, jak se Brnu přezdívalo za první republiky, to sice už není, ani ten plán s výrobou vzducholodí nevyšel, ale dnešní Brno má svým návštěvníkům rozhodně co nabídnout. Kvalitní kavárenská kultura je tu považována za samozřejmost, stejně jako bary a restaurace, co je ale v Brně opravdu TOP, je jeho hudební a divadelní scéna a festivaly.

Mít svého domovského skladatele, jako je Leoš Janáček, je samozřejmě výhoda, navíc Brno představuje ideální spojení místa, kde je všechno „co by kamenem dohodil“, a zároveň je to metropole, která kypí životem. A festivalem Janáček Brno žije každé dva roky skutečně celé město. Například Mistra tu můžete v ulicích potkat ve dne v noci. Není sice živý, jen v životní velikosti na fotografii se svou fenkou Čiperou, ale pokud naskenujete QR kód na jeho obleku, můžete si zpříjemnit cestu z jednoho koncertu na druhý poslechem například svatební scény z opery *Příhody lišky Bystroušky*, fanfár ze *Sinfonietty* nebo předehry k opeře *Věc Makropulos*.

Na Janáčka v Brně samozřejmě narazíte na každém kroku nejen ve fotografické podobě. Stačí, když ráno ožije Zelný trh stánky se zeleninou a ovocem a vy se zaposloucháte do jeho šumu, s trochou fantazie před sebou uvidíte skladatele, jak se prochází mezi trhovci s notýskem v ruce a zapisuje si vyvolávání líšeňských prodavaček.

Rok 2024 je Rokem české hudby a v Brně si můžete připomenout řadu dalších českých skladatelů. Například v Králově Poli se narodila skladatelka Vítězslava Kaprálová, žačka Bohuslava Martinů a první žena, jež dirigovala Českou filharmonii. Druhá polovina 20. století, to je plejáda brněnských skladatelů, jako byli Jan Novák, Josef Berg, Miloslav Ištvan, František Emmert a další. Až si projdete janáčkovskou stezku, můžete se vydat i po jejich stopách a objevit další zajímavá místa.

Koncerty v brněnských vilách jsou již tradicí a tento ročník se nabídka rozšíří o další krásné místo v podobě vily Stiassni, ale novinkou budou koncerty v kavárnách. Studenti Hudební fakulty Janáčkovy akademie múzických umění připravili nejen svá tradiční matiné a komorní koncerty, ale přinesou do festivalového hudebního dění trochu odlehčenou notu v podobě jazzových koncertů v prostorách vybraných brněnských kaváren po všechny festivalové sobotní podvečery.

JAZZOVÉ PODVEČERY

2. 11. a 23. 11.

17 h, kavárna ERA

9. 11. a 16. 11.

17 h, Zemanova kavárna

Právě kavárny s festivalovými jazzovými podvečery by na svůj seznam měli přidat všichni milovníci funkcionalistické architektury. Zemanova kavárna a cukrárna (původně U Sedláčka) je dílem brněnského architekta židovského původu Vítězslava Korna a její design s onyxovými stěnami, mramorovou dlažbou, dřevěným obložením se zrcadly je nadčasovým skvostem a kavárenským podnikem, jenž v Brně funguje nepřetržitě v původní podobě od roku 1937.

Funkcionalistická kavárna ERA nedaleko vily Tugendhat byla postavena v letech 1927–1929 podle projektu architekta Josefa Kranze, který v té době patřil do ateliéru Bohuslava Fuchse. Od 5. listopadu si zde můžete prohlédnout i výstavu Jak se žilo u Janáčků z originálů ilustrací Venduly Chalánkové ke knihám *Mářina kuchařka* a *Mářiny paměti*, vycházejícím z odkazu Janáčkovy dlouholeté hospodyně Marie Stejskalové řečené Máři. V ERA si můžete dopřát také Janáčkovy meruňkové knedlíky a kdybyste měli chuť na další dobroty podle receptů z *Mářiny kuchařky*, během festivalu je kromě kavárny ERA můžete ochutnat ve dvanácti brněnských kavárnách a restauracích oceněných v nezávislém hodnocení *Gourmet Brno 2023* (viz *Janáček gastronomický*, s. 53). Brno je prostě místem, kde to vře celý rok a během festivalu obzvlášť, protože to se tu žije Janáčkem a hudbou! ✕

FOTO PETR ŠMÍDEK

LEOŠ
JANÁČEK
VĚC
MAKROPULOS

Dirigent: Robert Jindra

Režie: Claus Guth

Hostující představení

Staatsoper Unter den Linden, Berlin

V hlavní roli: Dorothea Röschmann

16. a 18. 11. 2024, 19h

Janáčkovovo divadlo

Berlínská Věc Makropulos

Janáčkova *Věc Makropulos* patří mezi operními díly k unikátům. Založena na téměř detektivní zápletce Čapkovy činohry, je nejen první operou, která přivedla na jeviště telefon, ale především dílem, jež svým tvůrcům i divákům klade existenciální otázky. Jak k ní přistoupit, je otázka pro všechny tvůrce. Na festivalu se představí již ve čtvrté inscenaci, kterou tentokrát přivázejí vzácní hosté. Poprvé přijíždí přední německý soubor berlínské Staatsoper Unter den Linden, aby nabídl velmi ceněnou inscenaci Clause Gutha. Režisér, s jehož prací se publikum na českých jevištích ještě nemělo možnost setkat, patří dnes k hvězdám předních operních domů, jako jsou MET, Royal Opera House Covent Garden či Opéra national de Paris. Jaký byl jeho klíč k Janáčkově opeře, na to se ptali dva dramaturgové.

YVONNE GEBAUER: Jaké jsi měl doposud zkušenosti s Janáčkem?

CLAUS GUTH: Skladatel Janáček pro mě byl až donedávna *terra incognita*. Ale přednedávnem jsem prostřednictvím opery *Její pastorkyňa* v Londýně v Royal Opera House Covent Garden do tohoto území nahlédl. A během této práce jsem si na něm vypěstoval závislost. Člověk se dostává do svébytného fascinujícího světa, jehož tajemství se jen pomalu odkrývají, ale zjistil jsem, že jakmile se s ním člověk jednou seznámí, chce se do něho ponořit hlouběji. Janáček vytváří ze slov a tónů celek, který lze označit za téměř organický.

BENJAMIN WÄNTIG: O co jde v případě „věci Makropulos“, co se přesně skrývá za věcí, která dává dílu název?

CG: Lze odpovědět krátce, nebo dlouze. Vlastní dimenze díla se dotýká existence protagonistky Emilie Marty, jež se díky elixíru svého otce, „věci Makropulos“, dožívá 337 let. K tomuto faktu se vážou všechny s tím související filozofické otázky. Stojí věčný život za to, abychom o něj usilovali? Jaký význam má smrt v souvislosti s předchozím životem? Jaký je význam okamžiku? Co znamená opakování? Všechno to jsou otázky, které mě mimořádně zajímají a vlastně charakterizují jádro díla.

YG: A jaká by potom byla dlouhá odpověď?

CG: Obtížnost tohoto díla spočívá v tom, že se z 95 procent jedná o velmi konkrétní děj, jenž překrývá vlastní obsah, který jen občas subverzivně proniká na povrch.

YG: A o co se jedná u těch 95 procent?

CG: V popředí stojí komplikovaná historie dědictví, téměř detektivní příběh. Musím se přiznat, že mě to zpočátku

trochu znervózňovalo, protože chci vždy hned přejít k tématu a tady jsem vždy musel udělat okliku. Chvilí mi trvalo, než jsem byl schopen najít stopu džunglí děje. Dílo je velmi spletité. Prezentuje děj, který vypráví o tom, jak generace lidí nesmyslně plýtvají silami ve sporu o dědictví.

BW: Jak je tedy nutno přesně vyprávět příběh o dědictví?

CG: Aby bylo možno pochopit zvraty děje, je nutno příběhu přesně porozumět. Na druhé straně, když mu člověk konečně porozumí, nepřispěje to k tomu, aby lépe pochopil, kam dílo směřuje. I zde se ukazuje, jak je dílo ukotveno v tradici absurdního divadla a divadla grotesky.

YG: Co je tedy jádrem příběhu?

CG: Vlastní těžiště díla se nachází až v jeho samotném závěru. V postavení diváka člověka zpočátku fascinuje na první pohled fantastická vyhlídka na nesmrtelnost, poté však prochází společně s postavou Emilie Marty procesem vystřízlivění. Postupně se totiž dozvídáme, co s sebou tento věčný život konkrétně přináší. To znamená, že se svět nazíraný z odstupu pohledem Emilie Marty

FOTO HARALD HOFFMANN

Dorothea Röschmann

16. 11. a 18. 11.
19h, Janáčkovo divadlo
VĚC MAKROPULOS

jeví zcela absurdní. Každý čin nabývá z perspektivy věčnosti příchutí nicotnosti a nesmyslnosti. Lidé se jeví jako polapení ve věčném bludném kruhu.

Pro Emilii Marty ztrácí okamžik svou hodnotu. Jakmile je zpochybněna konečnost našeho života, vyvstává otázka smyslu lidské existence. Emilie Marty tak pohlíží na lidi a jejich konání zdálky. Pro ni je již všechno známé, pro ni je všechno předvídatelné, neexistuje nic, co by se jí ještě mohlo dotknout nebo ji překvapit. V tomto prožitku se také ztrácí možnost milovat. Ví, co musí udělat, aby k sobě připoutala muže. Ale všechno už je pro ni zaměnitelné. Z toho plyne nelidsky působící chlad, který pociťují všichni, kdo s ní přicházejí do styku. Každého, kdo se s ní seznámí, její osoba zpočátku přitahuje, ale to se postupně stále více mění v údiv a odpor.

BW: To znamená, že v díle je patrný určitý vývoj?

CG: Ano, zajímavá je například postava Kristy. Na začátku velkolepou operní pěvkyni obdivuje, ale poté poznává, jak je tato žena zahořklá, chladná a jak pohrdá lidmi. Toto střetávání Marty s dalšími postavami v průběhu díla vede svým způsobem k určitému procesu sebepoznání. A tak se v závěru rozhoduje vzdát se receptury na věčný život.

BW: Jak lze popsat konkrétní práci na díle?

CG: Dílo je velmi hutné, scénicky se musí zpracovat takřka po taktech. Když jsem před začátkem zkoušek, po podrobné přípravě, obdržel dotaz, jestli chceme hrát představení s přestávkou, nebo bez přestávky, musel jsem si nejprve připomenout, že je velmi krátké a trvá necelé dvě hodiny, protože mně samotnému připadalo vzhledem k takto hutnému ději dvakrát delší.

YG: Jak ses v inscenaci vypořádal s motivem nekonečnosti, věčnosti?

CG: Rozhodli jsme se, že Emilii Marty nebudeme jenom stále ukazovat v akci, ale že jí také dopřejeme chvíle osamění. Zajímá nás stav, v jakém se tato žena žijící 300 let nachází v takových okamžicích. Sledujeme ji také mimo její „výstupy“, v její vyčerpanosti, její zranitelnosti. Potom je zajímavé, jak se mění. Pokaždé když vstoupí na scénu, působí velmi energicky, odhodlaně a má šarm. Tím jsme u ní vytvořili další úroveň: sterilní prostor bez pocitů, bílá časová kapsle, kosmická loď, futuristicky

ireální šatna. Tam se připravuje na každou ze svých dalších životních rolí, vždyť tímto představením prochází pod šesti jmény a vždy přijímá jinou identitu. Také scénograficky představuje její kapsle jakési centrum, odkud vstupuje do reálných míst, ve kterých se odehrává děj – kancelář, vstup na divadelní scénu, hotel. Ta jsou nakonec z Emiliina pohledu vždy zaměnitelná, a proto je vždy zobrazujeme jako opakování s variacemi. V každé místnosti je něco zajímavého, nejasný otvor v podlaze nebo invalidní vozík.

BW: Co mají ty místnosti ještě jinak společného?

CG: Na všech třech místech se děj v představení odvíjí v chodbách, jako metafora života. Člověk se neustále nachází v pohybu, avšak nikdy nikam nedospěje. Étienne Pluss vytvořil ve svém návrhu scény průchozí místa, jež působí jako průřez mravenišťem.

YG: Jaké výrazové prostředky vyjadřují absurditu tohoto světa?

CG: Tanečníci, kteří hrají ve všech dějstvích velkou roli, představují soukolí

míst, v nichž se odehrává děj. V prvním dějství ozřejmují pohled Marty na grotesknost byrokracie, změť čísel, písmen a faktů. Ve druhém dějství, kdy hrajeme v naší fiktivní budově opery a inscenujeme *Madama Butterfly*, v níž Emilie Marty vystupuje v titulní roli, se na scéně hemží jevištní personál, umělci přicházející z šatny, návštěvníci a lovci autogramů. Vedle této pragmatické stránky věci odráží toto místo v divadle metaforický význam celého díla: jak hrajeme role, jak svět člověku připadá zdálky jako groteskní divadlo – a jak Marty, protože dobře zná lidskou povahu, manipuluje s lidmi a vtěluje se do dalších a dalších rolí.

YG: Jak lze proniknout do nitra Emilie Marty, do světa jejích pocitů?

CG: Opakovaně se objevují flash-backy, vzpomínky na její minulost, například na traumatický zážitek z dětství, kdy do ní nalili elixír – ale také předtuchy budoucnosti, kdy má vize o sobě jako staré ženě. Nedokáže už zabránit běhu času a nakonec je přece jenom připravena zaplatit cenu, kterou musíme zaplatit my všichni. ✕

FOTO MONIKA RITTERSHAUS

Berlínská inscenace *Věci Makropulos*

Janáčkův brněnský rok 1924

TEXT JIŘÍ ZAHŘÁDKA

Rok 1924 byl pro českou hudební kulturu ve znamení oslav významného výročí, jelikož uběhlo sto let od narození a čtyřicet let od úmrtí Bedřicha Smetany.

Všechny hudební instituce se tomuto jubileu obšírně věnovaly. V Brně tomu nebylo jinak. Brněnské Národní divadlo připravilo cyklus všech Smetanových oper a na symfonických koncertech zněla hojně skladatelova hudba. Není proto divu, že výročí dalších skladatelských osobností byla poněkud ve stínu. Bylo to především dvacet let od úmrtí Antonína Dvořáka, padesáté narozeniny Josefa Suka a sedmdesáté narozeniny Leoše Janáčka. Avšak Brno na svého velkého tvůrce nezapomnělo a stejně jako v případě Smetany uvedlo i Janáčkovy cyklus jeho hudebnědramatického díla. Nově byla nastudována nejenom *Její pastorkyňa*, ale také *Káťa Kabanová*. Vrcholem bylo 6. listopadu první uvedení Janáčkovy novinky *Příběhy lišky Bystroušky*. Navíc byly Janáčkovy skladby významně zastoupeny i v koncertních produkcích. Tento „Janáčkův brněnský rok“ byl zahájen hned 21. ledna 1924 na III. symfonickém koncertě, kde orchestr Národního divadla přednesl díla dvou jubilantů: Sukovo *Zrání* a Janáčkova *Tarase Bulbu*. Skladatel

na zkoušky dle vzpomínek člena orchestru Leopolda Habrdu chodil, ale že bude koncert věnován právě jeho jubileu, mělo být pro Janáčka překvapením a bylo to drženo v tajnosti. Na slavnostním koncertě vystoupil stočlenný orchestr Národního divadla obohacený o žáky konzervatoře a členy orchestru německého divadla. Událost to mohla být vskutku slavnostní, kdyby ovšem vedení divadla nezapomnělo jubilanta Janáčka pozvat. Václav Štech na tuto nepříjemnost vzpomíná: „A tu jsem s šéfem opery sjednal, že se uspořádá velký koncert na jeho oslavu, a stalo se v divadle pak vše, co mohlo dáti plný lesk této významné události. Když byl dosažen souhlas Janáčkův a bylo mimo koncert připraveno i oslavné představení jeho opery, přišel ke mně šéf opery Neumann, že by rád donesl vstupenku, pro lóži námi chystanou, osobně Janáčkově. Dal jsem tedy Neumannovi, oč řekl, a čekali jsme účast Janáčkovu v divadle. Lóže pro něho připravená měla okázalou výzdobu květinovou – a já jsem přichystal vše, aby mistr byl uvítán nejen potleskem, ale i hudebními fanfárami při vstupu. Sám jsem u vstupu na něho čekal. Janáček však nepřišel. Poněvadž býval často v divadle přítomen různým představením, nemohlo to býti vykládáno jako nechuť vůči divadlu, že se nedostavil. Mimo to jsem byl mnohem dříve učinil opatření, aby byl Janáček pro Národní divadlo portrétován nejpřednějším sochařem českým, Janem Štursou, jehož se mi podařilo k té práci získat. Janáček s radostí seděl sochaři – moravskému umělci – a těšil se z té naší pozornosti. Ale do našeho představení nepřišel. Proč? Tak jsem se tázal při té slavnosti a pak jsem si tu otázku připravil pro šéfa opery. Ten však mne odpovědí předešel bez mého ptaní. Přišel jako zmoklá slepice a plačky téměř mi sděloval, že zapomněl Janáčkově lóži odevzdati. Bylo tolik hudebních starostí s tím jubileem – vstupenka mu uvízla v kapse. Zapomněl, ach – Bože – zapomněl! Nyní mne pro všechno na světě prosí, abych této jeho chyby nikomu nesdělával. Zkusil by mnoho posměchu v Brně. Janáček by mu pak do smrti neprominul, co zanedbal. Poradil jsem Neumannovi, aby jen sám nikomu nic o té věci neprozradil, nijak se nepodřekl. Byly by z toho nepříjemné řeči. Musí na to padnouti zapomenutí. To je nejlepší náplast na takové nemilé příhody.“

Kauze se pak věnovaly i některé noviny. Janáček se naštěstí neurazil a byl touto příhodou spíše pobaven: „To Vám byla v Brně „švanda“. Dělalí jakousi oslavu mou a skladatele Suka. Nedostal jsem ani vstupenky koupit – tak jsem tam nešel. Volali, vyvolávali – a já kdesi za Brnem v zasněžených polích!“ Vzápětí Janáček poděkoval orchestru: „Příhodou nemilou se stalo, že nebyl jsem mezi Vámi, když oživlo Vaší prací s námahou moje dílo *Taras Bulba*. Ale oslavovat jakýchsi 70 let – kterých ještě nemám – to mi nešlo do hlavy. A já

Dirigent František Neumann

FOTO ARCHIV LEOŠE JANÁČKA MZM

FOTO ARCHIV LEOSĚ JANÁČKA MZM

Plakát ke koncertu k Roku české hudby 1924

nespustím ze svého života ani minuty a z Vás všech jistě žádný nespustí okamžiku života; a jistě nikdo z Vás mi nebude chtít ubírat teď ani chvilky, když se nám v milé naší republice začíná dobře dařit. Nemějte mi to za zlé, když Vám teď jen písemně za znamenitý výkon děkuji: Vám všem a dirigentovi, šéfu Fr. Neumannovi, zvlášť.“

Další koncerty oslav spadaly již do následující sezony. V říjnu byly naplánovány tři koncerty věnované cele dílu jubilejního Janáčka; první byl pořádán Besedou brněnskou, druhý Klubem moravských skladatelů a třetí brněnskou konzervatoří. První z nich, II. řádný koncert Filharmonického spolku Beseda brněnská se konal 19. října 1924 a na programu zazněly *Otče náš*, *Amarus*, *Na Soláni čarták* a *Věčné evangelium*. Sóla zpívali Hana Pírková a Stanislav Tauber, sbor Besedy brněnské a orchestr Národního divadla řídil Jaroslav Kvapil. Pochvalná kritika však upozornila na nízkou návštěvnost koncertu, což byl jev, který bohužel zhatil i jeden z dalších plánovaných koncertů: „*Nemohla jej podstatně zkáliti ani neúčast části českého publika, jež patrně necítila vůbec své povinnosti projevit při příležitosti tak významné největšímu reprezentantu hudební Moravy a jednomu z největších zjevů české hudby vůbec, ani společenskou zdvořilost, když již nechceme anebo nemůžeme míti k jeho dílu opravdového vnitřního poměru.*“

Oslavy Janáčkovy jubilea pokračovaly slavnostním komorním koncertem pořádaným Státní hudební a dramatickou konzervatoří v Brně v Besedním domě 21. října 1924. Na programu byly Janáčkovy klavírní skladby, houslová sonáta, *Pohádka*, a především světová premiéra *Mládí*, suity pro flétnu (pikolu), hoboj, klarinet, lesní roh, fagot a basový klarinet. Hráli členové orchestru brněnského Národního divadla Josef Bok, Matěj Wagner, Stanislav Krtička, František Jánský, František Bříza a Karel Pavlíček. Ač měl koncert velký ohlas, provedení *Mládí* skončilo díky technickým závadám na nástrojích Janáčkovým rozčarováním. Klarinetista Stanislav Krtička na toto

nastudování vzpomíná: „*Těšil se na premiéru s dětskou radostí. Vždyť sextet upomínal právě na jeho mladá léta fundatisty na Starém Brně pod Pavlem Křížkovským. V díle uplatnil i pochodový rytmus chovanců-modráčků v době prusácké okupace Brna r. 1866. Sextet studovali členové operního orchestru za osobního dohledu autora v jeho učebně na konzervatoři. Průběh zkoušek opravňoval k nejlepší nadějí. Skladatel podílel účinkující menšími pozornostmi (fotografie, doutníky – sám nekouřil) a tak se blížila i premiéra. Žel, její průběh byl postižen hned dvěma nehodami vis major, které ovšem nikdo neočekával. První se týkala hoboje s počáteční vedoucí melodií a byla snadno odstraněna. Druhá, již ke konci díla ve IV. větě, byla povážlivější, když na klarinetu prasklo u závažné klapky nástroje pero bez naděje na zdolání závady během hry. A tak, žel, závěrečná část sextetu vyzněla s umlčeným nástrojem jako kvintet. V dosahu blízcího se dokončení skladby pokládal postižený hráč [byl to sám Krtička] za účelnější, aby nebyla hra znova přerušena, aby byla raději dohrána v pěti nástrojích. Bouřlivý úspěch sextetu u obecnstva nic netušícího neměl na přítomného skladatele očitivně nejmenšího účinku. Vzrušen vytykal hráči domnělý poklesek, aniž dbal na jakékoliv vysvětlování nehody. Jeho úsečné ‚perko, perko‘ změnilo se v halasných protestech tvář v tvář obecnstvu do roztrpčených slov: ‚Pan K[rtička] dělal, jako když hraje, a nehrál...‘ a také v osobní domluvu: ‚Napsal jsem sextet, a ne kvintet.‘ Zásluhou pořadatelstva koncertu byl Mistr alespoň částečně uklidněn, když dostal ujištění o opakování koncertu v nejbližší době.“ Takto bylo *Mládí* přijato také kritikou, která uvedla, že skladba ztroskotala na technických obtížích. Další koncert, na němž měla skladba zaznít a kde měli hráči prvního nešťastného provedení napravit své renomé, dopadl také nevalně.*

Slavnostní orchestrální koncert pořádaný Klubem moravských skladatelů byl plánován na 27. října 1924. Na večeru měla zaznít skladatelova raná *Suita pro smyčce*, podruhé uvedená novinka *Mládí*, v premiéře předehra k první Janáčkově opeře *Šárka*, předehra *Žárlivost* a v koncertní premiéře *Lašské tance*. Vedle orchestru Národního divadla a dirigenta Františka Neumanna měli v *Mládí* opět vystoupit hráči orchestru. Řádně nastudovaný koncert, detailně připravený včetně vytištěných programů, měl být vyvrcholením janáčkovských oslav. V novinách se však objevila zpráva, že se koncert nekoná: „*Do soboty večer bylo však na tento neobyčejně významný koncert prodáno dvaadvacet lístků. Pro tuto prostou neúčast obecnstva bylo nutno koncert odříci.*“ Situace o to trapnější, že Janáček chtěl výtěžek koncertu darovat strádající dceři Bedřicha Smetany Zdence Hejduškové. Nakonec se podařilo realizovat slavnostní večer v pozdějším termínu, a sice 2. prosince 1924. Koncert měl velký úspěch a byl důstojným zakončením Janáčkových brněnských oslav. ✕

Z knihy Jiří Zahrádka: „*Divadlo nesmí býti lidu komedií*“
Leoš Janáček a Národní divadlo v Brně

Jakub Hruša, Daniil Trifonov, Bamberger Symphoniker a mistři české hudby

TEXT PATRICIE ČÁSTKOVÁ

Oslavy Roku české hudby mají tradici možná delší, než by kdo čekal. Ten první se slavil už v roce 1924, tedy před sto lety. Jeho součástí byl i koncert věnovaný sedmdesátým narozeninám Leoše Janáčka a padesátinám Josefa Suka. Pojdte se s námi přenést o sto let zpět. Stejně jako tenkrát zaznějí tři vrcholná díla – symfonická báseň *Zrání* Josefa Suka, Janáčková orchestrální rapsodie *Taras Bulba* a Dvořákův *Koncert pro klavír a orchestr g moll*. Jen interpreti budou jiní.

Na festivalu se konečně představí Bamberger Symphoniker, těleso patřící mezi nejlepší světové orchestry. Jejich první plánované hostování na MFJB 2020 zmařil covid a zůstalo jen u streamovaného koncertu z německého domovského sálu. Teď přijíždějí do Brna, aby představili program tří velikánů české hudby – Antonína Dvořáka, Leoše Janáčka a Josefa Suka. Nabídnou tak skvělou příležitost poslechnout si, jak českou hudbu interpretuje orchestr, který k ní má blízko nejen díky tomu, že po roce 1946 vznikl z členů pražské Německé filharmonie. Zásahu na tom má i šéfdirigent orchestru, jímž je od roku 2016 skvělý český dirigent Jakub Hruša.

Spolu s nimi do Brna poprvé přijíždí jedna ze současných hvězd klavírní interpretace Daniil Trifonov. V New Yorku žijící původem ruský klavírista je ve svých 33 letech držitelem řady cen (např. Grammy Award for Best Instrumental Solo Album 2018, Gramophone's 2016 Artist of the Year a Musical America's 2019 Artist of the Year, v roce 2021 mu francouzská vláda udělila řád Chevalier de l'Ordre des Arts et des Lettres). „Má v sobě všechno a ještě víc... něhu a také démonický prvek. Nikdy jsem nic takového neslyšela,“ prohlásila o něm jedna z nejvýznamnějších klavíristek Martha Argerich. Londýnské noviny The Times jej označily za „bezpochyby nejúžasnějšího klavíristu naší doby“. Daniil Trifonov vystupuje po celém světě a spolupracuje se špičkovými orchestry, jako jsou Philadelphia Orchestra, New York Philharmonic, Cleveland Orchestra, Royal Philharmonic Orchestra, London Symphony Orchestra, Royal Concertgebouw Orchestra, Berliner Philharmoniker, San Francisco Symphony a řada dalších. V sólových recitálech vystoupil mj. v Royal Festival Hall, Carnegie Hall, John F. Kennedy Center for the Performing Arts, Théâtre des Champs-Élysées, v Concertgebouw v Amsterdamu a v Seoul Arts Center. Na festivalovém koncertu se představí jako interpret klavírního koncertu Antonína Dvořáka. ✕

FOTO DARIO ACOSTA

Daniil Trifonov

„Průzračné orchestrální textury odhalily bohatství detailů ve finále, které v sobě neslo neodolatelnou životní energii a nakonec za doprovodu tympánového ohňostroje bouřlivě spělo ke svému závěru. Byl to skvěle provedený program české hudby zahráný s opravdovou vřelostí, v neposlední řadě ve dvou přídavcích z *Prodané nevěsty* a Dvořákově miniaturní romantické skladbě s koncertním mistrem a první violou orchestru.“

Rohan Shotton, BBC Proms

„Při poslechu recitálu Daniila Trifonova v Carnegie Hall člověka jako první napadne, že tento klavírista je takový mág ve svém nástroji, že i ty nejhorší skladby znějí lehce.“

David Wright, The New York Classical Review

4. 11.

20h, Janáčkovo divadlo

BAMBERGER SYMPHONIKER

Staatskapelle Berlin s Christianem Thielemannem

TEXT PATRICIE ČÁSTKOVÁ

Staatskapelle Berlin patří mezi nejstarší orchestrální tělesa světa, její původ je v ansámblu, který založil braniborský kurfiřt Joachim II. v roce 1570. Nejdůležitějším datem je ale rok 1742, kdy Fridrich Velký založil Královskou dvorní operu. Od té doby je orchestr spojen s operním žánrem a poslední desetiletí s berlínskou Staatsoper Unter den Linden, kdy jej vedli dirigenti světových jmen, jako byli Felix Mendelssohn-Bartholdy, Giacomo Meyerbeer, Felix von Weingartner, Richard Strauss, Erich Kleiber, Wilhelm Furtwängler nebo Herbert von Karajan. Posledních více než třicet let v jeho čele stál Daniel Barenboim, s nímž orchestr procestoval celý svět, aby v koncertních sálech Severní i Jižní Ameriky či Asie představil svůj jedinečný vřelý a temný zvuk, pro který je tak ceněn. S tím jde samozřejmě ruku v ruce i výsostné interpretační umění orchestru. Ve své operní úloze se Staatskapelle Berlin na festivalu představí v rámci inscenace Janáčkovy *Věci Makropulos*, ale posluchačům se naskytne vzácná příležitost jej slyšet i jako symfonické těleso s velmi zajímavým programem a pod vedením nově jmenovaného šéfdirigenta, jímž se stal Christian Thielemann.

FOTO MATTHIAS CREUTZIGER

Christian Thielemann

Německý dirigent Christian Thielemann patří k evropské špičce. Začátek jeho kariéry je spjat se jmény jako Herbert von Karajan či Daniel Barenboim. Jeho doménou je zejména německý repertoár, především díla Richarda Strausse a Richarda Wagnera. Byl šéfdirigentem mimo jiné berlínské Deutsche Oper, drážďanské Semper Oper a stál v čele Münchener Philharmoniker. Jeho významným působištěm jsou i Bayreuther Festspiele, kde dirigoval 180 představení. Stejně úzkou spolupráci má i s Wiener Philharmoniker, s nimiž natočil symfonie Antona Brucknera. Českému publiku se Christian Thielemann představil v roce 2016 v rámci festivalu Dvořákova Praha.

Nejen čeští skladatelé mají výročí v roce končícím číslem čtyři. V září má 150. výročí narození jeden z nejvýznamnějších německých skladatelů 20. století Arnold Schönberg. Program koncertu tak nabídne zajímavé srovnání německé kompoziční tradice v podobě romantického *Koncertu pro klavír a orchestr č. 2 d moll* Felixe Mendelssohna-Bartholdyho a Schönbergovu symfonickou báseň *Pelleas a Melisanda*, která vznikala v letech, kdy Janáček dokončoval první verzi *Její pastorkyně*. Přestože je *Pelleas a Melisanda* stále součástí tonálních Schönbergových kompozic, znamenala důležitý krok na cestě za novou hudbou 20. století. Koncert však otevře skladba, jež vznikla před třemi lety, v roce 2021, na objednávku Wiener Philharmoniker – dílo kanadského skladatele a dirigenta Samyho Moussy *Elysium*. Česká hudba své místo v programu dostane v podobě vynikajícího klavíristy Jana Bartoše, který se ujme sólového partu v Mendelssohnově *Koncertu pro klavír a orchestr č. 2 d moll*. ✕

„Orchestr hrál s působivými dynamickými kontrasty, jeho hřejivé zvuky se linuly jako tekuté zlato. Všechny sekce byly technicky brilantní: od pianissimového vybrnkávání smyčců až po mohutné náběhy žestů – nebylo slabého článku.“

Denise Lai, La Scena Musicale

Nesmrtelná Liška Bystrouška slaví stovku

TEXT VENDULA GALDOVÁ

Vrcholem festivalu se stane uvedení jedné z nejhranějších Janáčkových oper – *Příhody lišky Bystroušky*. Tato nestárnoucí opera slaví v letošním roce 100 let od své brněnské premiéry 6. listopadu 1924. Dílo představí soubor brněnského Národního divadla v režii Jiřího Heřmana, hlavní role Bystroušky a Revírníka mimořádně ztvární Kateřina Kněžíková a Adam Plachetka. Tato manželská dvojice má bohaté zkušenosti z tuzemských i světových koncertních pódii a operních domů – v rozhovoru se ptáme na jejich postoj k Janáčkově hudbě, rodičovský pohled na *Lišku Bystroušku* či společné koncertování.

Paní Kněžíková, pocházíte stejně jako Leoš Janáček ze severní Moravy. Vnímáte díky tomu bližší pochopení jeho hudby, obklopovala vás odmala?

KK: Janáčka jsem poprvé slyšela až někdy v období puberty, kdy jsem zpívala písně ze sbírky *Moravská lidová poezie v písních*. Přestože na klavír jsem hrála od malička, zpívat jsem začala až ve dvanácti letech – v dětství jsem totiž chtěla být laborantkou farmacie. Na koncerty jsme moc nejezdili, operu jsem poprvé zhlédla až ve svých šestnácti letech, nevěděla jsem o ní tehdy vůbec nic. Samotný fakt, že jsem to měla blízko do Hukvald, mě ve vztahu k Janáčkově rozhodně neovlivnil. Tam jsem častokrát v dětství jezdila, ale nikdo mi tehdy o Janáčkově neřekl nic – jezdili jsme na hrad „za liškou“. Skrze lidovou tvorbu a dialekt je mi ale jeho hudba velmi blízká, specifické nářečí řešit vůbec nemusím. Dalo by se ale říct, že jeho hudbu cítím přirozeně a pokaždé v mém nitru hraje na správnou strunu.

Na vašem přízvuku bych ale váš původ nepoznala.

KK: Krátkost jsem se musela přeučit, ale když je mi nablízku někdo „od nás“, typický přízvuk se automaticky dostaví.

V rámci svého uměleckého působení se oba pohybujete často i na zahraničních koncertních pódii, působíte na nejvýznamnějších operních scénách – barytonista Adam Plachetka zná důvěrně prostředí *Metropolitní opery*...

Jak v zahraničí posluchači a tvůrci obecně přijímají Janáčkovu dílo? Je cizinci pochopeno?

AP: Upřímně se Janáčkovu věnuji téměř poprvé, takže můžu soudit jen jako divák. Je každopádně pravda, že se pravidelně hraje z našich autorů asi nejčastěji, takže se líbit musí.

Liška Bystrouška i po sto letech zůstává mezi Janáčkovými nejuvážněnějšími operami. Co podle vás stojí za její neustálou oblibou?

KK: Je to především zásluha Janáčkovy originality a nápaditosti. Janáček uměl propojit přírodu s lidskými atributy, zvířatům propůjčil lidské slovo a jeho vyprávěcí schopnost je zde zcela dokonalá. Hudební řeč dokázal mistrně vystihnout, jak se zvířata vyjadřují ve svém světě. Geniální.

AP: Dle mého názoru je to zároveň i téma koloběhu života, které promlouvá ke každému. Přitom se ale dá sehrát i jako pohádka pro děti. Je v něm

prostě mnoho rovin, ve kterých si každý najde to své.

Janáčkovu hudba díky své originalitě a syrovosti bývá pro umělce mnohdy těžce uchopitelná, je jiná než vše ostatní, stává se interpretační výzvou. Co je na Janáčkově díle z pohledu interpreta nejnáročnější?

AP: Jsem v tomto oboru nováček, takže byste určitě dostali fundovanější odpověď od zkušenějších kolegů. Pro mě osobně je to asi hlavně hudební příprava. Janáček není typem autora, který by se snadno četl z listu, a je potřeba mít jeho hudbu zažitou, aby působila samozřejmě a přirozeně. Také jsou role často rozdrobeny do krátkých replik a neučíte se tak pár árií, ale vlastně celou operu.

Brněnskou inscenaci tvůrci vnímají očima dětí, zdůrazňují koloběh života. Některá ztvárnění například v zahraničí zacházejí daleko mimo moravské lesy a hledají až kontroverzní vyjádření námětu. Souzníte s tradičnějším pohádkovým pojetím tohoto díla?

KK: Dobrá opera je taková, kde koncepcí jde ruku v ruce s hudbou a libretem. Potom není podstatné, zda je

24. 11.

19h, Janáčkovu divadlo

PŘÍHODY LIŠKY BYSTROUŠKY

tzv. klasická, nebo moderní. Musí ale fungovat a to je častokrát velmi na hraně. Brněnská inscenace je však domyšlená do posledního detailu. Je krásnou přidanou hodnotou, že realizační tým nabízí ztvárnění opery pohledem dětí – to oceňuji také jako maminka.

Janáček *Lišku Bystroušku* psal těsně po *Kátě Kabanové*, oproti předloze Rudolfa Těsnohlídka a původním ilustracím Stanislava Lolka přidal hlubší přesah. Cítíte z opery melancholii?

AP: Především poslední scéna je jí prošpikovaná. Závěr opery je pár minut hudby, který jsem si chtěl zazpívat dávno předtím, než jsem začal uvažovat o nastudování nějaké celé Janáčkovy role. Nevím, jestli nebudu přehánět, ale troufnul bych si říct, že spolu s modlitbou Jenůfy závěr *Bystroušky* patří k Janáčkovým nejkvotnějšímu hudebním číslům.

Jednou z nejniternejších mužských rolí Janáčkových oper je postava Revírníka, kterou v rámci našeho výročního představení ztvárníte. Ztotožňujete se v nějaké míře s touto postavou?

AP: Čím dál tím víc. Když jsem poprvé někdy před deseti lety zpíval právě zmíněnou závěrečnou scénu, slyšel jsem několikrát, že ji ve svém věku nemůžu chápat. S tím sice úplně nesouhlasím, ale je pravda, že s každým rokem v ní člověk tak nějak nachází víc ze sebe.

Jak umělecky přistupujete k roli *lišky Bystroušky*?

KK: *Liška* je velká výzva – nejen po pěvecké, ale především po jevištní stránce. *Bystrouška* je velkou osobností díky tomu, že vyrůstala v lidském světě. Její povahové rysy mi připomínají mě samotnou. Krotkost se střídá s tvrdohlavostí a výbušností, moudrost a mírnost zase s drzostí. To představuje obrovské pole pro interpretační výzvy. Je to konverzační typ opery, kdy každé slovo ve vztahu k hudbě hraje důležitou roli. A to je nutno vnímat při studiu tohoto partu. V průběhu opery má *Bystrouška* obrovský vývoj. Každou roli chci pochopit nejen skrz hudbu, ale především skrze vztahy s ostatními rolemi. Je pro mě velmi důležité vědět, kam přípravu chci dotáhnout a kam směřuji. Naučit se roli jen jako noty, které zpívám v určitém rytmu a dynamice, mi přijde málo.

Adam Plachetka a Kateřina Kněžíková

V letošním roce jste pro koncertní uvedení opery s Českou filharmonií nastudovala roli *Lišáka*. Jaká to byla pro vás zkušenost?

KK: Zkušenost s *Liškem* byl zajímavý paradox – v průběhu své umělecké kariéry jsem vnímala, že bych mohla zpívat *Bystroušku*, ale pořád mne míjela. Nakonec jsem nejdříve nastudovala *Lišáka*. Díky tomu jsem mohla vnímat *Lišku* z druhé strany.

Velmi oblíbená a dojemná je závěrečná scéna, kde se *Revírníkovi* zdá o malé *Bystroušce* a malý *Skokánek* mu zpívá. Sám *Janáček*, účastníci se zkoušky, prý při této scéně plakal a svěřil se režisérovi Zítkovi: „*Toto mi musíte zahrát, až umřu.*“ Vaše dcera debutovala jako *Skokánek*. Cítíte sama při této scéně dojetí, nebo spíše zodpovědnost?

KK: Když v závěru *Revírník* přijde, mám pocit, že se celý svět, lidský i zvířecí, zastaví. Dojímá mě samotné ohlednutí se za celým životem. Když pak zazpívá *Skokánek* „*totok nesu já*“, přichází odlehčení. Obzvláště když vidím, jak malého *Skokánka* zpívá moje dcera *Adélka*, jsem dojatá, ale také nervózní za ni.

Učila jste sama dceru tuto roli?

KK: *Adélku* neučím nijak soustavně, ale tuto roli jsem s ní nastudovala. Neměla žádnou sólovou průpravu, začaly jsme se tedy několik měsíců dopředu připravovat. Divadelní prostředí je jí

velmi blízké, je zodpovědná a až nebezpečně precizní – což je u *Janáčka* velkou výhodou.

Brněnská *Liška Bystrouška* je zasazena do prostředí dětského domova *Dagmar*, na scéně je plno dětí, jejichž prostřednictvím vzpomíná *Revírník* na svůj život. Sám jste otcem, vnímáte vlastní rodičovství i v přístupu k tomuto dílu?

AP: Nevím, zda je to definitivní, ale vypadá to, že se nás do podzimních představení zapojí z rodiny vícero. Nabízí se tak zde i možnost, že si budu užívat optikou rodičovství i přímo tuhle produkci.

Při společném působení manželského či partnerského páru na pódiu bývá ze strany publika kladen jistý tlak, očekávání. Vnímáte větší nároky vzhledem ke společnému koncertování?

KK: S manželem většinou zažíváme na jevišti krásné umělecké chvíle, ale myslím, že napojení může fungovat i mezi kolegy, kteří si takzvaně „kápnu do noty“. To je potom velké požehnání. Očekávání publika je vždycky velké. Chtějí si užít večer, na který si koupili lístky a který není jen rutinním dnem. A to je naše povolání. Přinášet radost a mít od sebe stejně vysoká očekávání, jako má náš divák.

AP: Větší tlak při společných vystoupeních nevnímám. Naopak si je více užívám. ✕

Ešče jsi načisto pěkná!

TEXT PATRICIE ČÁSTKOVÁ

Nejlepší způsob, jak slavnostně uzavřít festival, je narozeninovou oslavou! Leoš Janáček tu svoji stosedmdesátou měl už v červenci a teď je řada na jeho slavné opeře. Nikdo by jí sice stovku nehádal, protože se jí stále v oku blýská čertovinou a kožíšek má v barvě podzimního zlata, ale přece je to tak. Naše liška Bystrouška z bílovických lesů oslaví 6. listopadu 2024 už sté narozeniny.

Janáčkovy *Příhody lišky Bystroušky* jsou inscenací nejen spojenou s Brnem, ale především s našimi divadelními domy. V Mahenově divadle měla před 100 lety světovou premiéru, otvírala čerstvě dostavěné Janáčkovovo divadlo v roce 1965. Nejnovější inscenace v režii Jiřího Heřmana a pod taktovkou Marko Ivanoviče slavnostně zahajovala janáčkovský festival v roce 2018, kdy se také otevíralo zrekonstruované Janáčkovovo divadlo, a od té doby patří ke stálícím našeho repertoáru. Podmanivá, usměvavá, plná dětí a jejich hraček, jež hravě proměňují Revírníkův dům v les a sebe v lesní zvířátka. A očima stárnoucího Revírníka sledující ten kvapný běh života.

Každá Janáčkova opera je solitér a *Příhody lišky Bystroušky*, kde se na jevišti prolíná svět lidský se světem zvířecím, nemají v operním žánru obdoby. Janáček hledal téma, které by odráželo jeho pohled na svět a na věčný koloběh života, a proto jeho Bystrouška umírá rukou pytláka Harašty. Ale je tu další malá Bystrouška... život pokračuje dál. Že to tak má být, říká i Janáčkova hudba, lyrická a melodická, v níž orchestr hýří barvami bílovických lesů a té havěti v nich žijící. Vše tu jiskří humorem, trochu po janáčkovsku ježatým, ale vlastně laskavým. Jak nakonec Janáček sám řekl: „Napsal jsem ji pro radost a smutek pozdních let.“

K oslavám patří i dárky a pro lišku Bystroušku jich máme připraveno hned několik. Hlavními gratulanty budou Kateřina Kněžíková a Adam Plachetka, kteří jsou mimořádnými hosty inscenace v rolích Bystroušky a Revírníka nejen na festivalu, ale ve všech podzimních představeních. Naše inscenace je plná dětí, a proto jsme požádali o další dárek právě děti – bude mít výtvarnou podobu na téma *Liška Bystrouška očima dětí* a vybraná díla budou vystavena v době festivalu 1.–24. 11. na piazzettě před Janáčkovým divadlem. Panely budou osvětleny, festivaloví diváci si tak mohou výstavu užít i při odchodu z divadla nebo při večerní procházce městem. ✕

„Neznám inscenaci Bystroušky, která by dokázala do samotného prostoru, do jeho ‚vizuálu‘ tak naléhavě promítnout základní téma Janáčkovy opery, respektive jeho specifické přečtení. Protože jestliže obvykle hovoříme o koloběhu života, tady je namístě hovořit o koloběhu našich tužeb a snů, k nimž se neustále a marně vztahujeme stejně jako Revírník v této inscenaci.“

Josef Herman, Divadelní noviny

FOTO MAREK OLBŘZYMEK

24. 11.

19h, Janáčkovovo divadlo

PŘÍHODY LIŠKY BYSTROUŠKY

Mimořádné představení ke 100. výročí světové premiéry opery a Slavnostní zakončení festivalu

Bystrouška jako zrcadlo společnosti

TEXT PATRICIE ČÁSTKOVÁ

Příhody lišky Bystroušky patří mezi české opery, které se rozletly do světa a těší se velkému zájmu jak diváků, tak inscenátorů. Z některých se staly skutečně kultovní inscenace, třeba britská podoba Davida Pountneyho se hraje více než třicet let. Letošní festival uzavře brněnská inscenace *Lišky Bystroušky*, ale program divákům nabídne i zbrusu novou produkci Národního divadla moravskoslezského z Ostravy, která je dílem mezinárodního inscenačního týmu.

S Národním divadlem moravskoslezským spolupracoval již v roli choreografa, jako režisér se však v České republice představí izraelský choreograf Itzik Galili poprvé. Původní profesí je tanečník, ale od roku 1990 se věnuje choreografii. Po skončení taneční kariéry založil v Amsterdamu taneční soubor, s nímž se věnoval svým projektům. Upozornil na sebe dílem *The Butterfly Effect*, za které získal Cenu publika na mezinárodní choreografické soutěži v nizozemském Groningenu. V roce 2008 založil taneční skupinu Dance Group Amsterdam, orientovanou na současný tanec. Mimo svůj soubor spolupracuje i s předními tělesy a je autorem více než 130 tanečních děl například pro Anglický národní balet, Les Ballets de Monte Carlo, Les Grand Ballets Canadiens, Stuttgart Ballet, Bat-Dor a řadu dalších, vytvořil choreografie i pro rozličné operní inscenace a televizní pořady. V dubnu 2006 nizozemská královna Beatrix pasovala Itzika Galiliho na rytíře královského Řádu Oranje-Nassau za jeho přínos v oblasti nizozemského tance. Věnuje se i práci s dětmi a je autorem taneční metodiky pro děti, mj. pro děti s poruchami učení, kterou dodnes využívá řada nizozemských tanečních souborů. S operou se jako tvůrce setkal poprvé v roce 2014 v Metropolitní opeře, kde se podílel na vzniku

inscenace *Kníže Igor*. Opernímu žánru přišel na chuť a postupně se začal věnovat i režii.

Jaký má Itzik Galili vztah k české hudbě a co bylo klíčem k jeho představě *Lišky Bystroušky*?

„O české hudbě toho vím vlastně dost málo. A to málo souviselo nejčastěji právě s Leošem Janáčkem. S ním, respektive s jeho hudbou, jsem se na cestách několikrát setkal. Janáček je velmi komplexní skladatel. Jeho hudba ve mně vyvolává silné emocionální vlny, často mě dojíhá.

Příhody lišky Bystroušky jsou pro mě úplně novým světem. Jeho barvy, komplexnost, vrstvy a samozřejmě hudba, to všechno je pro mě jako hádanka, kterou mám rozluštit. Je to zcela mimořádná opera. Již více než dvě desetiletí se zabývám převodem slova do pohybu a naopak. Někdy proto, abych obohatil význam slova jako metafory, někdy proto, abych pro ono slovo vytvořil imaginární prostor, například pohybem. Každý cizí jazyk je samozřejmě výzva a je to dobře.

Tato opera je filozofickou úvahou o koloběhu života. Já osobně ji trochu vnímám jako takovou facku, připomenutí, které naše společnost potřebuje, zrcadlo, v němž se odráží naše chování vůči druhým a také živoucí krutost našeho blahobytu, a to v každé generaci.“

Hudebního nastudování se ujal hudební ředitel Opery NDM Marek Šedivý, jeden z představitelů mladé generace českých dirigentů, který již Janáčkovy *Příhody lišky Bystroušky* nastudoval jako šéfdirigent opavské opery. ✕

FOTO MARTIN POPELÁŘ

Příhody lišky Bystroušky

Pavel Haas – zmařený talent

TEXT ONDŘEJ PIVODA

„Ať doba dobrá nebo zlá, na rtech měj stále smích, do pláče vždycky času dost v hodinách posledních.“ Tato slova z opery *Šarlatán*, která bude na festivalu Janáček Brno uvedena 8. listopadu 2024, byla celoživotním krédem skladatele Pavla Haase. Své dobromyslné povahy se tento nejnadanější žák Leoše Janáčka nevzdal ani v době německé okupace, kdy musel jako Žid čelit ponižování a hořkému osudu. Téměř tři roky byl Haas internován v nelidských podmínkách terezínského ghetta, načež jeho život společně se statisíci dalších vyhasl v plynových komorách koncentračního tábora v Osvětimi. Od násilné smrti Pavla Haase letos uplyne 80 let.

Rodiče Zikmund a Olga Haasovi provozovali vyhlášený obchod s obuví v centru Brna, oba však milovali umění a podporovali umělecké sklony obou svých synů: jak staršího Pavla, narozeného 21. června 1899, tak i o rok a půl mladšího Huga. Matka byla rusko-židovskou emigrantkou. Doma údajně s oblibou u klavíru zpívala ruské romansy a na půdě brněnského Ruského kroužku se stýkala také s Leošem Janáčkem. Když se oba synové v dětském věku začali učit hrát na klavír, ukázalo se, že Pavel má talent a zájem nepoměrně větší než ostatní děti. V roce 1910 sice nastoupil na brněnskou reálku, ale brzy zjistil, že hudba jej přitahuje více než vše ostatní.

Roku 1919 se oba bratři dali zapsat na nově založenou brněnskou konzervatoř. Pavel byl přijat pro své mimořádné nadání rovnou do třetího ročníku kompoziční třídy a do studia se vrhl s osudovou láskou a houževnatostí. Hugo zamýšlel studovat zpěv, avšak převážily u něj divadelní sklony a svá konzervatorní studia nedokončil. Po letech na to s humorem vzpomínal: „Měl jsem hned napoprvé překvapující úspěch: jak mne slyšeli zazpívat, zařadili mne ihned do činohry. Muž, jenž učinil tento bystrý poznatek, byl sám Leoš Janáček, jenž se na mne dvakrát podíval a pak řekl vlídně: „No, třeba by to s ním šlo u činohry.““ Jako herec byl Hugo Haas angažován v brněnském Národním divadle a později se stal hvězdou meziválečné éry českého divadla a filmu.

Ve skladbě byl Pavel Haas nejprve žákem Jana Kuncce a Viléma Petrželky, již od třetího ročníku přestoupil na mistrovskou školu k Leoši Janáčkoví. Být Janáčkovým žákem vyžadovalo velkou dávku pokory a odhodlání. Na jedné straně se v Janáčkoví zračil podmanivý, geniální umělec, na druhé straně na studenty často doléhal jeho těkavý a výbušný temperament. Haasova vzpomínka, kterou uveřejnil těsně po Janáčkově smrti, poeticky vystihuje onen zcela osobitý charakter Janáčkovy výuky: „Opravování a pilování žákových skladeb bylo předmětem nezapomenutelných chvil. S mistrem o samotě! Ťukání do klavíru, lehoučké i těžké údery

akordů, broukání povýšeným, kňučivým hlasem, škrtání tužkou a škrabání nožem. Pak mrtvé ticho... a... opět znova... Dnes zničil hustými čarami svízelnou práci mladého postrašeného mozku a přiště rozzuřil se vášnivě nad vlastními hieroglyfy, aby vrátil opět život notám, které tu původně očekávaly ortel smrti. Mistr nepochválil téměř nikdy. Bud' odsoudil, nebo mlčel. A přece byly to jen krásné, šťastné chvíle!“

Diplom mistrovské školy byl Pavlu Haasovi udělen v červnu 1922. Z existenčních důvodů však mladý skladatel i nadále pracoval v otcově obchodě a komponování se věnoval pouze ve volných chvílích. Skladeb, jež takto vznikly, nebylo mnoho, všechny se nicméně vyznačovaly vybroušeným, vycizelovaným tvarem a originální koncepcí. Haasovou první zcela samostatnou skladbou se stal klavírní kvintet s tenorovým sólem *Fata morgana* z let 1922–1923. V hudebním výrazu i v práci s hudebními motivy spojuje všechny tyto kompozice stěžejní přeslechnutelný Janáčkův vliv. Zvláště *Fata morgana* bezpochyby reflektuje Haasův silný zážitek z premiéry Janáčkovy *Zápisníku zmizelého* v roce 1921, což je zřetelné mimo jiné i na extrémně vypjatém sólovém tenoru. Skladba je psána na milostnou lyrickou poezii Rabíndranátha Thákura, na kterou Janáček paralelně s Haasem

FOTO ARCHIV LEOŠE JANÁČKA MZM

Pavel Haas v době okupace v roce 1939

8. 11.

19h, Mahenovo divadlo

ŠARLATÁN

SCÉNA JAKUB KOPECKÝ

Návrh scény k nové inscenaci Šarlatána v NDM

komponoval svůj mužský sbor *Potulný šílenec*. Originální syntéza komorního a vokálního žánru zařadila Haasovu *Fatu morganu* mezi nejzajímavější díla tehdy nastupující skladatelské generace.

O blízkosti Pavla Haase k Janáčkově a jeho manželce Zdence svědčí fakt, že po Janáčkově smrti v srpnu 1928 doprovázel Zdenku Janáčkovou při cestě na Hukvaldy, odkud si měla odvézt manželovy osobní věci. Podle vzpomínek se Zdenka Janáčková v Mistrově pracovně na Hukvaldech zhroutila a sesula se v divokém pláči na pohovku. Pavel Haas k ní tehdy klekl, objal ji a přímo synovsky se snažil ji utěšit.

Od druhé poloviny 20. let pronikají do Haasových kompozic vlivy západoevropské avantgardy. Zasloužit lze zvláště vlivy Igora Stravinského a Arthura Honeggera, na skladatele však spolupůsobil i do Evropy proniknuvší jazz. Ve smyčcovém kvartetu *Z Opičích hor* z roku 1925, který dnes září na repertoáru světově nejvýznamnějších kvartetních souborů, tak Haas například ozvláštnil závěrečnou větu tanečními rytmy charlestonu a doprovodem jazzové bicí soupravy. Písňový cyklus *Vyvolená* na milostnou poezii Jiřího Wolкера, mužský sbor *Karneval* či populární *Dechový kvintet* z konce 20. let svým optimismem, hravostí a fantazijností vytvářejí svébytnou paralelu klíčovému poetismu.

Bratr Hugo přivedl na počátku 30. let Pavla Haase k tvorbě filmové hudby. Šlágr *To nevadí* z komedie *Život je pes* režiséra Maca Friče z roku 1933 s Hugo Haasem a Adinou Mandlovou v hlavních rolích slavil úspěch. Podle vzpomínek Adiny Mandlové se však Haasova ne prvoplánová a dobovým jazzem prosycená hudba již o poznání méně líbila „hudebním producentům a lidem, na nichž financování českých filmů záviselo“. Svoji hudební stopu proto Pavel Haas zanechal již pouze ve dvou dalších ne tak úspěšných komediích.

Přestože filmová hudba přinášela vítaný přírůstek, rozhodně nemohla uspokojit skladatelovy umělecké ambice. Jeho vývoj šel dál k hledání osobité umělecké konfese. V *Žalmu 29 pro varhany, baryton, ženský sbor, zvony a malý orchestr* z roku 1932 reflektoval svůj vztah k židovství a zároveň – podobně jako Janáček v *Glagolské mši* – dospěl v této

skladbě k silně expresivnímu, doslova extatickému výrazu, jaký známe z primitivních náboženských obřadů.

Následující léta 1934–1937 věnoval Pavel Haas kompozici své jediné opery *Šarlatán*. K námětu dospěl po dlouhém hledání a neúspěšném vyjednávání s řadou literátů. Jako předlohu si vybral životní příběh legendami opředeného kočovného barokního lékaře Johanna Andrease Eisenbarta v románovém zpracování německého spisovatele Josefa Wincklera. Neopopíratelné úspěchy a lékařský um, nezřídka však prováděný svéráznými léčitelstvími metodami, postavily tuto historickou osobnost na hranici šarlatánství a odborné medicíny a byly inspirací řady lidových pověstí a historek. Haasovi se v *Šarlatánovi* podařilo spojit janáčkovskou operní mluvu se šarmem a lehkostí operních děl Bohuslava Martinů a vytvořit komickeu operu sršící ryzím humorem. K premiéře, jež se uskutečnila v Zemském divadle v Brně 2. dubna 1938, spojily své síly tehdejší špičkové umělecké osobnosti, jakými byli režisér Rudolf Walter, dirigent Quido Arnoldi, scénograf František Muzika, choreograf Ivo Váňa-Psota nebo představitel hlavní postavy barytonista Václav Bednář. Úspěch opery u kritiků i publika však neměl dlouhého trvání.

Jako Žid byl Pavel Haas s příchodem německých okupantů do Československa v březnu 1939 vystaven perzekuci. Jeho *3. smyčcový kvartet*, jehož vážná, smutně zadumaná hudební řeč odráží atmosféru předmnichovského Československa, tak mohl poprvé zaznít až po válce. Na začátku okupace se Pavel Haas několikrát neúspěšně pokusil o útek ze země a později dobrovolně odešel od rodiny, aby ji uchránil před rasovým pronásledováním. Svůj protest proti okupantům ukryl do *Suity pro hoboj a klavír* s citacemi ze svatováclavského a husitského chorálu a do monumentální *Symfonie*, kterou však již nestihl dokončit. V prosinci 1941 byl odveden do koncentračního tábora v Terezíně. Navzdory utrpení a ponižování ani zde nepřestal komponovat. Dochovaná *Studie* pro terezínský smyčcový orchestr dirigenta Karla Ančerla nebo *Čtyři písně na slova čínské poezie* pro barytonistu Karla Bermána jsou dodnes mimořádným svědectvím skladatelova nezlomného tvůrčího ducha. Teprve Osvětim se Pavlu Haasovi stala osudnou. Společně s řadou dalších židovských umělců byl v říjnu roku 1944 zručně zavražděn v tamějších plynových komorách. ✕

Fata Morgana

Nikoli optický jev v atmosféře, ale emotivní skladba Pavla Haase na verše Rabíndranátha Thákura posluchače čeká při návštěvě koncertu, kde se opět setkají učitel a jeho žák alespoň prostřednictvím svého díla. Setkání to bude jistě inspirativní a zajímavé, protože Haasův klavírní kvintet s tenorovým sólem *Fata Morgana* byl inspirován Janáčkovými skladbami, na druhou stranu písňový cyklus *Vyvolená* je krásnou ukázkou, jakou cestou se Haas skladatelsky později vydal. Z Janáčkova díla zazní klavírní cyklus *V mlhách*.

Koncert nabídne nejen srovnání velkého mistra s neméně talentovaným žákem, ale také skvělé interprety. „Tenorista, který v sobě spojuje heroický tón a poetickou citlivost, jež bere dech,“ napsaly o Nickym Spenceovi londýnské *The Times* a posluchači na minulém ročníku se o tom mohli sami přesvědčit při jeho provedení *Zápisníku zmizelého*. Tentokrát mu bude partnerkou vynikající česká klavíristka, působící především v zahraničí, Lada Valešová a britský Navarra String Quartet spolu s členy Orchestru Janáčkovy opery NdB. ✕

FOTO FRANCES MARSHALL

Lada Valešová

Šarlatán se vrací domů

Po téměř devadesáti letech se na jeviště vrací jediné operní dílo brněnského rodáka a Janáčkova žáka Pavla Haase. *Šarlatán* měl svoji světovou premiéru v tehdejší divadle Na hradbách, dnešním Mahenově. Díky festivalu se vrátí na místo svého zrodu alespoň na jedno představení prostřednictvím zbrusu nové inscenace Národního divadla moravskoslezského pod taktovkou Jakuba Kleckera a v režii Ondřeje Havelky. Režisér prozradil, co bude hlavním tématem opery: „Je zajímavé, že neexistuje hodnověrná odpověď na otázku, proč si Haas pro svou operní prvotinu vybral právě toto téma. Někteří znalci Haasova díla a především jeho života však vyslovili domněnku, že oním impulzem, proč autor sáhl po životním příběhu reálného německého doktora Eisenbarta z přelomu 17. a 18. století, bylo milostné vzplanutí k lékařce, která ošetřovala jeho nemocnou matku a kterou si hluboce zamilovaný Haas nakonec vzal. Tedy motiv milostný? Libreto opery lze vykládat různě, je nejednoznačné, postrádá jasnou hlavní dramatickou linii. Tento fakt můžeme přisuzovat jistě Haasově literární neobratnosti – libreto si psal sám. Anebo nechtěl být příliš explicitní? V každém případě i úspěšný chirurg a léčitel Pustrpalk je zasažen osudovou láskou, pro niž se, ve chvíli, kdy ji ztrácí, vědomě rozhodne k činu, který jej zničí. Naším tématem budiž tedy láska – osudová, vášnivá, sebezničující.“ ✕

FOTO MAREK OLBŘIZYMEK

Ondřej Havelka

5. 11.

19h, divadlo Reduta (Mozartův sál)

NICKY SPENCE,
LADA VALEŠOVÁ & NAVARRA
STRING QUARTET

8. 11.

19h, Mahenovo divadlo

ŠARLATÁN

Navarra String Quartet: česká hudba s britskou elegancí

„Podnětná směs... i ta nejtemnější melancholická díla jsou
prodchnuta lehkým, expresivním dotekem Navarra Quartet.“

Sarah Urwin Jones, BBC Music Magazine

FOTO VENETIA JOLLANDS

Navarra String Quartet

Kvartety a kvarteta, oboji je pravidelnou součástí festivalového programu. V rámci letošního ročníku se po bok skvělých těles zařadí další – britský Navarra String Quartet, těleso, které se těší pověsti jednoho z nejdynamičtějších a nejpoetičtějších smyčcových kvartet současnosti. Navarra String Quartet pravidelně vystupuje ve Wigmore Hall, Bridgewater Hall, Amsterdam Concertgebouw, Berlin Konzerthaus, Laeiszhalle v Hamburku, newyorském Lincoln Centre a na prestižních mezinárodních festivalech. Česká komorní hudba pro něj není novinkou a díla Antonína Dvořáka či Leoše Janáčka má pravidelně na svém repertoáru. Čeká nás tak večer plný krásné hudby a zajímavého interpretačního pohledu. ✕

3. 11.

19 h, divadlo Reduta (Mozartův sál)

NAVARRA STRING QUARTET

Pavel Haas Quartet hraje kvintet

Smyčcové kvarteto nesoucí jméno brněnského skladatele Pavla Haase je už prakticky rezidenčním ansámblem festivalu Janáček Brno. Jejich brilantní a procítěná provedení nejen Janáčkových děl vždy patří ke skutečným zážitkům. Tentokrát v jejich podání zazní kvartet Josefa Suka a Pavla Haase a pro druhou část programu, Dvořákův *Klavírní kvintet*, se k nim připojí mimořádný host. Izraelský klavírista Boris Giltburg pravidelně vystupuje na recitálech v nejprestižnějších světových sálech a spolupracuje se špičkovými orchestry. Má pověst vášnivého interpreta, kde „souhra duchovního klidu a empatického nasazení je strhující a nelze si přát více osvětlující a lyričtější interpretaci“ (Süddeutsche Zeitung). ✕

FOTO SASHA GUSOV

Boris Giltburg

16. 11.

15 h, divadlo Reduta (Mozartův sál)

PAVEL HAAS QUARTET
A BORIS GILTBURG

Haasova hudba je skvělým souputníkem Janáčka

TEXT PATRICIE ČÁSTKOVÁ

První, čeho si při setkání s tenoristou Nickym Spencem všimnete, je jeho nikdy nemizící čtverácký úsměv. Dobré nálady má na rozdávání, stejně jako pěveckého talentu. Na minulém ročníku festivalu to předvedl hned ve dvou janáčkovských projektech – jako interpret *Zápisníku zmizelého* a v roli Alberta Gregora v inscenaci *Věci Makropulos*, s níž zde hostovala Welsh National Opera. Nyní se vrací, aby s brněnským souborem nastudoval roli Matěje Broučka v Janáčkových *Výletech páně Broučkových* a v rámci komorního koncertu představil tvorbu Janáčkovy žáka Pavla Haase, především jeho písňový cyklus *Fata Morgana*.

Kde se vzal tento českou hudbu milující tenorista, který dnes patří mezi hvězdy světových scén? Narodil se na farmě ve skotském Dumfries a svému rodišti je stále věrný alespoň jako fanoušek tamního fotbalového týmu. Jeho cesta k operě nebyla úplně přímočará, původně chtěl hrát na trubku, ale jeho rodina si nemohla dovolit platit lekce. Naštěstí si učitel hudby ve škole všiml jeho talentu pro zpěv, díky němuž získal ve čtrnácti letech cenu Dumfries a Galloway Young Musician of the Year Award. Opera se na scéně ocitla, když mu bylo patnáct. Od souseda dostal lístek do divadla na Mozartovu *Kouzelnou flétnu* a Nicky Spence propadl jejímu kouzlu.

„*Zápisník zmizelého a nezapomenutelný a dokonalý Nicky Spence. Spencova pěvecky deklamační schopnost je neuvěřitelná, janáčkovsky realisticky, slabiku po slabice tón po tónu, svěřil se s neodvratným voláním osudu.*“

Operaplus.cz

Jeho kariéra začala už během studia na Guildhall School of Music and Drama, kde v posledním ročníku získal smlouvu na pět nahrávek s Universal Classics. Během několika let vydal své první album (*My First Love*), byl nominován na cenu Classical Brit Award pro mladého britského interpreta klasické hudby a absolvoval turné s Katherine Jenkins a Shirley Bassey. Od té doby zpíval v operních domech a koncertních sálech po celém světě. Není to klasická italská opera, co ho přitahuje, sám přiznává, že má odpor k Donizettiho operám typu „rum-ti-tum“ a k „hloupějším“ Verdiho rolím. Svůj svět našel v repertoáru českých skladatelů Leoše Janáčka a Antonína Dvořáka. Má také blízko k Wagnerovi, vystupoval v *Mistrech norimberských*, *Bludném Holanďanovi*, *Tristanovi* a *Isoldě* nebo *Zlatu Rýna*. Velkou část jeho repertoáru tvoří díla 20. století a soudobá. A stále se vrací ke svým oblíbeným muzikálům. V příští sezoně ho čeká kromě *Výletů páně Broučkových* debut v titulní roli Brittenova *Petera Grimese*, návrat na Glyndebourne Festival a do Royal Opera House Covent Garden, kde bude zpívat Borise v *Kátě Kabanové* a Lacu v *Její pastorkyni*. Bude například také rezidenčním umělcem slavné londýnské Wigmore Hall s názvem Nicky Spence: A Celebration. V roce 2020 získal cenu BBC Music Magazine Vocal Award a Gramophone's Solo Vocal Award za kritikou oceňovanou nahrávku Janáčkovy *Zápisníku zmizelého*. V roce 2022 mu BBC Music Magazine udělil cenu Osobnost roku.

O svoji lásku k hudbě se rád dělí a snaží se ke klasické hudbě přivést další posluchače. Byl jedním z mentorů v televizním seriálu *Anyone Can Sing* a je patronem Scottish Opera Young Company. Za jeho činnost uměleckou i edukační mu v roce 2023 bylo uděleno vyznamenání OBE v rámci King's Birthday Honours a je držitelem ceny RPS Singer Award 2024.

Jak se skotský tenorista dostane ke zpěvu české opery a hudby?

Slovenská hudba mě vždycky bavila. Moje láska k Janáčkovu začala jeho *Zápisníkem zmizelého*, který seděl mému hlasu jako ulitý. To ve mně vyvolalo touhu prozkoumat celou jeho hudbu a zejména jeho opery.

Máte za sebou několik velkých janáčkovských rolí – Laca, Števa, Albert Gregor a nyní Brouček. Co vám jako zpěvákovi a herci nabídly? A co bylo při jejich studiu největší výzvou?

Hudebně je pro mě Janáček vždycky zajímavý. Protože jsou to dramaticky dobře napsané role, zpěv jako by se staral sám o sebe, a i když se mohou vyskytnout hlasové výzvy, vše funguje, pokud se podřídíte podmanivému příběhu. Pro mě jako herce je největší ctí tyto role zpívat.

Nyní budete na festivalu debutovat v roli Matěje Broučka. Je to úplně jiná postava než ty, které jste v Janáčkových operách zatím ztvárnil... Nevrlý pan domácí z Malé Strany.

Brouček není žádná okouzující role a já si budu užívat vytváření každičkého odpudivého aspektu jeho zajímavé osobnosti. Janáček vždycky dokáže vytvořit role tak, že to nikdy nejsou povrchní charaktery. Jsem si jistý, že v Broučkově lidském jádru najdeme mnoho roztomilých vlastností a značné množství patosu.

Máte s Matějem Broučkem něco společného?

Oba máme rádi pivo... někdy až moc!

Kromě Janáčka zazpíváte na festivalu i *Fatu Morganu*, dílo Janáčkova žáka Pavla Haase. Bylo to pro vás objevné dílo, nebo přišlo jako logické pokračování po Janáčkovu?

Haasova hudba pro mě byla objevem. Jeho osobní příběh mě úplně pohltil a to pro mě přineslo docela obsesivní přitažlivost tohoto díla. Jeho hudba je skvělým soupeřem Janáčka. Docela dobrá dvojice!

Kdo vás seznámil s dílem Pavla Haase?

S Haasem mě seznámila moje dlouholetá kolegyně a kamarádka Lada Valešová. Její vášeň je nakažlivá a s radostí jsem přijal její nadšení.

Nicky Spence

FOTO KI PRICE

Na rozdíl od Janáčka je dílo Pavla Haase u nás i ve světě dosud zcela opomíjeno. Není to škoda?

Je obrovská škoda, že jeho život byl tak krutě zkrácen. Myslím, že skladatelé vždy potřebují čitele, a já ho rád představím co největšímu počtu milovníků hudby, kteří mu budou chtít naslouchat.

Simon Rattle o Janáčkových operách řekl, že mají filmové tempo. Většina dnešních diváků to pravděpodobně považuje za výhodu. Ale co pěvci? Nechybí vám někdy tradiční dlouhé úseky árií a duetů k vyjádření emocí?

Vzhledem k tomu, že se zdá, že se velká část příběhu odehrává v reálném čase, Simonovu odkazu opravdu rozumím. Vychutnávám si způsob, jakým se Janáčkovu vyprávění odehrává, a často těžko přijímám strofickou nebo příliš strukturovanou hudbu, mnohem raději mám něco, co působí lidsky a syrově.

Hodně propagujete klasickou hudbu. Není právě Janáček tou správnou vstupní branou do světa opery? Doporučil byste ho posluchačům, kteří operu neznají?

Janáček je perfektní úvod do opery. Jsou to příběhy, jež jsou dnes stejně aktuální jako v době, kdy je Janáček objevil, a skutečně rezonují se stavem moderního člověka. Velmi rád přivádím na Janáčkova díla ty, kteří je vidí poprvé, a ti často vykřikují: „*Netušil jsem, že opera může být taková!*“

Na co se v Brně těšíte?

Na pobyt v Brně se opravdu těším. Při své poslední návštěvě jsem neměl moc času na poznávání, takže se těším, až si s Brnem dám žhavé rande. Budu mít s sebou také manžela, našeho nového malého syna a malého pejska. Doufám, že nám noví přátelé ukážou nějaká dobrá místa k procházkám a zábavě. ✕

LEOŠ
JANÁČEK
JENUFA

První verze (1904)
v edici Marka Auduse

Dirigent: Anna Novotná Pešková

Režie: Veronika Kos Loulová

Moravské divadlo Olomouc

V koprodukcii s NdB v rámci festivalu Janáček Brno
Inscenace vznikla ve spolupráci s organizací Úsměv mámy
20. 11. a 21. 11. 2024, 19 h
Mahenovo divadlo

→ s. 34–35

ANTONÍN
DVOŘÁK
RUSALKA

Dirigent: Marko Ivanović

Režie: David Radok

Janáčkova opera NdB

V hlavních rolích: Jana Šrejma Kačírková a Jan Štáva

23. 11. 2024, 19h

Janáčkovo divadlo

Česká sborová tradice na festivalu

TEXT PATRICIE ČÁSTKOVÁ

„Zpěv se skládá ze slov, kterým narostla křídla!“ řekl krásně básník a překladatel Otto František Babler. A což teprve zpěv sborový. Sborová tradice sahá v našich zemích daleko do historie.

Dobou velkého rozkvětu sborových těles bylo 19. století, kdy vznikl Pražský hlahol a na něj navazující Slavoj, Lumír, Beseda brněnská a další. U počátků české sborové tvorby stáli Pavel Křížkovský, učitel Leoše Janáčka, Bedřich Smetana i Antonín Dvořák. V roce 1903 založil profesor Ferdinand Vlach Pěvecké sdružení moravských učitelů, legendární mužský sbor, pro nějž psal Janáček, J. B. Foerster, Bohuslav Martinů a další, sbor, jehož činnost stále pokračuje s novými generacemi zpěváků. Sborová tradice vzrostla se vznikem samostatného Československa a její součástí se staly i dětské sbory, místa otevírající těm nejmladším dveře do říše hudby a zároveň dnes působící často na vysoké profesionální úrovni. I proto je již několikátý ročník součástí festivalu řada sborových koncertů nabízející nejen to nejlepší mezi sborovými tělesy, ale také ze sborové tvorby Leoše Janáčka a dalších skladatelů.

Martinů Voices

Komorní sbor Martinů Voices je sborové těleso pod vedením Lukáše Vasilka ceněné především pro svoji špičkovou interpretaci komorní sborové tvorby 19.–21. století. Patří k pravidelným hostům nejvýznamnějších českých hudebních festivalů (např. Pražské jaro, Dvořákova Praha, Struny podzimu, Svatojánský hudební festival, Lípa Musica) a spolupracují například s Českou filharmonií. Jejich CD s komorními sborovými cykly Bohuslava Martinů bylo v prestižním britském časopisu Gramophone oceněno tzv. Editor's Choice. A právě *Pět českých madrigalů* Bohuslava Martinů je jedním z děl, která zazní v podání Martinů Voices na koncertě mapujícím českou sborovou tvorbu od 19. století, přes rozverná *Říkadla* Leoše Janáčka, latinskými texty inspirované sborové kompozice Jana Nováka až po *Písně pro slepého krále Jana Lucemburského* Luboše Fišera.

Martinů Voices

FOTO JAKUB CABALKA

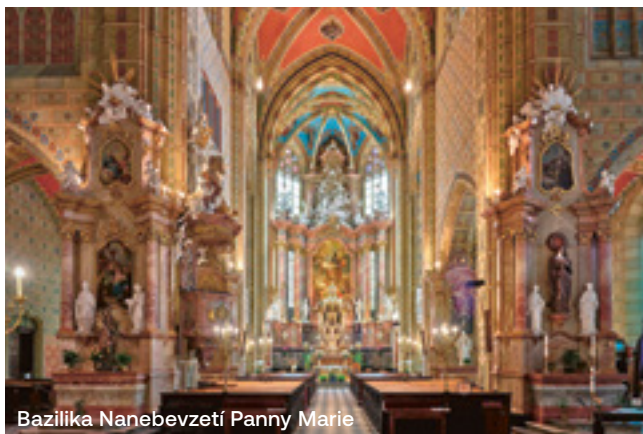

2. 11.

15h, divadlo Reduta (Mozartův sál)

MARTINŮ VOICES

Bazilika Nanebevzetí Panny Marie

FOTO KIWA

Duchovní koncert

Bazilika Nanebevzetí Panny Marie na Starém Brně je místem spojeným s Janáčkovým dětstvím a dospíváním, jeho studiem hudby a jejím provozování právě na kůru baziliky. Jaká hudba tu zněla před Janáčkem, v době jeho působení a jaká byla další cesta české duchovní hudby? Na koncertě zazní dílo pozdně renesančního skladatele, působícího v Olomouci, Kroměříži, Brně a Praze, Jacoba Handla-Galla, jen o málo mladšího českého šlechtice Kryštofa Haranta z Polžic a Bezdruzic spolu s duchovními skladbami Leoše Janáčka. 20. století budou reprezentovat *Žalm 29* Pavla Haase a *Polní mše* Bohuslava Martinů.

7. 11.

19.30 h, bazilika Nanebevzetí Panny Marie

DUCHOVNÍ KONCERT

Zvuk ženského hlasu

Ženské pěvecké sbory mají v Čechách svoji dlouhou tradici, Smetana, Dvořák, Suk a další jim věnovali své skladby. Největší rozkvět ženských sborů měl svůj počátek v době 1. světové války ze zcela prozaického důvodu – členové těch mužských narukovali do války. I Janáček tehdy obrátil svou pozornost k ženským sborům a pro nově vytvořený Sbor moravských učitelek napsal několik krásných děl. Ženský pěvecký sbor JK Voices sdružující několik generací zpěvaček, které prošly dětským sborem Kantiléna, pod vedením svého zakladatele, dirigenta Jakuba Kleckera představí díla určená ženským hlasům tří generací skladatelů – Josefa Suka, Leoše Janáčka a Bohuslava Martinů.

13. 11.

19 h, foyer Janáčkovy divadla

JK VOICES – ŽENSKÉ SBORY

Janáčkovy mužské sbory

Sto let slaví nejen *Liška Bystrouška*, ale za chvíli tu máme stoleté výročí udělení čestného doktorátu Leoši Janáčkovi na Masarykově univerzitě. Připomeneme si jej přímo v aule Filozofické fakulty Masarykovy univerzity, kde se tento akt odehrál 28. ledna 1925. Zaznějí Janáčkovy mužské sbory v provedení Pěveckého sdružení moravských učitelů, tělesa, pro nějž Janáček pravidelně komponoval. Nebude chybět ani slavnostní řeč, místo Janáčka ji pronese skladatel Petr Kotík.

23. 11.

11 h, aula Filozofické fakulty Masarykovy univerzity

VÝROČÍ UDĚLENÍ
ČESTNÉHO DOKTORÁTU
LEOŠI JANÁČKOVÍ

Elce pelce kotrmelce

Koncert plný písniček, které pro malé sboristy a jejich posluchače napsal Petr Eben a jeho syn Marek je později doplnil pohádkou, v podání Dětského sboru Brno, tělesa, jež existuje a vychovává nové generace zpěváčků už dvacet let. Můžete je také vidět v řadě inscenací Janáčkovy opery NdB. Do pohádkového světa se vydají spolu s hercem Pavlem Čeňkem Vaculíkem. ✕

Dětský sbor Brno

FOTO MAREK OLBŘÝMEK

23. 11.

15 h, divadlo Reduta (Mozartův sál)

DĚTSKÝ SBOR BRNO:
ELCE PELCE KOTRMELCE

Jenůfa s netradičním přesahem

TEXT VENDULA GALDOVÁ

Nadčasový, mrazivý příběh z moravského venkova o žárlivosti, odpuštění i naději ztvární členové souboru Moravského divadla Olomouc v inscenaci, která vzniká v koprodukcii s Národním divadlem Brno.

Ženský inscenační tým v čele s režisérkou Veronikou Kos Loulovou představí *Jenůfu* v původní verzi z roku 1904. V letošním roce slaví totiž sto dvacet let od svého premiérového uvedení. Nové nastudování přináší aktualizovaný pohled na toto světoznámé operní drama – nemilosrdný osud Jenůfy tvůrkyně propojí mimo jiné i s autentickými výpověďmi žen, pro které se z různých důvodů zpočátku nestalo narození dítěte radostnou událostí.

Inscenační tým se rozhodl uvést operu pod názvem *Jenůfa*. Jde především o to, položit důraz právě na hlavní hrdinku (proto tedy má rovnou zaznít její jméno), zároveň to je verze názvu, která se pro dílo používá v zahraničí. Jenůfina jméno je pro operu tak emblematické, že české operní publikum jistě nebude zmateno.

Janáček v libretu, jež upravil z dramatu Gabriely Preissové, obsáhl realisticky jemné odstíny lidského charakteru v prostředí uzavřeného společenství. V novém nastudování půjde hlavně o dvě ústřední postavy, mladou dívku Jenůfu a její pěstovanku Kostelničku. Do jejich osudu zasahuje nejvíc ze všeho stereotyp a konvence, před kterými neměly ve své situaci možnost úniku. Tato dvojice je pro vyznění díla zcela klíčová: Kostelnička se dopouští zločinu, aby uchránila své dítě, přitom ale musí jiné dítě zabít. Otázky mateřství, zodpovědnosti, vzbouření, ale i lásky, pevnosti a naděje jsou pro inscenaci důležitější než venkovský kolorit. Janáček z Preissové vyhmátl to dějově nejpodstatnější, nová inscenace přenáší jeho dílo do současnosti a ptá se, zda jsme se posunuli někam dál. Téma mateřství navíc rozvíjí v dalších linkách, dávajíc tak hlas ženám, jež mlčely: ať už v historii, nebo i dnes, kdy otevřeně začínáme mluvit například i o náročném poporodním období.

Vznikne tak operní dílo s plným respektem k Janáčkově strhující hudbě, které má ovšem ambici předvést výsek současného světa. Světa, v němž bychom se neměli bát pojmenovávat tíživé situace a hledat pro ně východiska. Janáčkovu první verzi, která bude uvedena, odmítlo pražské Národní divadlo, proto měla premiéru v Brně. Autor pobouřil nejen tehdejší vedení této prestižní instituce. Původní hru Gabriely

Preissové dobová kritika strhala a pohoršovala se mimo jiné nad tím, že něco takového mohla napsat žena. Tradici této opery si tudíž tvůrkyně vykládají jako otevřenou výzvu přistoupit k dílu jako k něčemu živému, co může vzbudit nadšení i rozruch.

Jenůfu režiruje Veronika Kos Loulová, která od roku 2022 vede soubor opery a operety Moravského divadla Olomouc. Kos Loulová se na pozici umělecké šéfkyně opery dostala v šestadvaceti letech, což z ní učinilo nejmladší ženu na tomto postu v Evropě. Inscenační tým doplní dirigentka Anna Novotná Pešková. Obě umělkyně se pracovně setkaly již v rámci netradičních projektů kolektivu RUN OPERUN, sdílejí tak svěží náhled na současnou operní produkci a odvahu překonávat stereotypy. Anna Novotná Pešková spolupracuje

FOTO TEREZA VALNER

Veronika Kos Loulová

20. 11. a 21. 11.
19h, Mahenovo divadlo
JENŮFA

Anna Novotná Pešková

mimo jiné s různými operními scénami v ČR, nově je členkou ansámblu opery Národního divadla, zde pod její taktovkou můžete mimo jiné vidět Verdiho *La traviatu* či Donizettiho *Nápoj lásky*.

Pro umělkyně se jedná o janáčkovskou operní premiéru, obě však mají k hudebnímu vyjádření Janáčka velmi blízko. „Jeho hudba je úplně jiná než veškerá další hudba na planetě,“ říká Anna Novotná Pešková, která shledává krásu Janáčkovy hudby v její pravdivosti, surovosti a jedinečnosti. Revoluční, až provokativní počiny propojují osobnost skladatele a režisérky Veroniky Kos Loulové. „Pro mě je spojení s Janáčkem velmi příjemné, byl to odvážný revolucionář a díky tomu mám pocit, že ho v díle nevyrušují, naopak se dobře doplňujeme.“

Inscenační tým je složen ze samých žen, což ony samy nevnímají jako provokaci, ale jako samozřejmost. Taková sestava přináší otázky, které se v rámci operního světa příliš často neobjevují. Všechny členky týmu s oblibou pracují s historickými materiály v současné interpretaci, můžeme tedy čekat inscenaci vytvořenou s hlubokým respektem k Janáčkově hudbě, zároveň však s netradičním sociálním přesahem. „Myslím, že naše Jenůfa má velký cíl najít jakousi novou formu, například právě tím, že budou mezi výstupy vloženy mluvené texty, na nichž pracujeme s klientkami centra Úsměv mámy,“ popisuje koncept připravované inscenace Anna Novotná Pešková. „Jinými slovy se snažíme najít novou cestu, která půjde přesně v Janáčkových šlépějích a nikterak neohrozí jeho překrásnou hudbu. Naopak, co nejvíce jí vyhoví a ukáže ji s největší úctou, v nejlepším světle.“

„Velké souznění cítím s autorkou předlohy Gabrielou Preissovou, která se setkala s nepochopením kritiky, ačkoliv položila základ českého dramatického realismu. Prorazila tak cestu například i bratrům Mrštíkům a jejich Maryše. Hanebné připadalo kritikům mimo jiné i to, že takové drama napsala žena,“ dotýká se problematiky postavení žen v umění Veronika Kos Loulová.

Původní partituru z roku 1904 Janáček několikrát upravoval, především pak na nátlak dirigenta pražského Národního divadla Karla Kovařovice. Po dvanácti letech a množství úprav se opera dočkala pražského a později i zahraničního úspěchu. Dnes se postupně operní domy vracejí k první verzi, jež byla úspěšně premiérována 21. ledna 1904 v Brně. „V průběhu podrobného studia právě této verze jsme začali odkrývat, jak moc nám záleží na původní surovosti a neupravenosti díla, které s sebou přináší pravdivost, tolik potřebnou pro naši koncepci,“ objasňuje režisérka volbu původní verze partitury pro potřeby této inscenace.

Jedním ze zásadních a nadčasových životních témat, jež Janáček otevírá, je otázka mateřství. Narození dítěte je obecně vnímáno jako začátek nejkrásnějšího životního období, to se však ve spojení s depresí nebo úzkostí může zvrtnout v děsivou noční můru. Na popud ředitele Moravského divadla Davida Gerneše se při tvorbě konceptu inscenace divadlo obrátilo na organizaci Úsměv mámy, která se zaměřuje na odbornou pomoc ženám s poporodními depresemi a dalšími psychickými problémy spojenými s mateřstvím.

Činnost neziskové organizace Úsměv mámy přibližuje Renata Banášová, klinická psychologka a psychoterapeutka: „Základ tvoří naše peer konzultantky – proškolené ženy se zkušeností, jež přímo podporují maminky, které potkaly obdobné problémy. Postupem času se k nám přidalo množství odborníků, psychiatrů, psychologů, gynekologů a praktických lékařů. Snažíme se toto téma šířit a posouvat dále.“ Spoluprací s Moravským divadlem by zástupkyně této organizace rády zviditelnily téma i mimo cílovou skupinu, aby se tak povědomí o jejich činnosti dostalo ke všem potřebným. „Mnoho našich klientek v sobě nachází velkou odvahu a sílu sdílet svou zkušenost, předat svůj příběh ve snaze pomoci dalším ženám v podobné situaci.“

Veronika Kos Loulová stojí před tímto náročným tématem i před velikostí nadčasového Janáčkovy díla s respektem, nadšením a jasnou vizí: „Otevírá se před námi velmi citlivé téma a musíme s ním adekvátně pracovat, ale při tom všem vyrovnávat jeho zastoupení v celém díle tak, aby na konci naší společné cesty stála skvělá inscenace. Účastnit se festivalu právě s tímto titulem je pro nás obrovská čest!“ ✕

Janáček – Martinů – Ištvan

TEXT PATRICIE ČÁSTKOVÁ

Ani jeden z nich se v Brně nenarodil, přesto s ním byli spjati díky své hudbě. Řeč je o třech skladatelích – Leoši Janáčkoví, Miloslavu Ištvanovi a Bohuslavovi Martinů. První dva s Brnem spojili své životy soukromé i umělecké, Martinů ten umělecký právě díky brněnské opeře a světovým premiérám svých děl, které se zde odehrály. Miloslav Ištvan stejně jako Janáček byl nejen skladatelem, ale i dlouholetým pedagogem, na Janáčkově akademii múzických umění působil přes třicet let.

Existenciální podtext spojený s koncem bytí je téma, kterého se dotkli ve svých dílech všichni tři skladatelé a tvoří dramaturgickou linku koncertu. Proč Janáček houslový koncert *Putování dušičky* nedokončil, nevíme, ale jeho tklivou hudbu později použil v předešlé k opeře *Z mrtvého domu*. Zlomky koncertu zrekonstruoval Miloš Štědroň a poskytl tak generacím houslistů nádhernou skladbu. Tentokrát zazní v interpretaci Jana Mráčka, skvělého houslisty, jenž je nejen koncertním mistrem České filharmonie, ale jako sólista spolupracuje s orchestry jako Bamberger Symphoniker, Tokyo Philharmonic Orchestra, londýnský Royal Philharmonic Orchestra ad. O Janáčkoví s humorem sobě vlastním říká: „Snad si mohu dovolit říct, že já a Janáček jsme kamarádi. Ale bráno z profesního hlediska – nerad ho hraju. Neděste se. Nerad ho hraju dokud se ho nenaučím.“

Ištvanova skladba pro symfonický orchestr a dva recitátory *Zaklínání času*, uvažující o pomíjivosti života, je jednou z nejpůsobivějších skladeb druhé poloviny šedesátých let. Její text vznikl montáží úryvků básní ze sbírky Oldřicha Mikuláška, částí Bible a textů neznámého barokního pisatele.

Ištvan *Zaklínání času* komponoval v době, kdy se zabýval metodou koláže, v tomto případě využil stylově odlišné prvky: renesanční v kombinaci s neobvyklým nástrojovým obsazením (smyčce, žestě, kytara, klavír, bicí). Recitace se ujme členka činohry NdB Hana Briešťanská a Daniel Bamas, kterého zná brněnské publikum z Martinů *Her o Marii*.

Kantátu *Kytice* napsal Bohuslav Martinů v roce 1937 na objednávku pražského Československého rozhlasu. Vznikla jen rok po brněnské světové premiéře *Her o Marii* a stejně jako další díla Martinů z té doby se v ní odráží skladatelův zájem o český a moravský folklor. Baladické texty si vybral ze sbírek K. J. Erbena a Františka Sušila. Silnou linku zde má téma smrti, ale nebyl by to Martinů, aby i přesto jeho hudba v závěru nepřinesla naději. Sólisty budou Jana Šrejma Kačirková (soprán), Václava Krejčí Housková (alt), Vít Nosek (tenor) a Roman Hoza (baryton).

Orchestr Janáčkovy opery NdB v roli symfonického tělesa, to je krásná více než stoletá tradice spjatá i s budovou Mahenova divadla. Taktovky se ujme Robert Kružík, jeden z velkých talentů mladé dirigentské generace. ✕

Robert Kružík a orchestr Janáčkovy opery NdB

FOTO MAREK OLBŘZYMEK

15. 11.

19h, Mahenovo divadlo

ORCHESTR JANÁČKOVY OPERY NdB
A JAN MRÁČEK

Hudební Brno po Janáčkově

TEXT MILOŠ ŠTĚDRŇ

Smrtí Leoše Janáčka 12. srpna 1928
skončila jedna významná epocha.

Jestliže už ve druhé polovině 19. století se v Brně objevovaly evropské osobnosti – většinou, pokud šlo o německé umělce, zásluhou brněnských Němců (Max Reger, Johannes Brahms, Joseph Joachim, Clara Schumannová, Karl Goldmark, Rosé-Quartett, Ferruccio Busoni, Leo Slezak, Artur Nikisch, Ferdinand Loewe, Gustav Mahler, Richard Strauss, Wilhelm Backhaus), nechyběly však ani významné osobnosti pozvané do Brna českou iniciativou – Jan Kubelík, František Ondříček, Bedřich Smetana, Antonín Dvořák, Vítězslav Novák, jehož kult se v Brně zformoval na začátku 20. století, Oskar Nedbal a další, později na tuto tradici navázala koncertní a divadelní aktivita ve 20. století. Zejména po převratu a vzniku Československa na konci roku 1918 česká kulturní aktivita doháněla a předháněla německou. 20. léta jako doba ohlasu hudební avantgardy přivedla do Brna řadu významných umělců a Klub moravských skladatelů v čele s Janáčkem usiloval o to, aby hudební Brno ztratilo rysy provincialismu a stalo se místem setkávání toho nejaktuálnějšího v evropské hudbě.

Připomínáme stručně jen to, že Klub moravských skladatelů získal do Brna takové osobnosti, jako byl třeba Béla Bartók. Z iniciativy šéfa opery Františka Neumanna pak v době jeho slavných premiér Janáčkových oper (*Káťa Kabanová*,

Příhody lišky Bystroušky, *Šárka*, *Věc Makropulos*) do Brna přijel k premiéře svých *Písní z Gurre* i vůdce německé moderny Arnold Schoenberg. Provedení celovečerních *Písní z Gurre* v tehdejší divadle Na hradbách 8. března 1925 bylo událostí evropského dosahu. Shodou okolností několik dní před touto premiérou v Brně koncertoval Béla Bartók a spolu se Schoenbergem, který si ho už od dob vydání svého spisu *Harmonielehre* velice vážil, se také setkali.

Kromě Arnolda Schoenberga se Brno setkávalo zásluhou šéfa opery dirigenta Františka Neumanna ještě i s ukázkami z Bergovy opery *Wozzeck*, jež tehdy procházela jako žhavá novinka Evropou. Došlo i na uvedení „jazzové“ opery *Jonny spielt auf*, česky se překládalo jako *Jonny vyhrává*, na kterou negativně zareagoval ještě i Janáček. Ve skutečnosti je to veristicko-expressionistická opera s jazzem, jenž tvoří jen jakýsi atraktivní doplněk. Opera prošla úspěšnými oživovacími pokusy a Ernst Křenek se v roce 1970 objevil v Brně, které mu připravilo koncert k 70. narozeninám. Vídeňští sponzoři ho tak tehdy odbyli „lacinějším“ brněnským orchestrem – filharmonii, Křenek byl však nadšen. Dělal jsem s ním jako

→

mladík interview a pozval jsem ho do samostatného pořadu do Malého divadla hudby při Moravském zemském muzeu. Hráli jsme tehdy právě *Jonnyho*. Křenek mi řekl, jak obrovskou inspirací pro něj byla Janáčková poslední posmrtně provedená opera *Z mrtvého domu* podle Dostojevského *Zápisů z mrtvého domu*. Přijel na ni tehdy do Brna a napsal nadšenou kritiku. Za Janáčkovu nevůli vůči jeho opeře se vůbec nezlobil a řekl mi tehdy: „Janáček měl pravdu, byl to hřích mládí...“

Ale to už začínala v Brně 30. léta. Hned po Janáčkově zemřel nezapomenutelný dirigent a skladatel František Neumann. Jeho verizující opera *Milkování (Liebeleí)* podle Artura Schnitzlera byla v době svého vzniku mnohem populárnější než samotný Janáček, který se teprve začíná stávat evropským operním fenoménem. 30. léta ovšem už znamenala jakýsi ústup od avantgardy 20. let. Byl zapříčiněn hospodářskou krizí, jež pochopitelně zasáhla i kulturu. Po Janáčkově smrti se zdálo, že převezmou v plném rozsahu iniciativu a dramaturgickou aktivitu v Brně jeho žáci. Začalo to s nimi však dopadat jako s většinou avantgard, které se obvykle sjednotí na tom, co odmítají, ale v okamžiku, kdy mají přinést vlastní program, začínou se rozcházet, sounáležitost slábné, tříští se a někdy i zaniká...

Zcela samostatnou kapitolu v dějinách hudební kultury v Brně do konce druhé světové války tvoří hudební a koncertní dějiny Německého domu (Deutsches Haus). Jakýmsi druhotným impulzem ke zbudování této instituce byla jistě i skutečnost, že české Brno prosadilo postavení Besedního domu. Je až s podivem, že Němci – mnohem bohatší, politicky významnější a v pozici městské majority (důsledně ji

udržovali a bránili přirozenému růstu města a připojování jeho českých předměstí, protože dobře věděli, že by tuto majoritu neudrželi – což také po roce 1918 vznikem Velkého Brna nastalo) zbudovali architektonicky jen velmi průměrnou stavbu oproti elegantnímu Besednímu domu Čechů od dvorního architekta Theofila Hansena... A ve 30. a 40. letech samozřejmě fungovala německá hudební kultura v Německém domě. Češi ji vesměs ignorovali – jen kritika na ni reagovala – je známo, že Gracian Černušák byl oním „povoleným“ glosátorem významných německých počinů – např. Berlínští filharmonikové s Wilhelmem Furtwänglerem a mnozí jiní – už za protektorátu, kdy by podobné počínání mohlo zavánět kolaborací. Ale německé kulturní Brno se poměrně dlouho bránilo nacifikaci a poznáme to z jazyka brněnských německých novin. Až teprve začátkem 40. let ovládla německé noviny němčina typu stranických novin á la *Völkischer Beobachter* a podobná jazyková monstra... Přehlédneme-li pojanáčkovské Brno 30. let, konstatujeme, že někdejší avantgarda 20. let poněkud ustoupila do pozadí. 30. léta v dozívající avantgardě sice přináší různé novinky, ale ve druhé polovině 30. let od vzniku třetí říše se vše polarizuje. Připomeňme ještě několik hudebních momentů. Především zaregistrujeme úsilí začínajícího Bohuslava Martinů, jenž se pokouší do Brna proniknout na operní scénu. Daří se mu to už operou *Voják a tanečnice* podle Plauta, kterou ještě stačil uvést František Neumann 5. 5. 1928. Dalším propagátorem jevištního díla Bohuslava Martinů byl dirigent Antonín Balatka, jenž uvedl tehdy již úspěšně *Hry o Marii* (23. 2. 1935), a také *Divadlo za branou* (20. 9. 1936). Po druhé světové válce následovala soustavná orientace na dílo Bohuslava Martinů a dirigent a dramaturg Václav Nosek provedl celé jevištní dílo spolu s celým dílem Leoše Janáčka a Sergeje Prokofjeva.

Ovšem na začátku 30. let nastal jakýsi ústup od Janáčka právě v tvorbě jeho žáků – Osvald Chlubna byl sice jeho nejoddanějším žákem a asistentem, ale směřoval k neoimpressionismu a mysticismu. Vilém Petrželka byl bezesporu velmi talentovaný skladatel a jeho kantáta *Námořník Mikuláš* na slova Jiřího Wolkera (1928–1929, premiéra 1930, státní cena 1931) ve své době patřila k vrcholům české kantátové tvorby, ale další vývoj po válce přinášel už jen technicky vytříbené recyklace. A tak konstatujeme závěrem, že největším talentem nastupující generace byl jistě Janáčkův žák Pavel Haas, oběť holocaustu. Jeho opera *Šarlatán* navázala na dynamická 20. léta a ukázala, jak velkou ztrátou pro českou hudbu byla jeho záhuda v Osvětímí. Poválečná doba v jistém smyslu navazuje na napětí protektorátu. Animosita, nenávisť při odmítání a zmanipulování přešly z nacistické doby do konce 40. a první poloviny 50. let. Ale to je již jiná kapitola.

Jestliže jsme konstatovali, že avantgarda 20. let, do níž ještě tak aktivně vstupoval Janáček, se během 30. let rozpustila ve vlně nastupujícího nacionalismu, postihlo to i jednotlivé představitele. Petrželka kulminoval ve 30. letech, Chlubna sice pokračoval ve svém dosavadním neoimpressionismu a v operní tvorbě se přimyká k české historizující tematice. Většina Janáčkových žáků odešla do Prahy k Novákoví. Slibný talent začátku 20. století – Jan Kunc – po vokální orchestrální baladě *Stála Kačenka u Dunaja*, v níž dosáhl až novákovské úrovně, už jen retardoval. Také Jaroslav Kvapil, ač v úzkém kontaktu s avantgardou (např. jako interpret Stravinského *Svatby* v Brně) nenavázal na svůj expresionismus 20. let 20. století. Obdobně i Václav Kaprál, jehož *Uspávání* ve 30. letech znamenaly jednu z vrcholných skladeb té doby, se inspiroval i jakýmsi novým romantismem. A jeho dcera Vítězslava zemřela ve 25 letech ve víru začínající války ve Francii. Její poslední skladby potvrzují, že šlo o mimořádný talent.

FOTO ARCHIV LEOŠE JANÁČKA MZM

Pavel Haas u klavíru v době studia v Janáčkově mistrovské třídě na počátku 20. let

Slavnostní zahájení činnosti JAMU 1.10. 1947

Její novoklasicismus se inspiroval jakýmiisi neoromantickými polohami a určitě nebyl ve své době o nic horší než stylové zaměření Bohuslava Martinů. Okupace a válka pak těžce poškodily a přerušily dosavadní vývoj a předznamenaly svým fundamentalismem blížící se éru socialistického realismu...

Po osvobození Brna Rudou armádou na konci dubna 1945 se účtovalo s nacistickým režimem. Došlo k mnoha excesům, na nichž se často podíleli bývalí kolaboranti, kteří chtěli co nejrychleji zamaskovat svou minulost. Do Brna přijel brzy po osvobození prezident Edvard Beneš. Radikální proměna kulturního a vysokoškolského Brna nastala už na podzim 1945. Začala se postupně uskutečňovat Janáčkova myšlenka na zřízení vysokého hudebního školství. Po intenzivním úsilí řady zainteresovaných činitelů se podařilo v roce 1947 uvést do chodu Janáčkovu akademii múzických umění. Jejím prvním rektorem se stal Janáčkův žák a asistent Ludvík Kundera. Nová vysoká hudební škola si poměrně rychle vybojovala pozici jedné z nejvýznamnějších kulturních institucí poválečného Brna. Přispělo k tomu i to, že hudební i herecké oddělení soustředily mimořádně talentované mladé lidi, a tak už v první polovině 50. let vycházeli z nové vysoké školy umělci, kteří se rychle uplatnili nejen v regionech, ale i v centrech – v Praze, Brně, Ostravě a jinde.

Hudební obory rovněž významně prosperovaly – Janáčkoví žáci Kundera, Petrželka a další vytvořili předpoklady pro další rozvoj vysokoškolské výuky nástrojů, skladby a dirigování. Současně se etablovala i operní režie a od počátku bylo zřejmé, že škola bude muset disponovat jak činoherním, tak i operním studiem. Převrat v roce 1948 zasáhl i na JAMU a ovlivnil chod školy. Starší generace se ocitla v těžkém postavení, protože jejich mladí žáci se vesměs aktivně připojili k novým trendům. Situace první poloviny 50. let byla velmi napjatá. Nastupující skladatelská generace – Josef Berg, Miloslav Ištvan, Ludvík Poděšť, Gustav Křivinka, Jaromír Počešva, Ctirad Kohoutek, Alois Piňos a další – byla ovlivněna

tzv. socialistickým realismem, který byl postupně prosazován jako jediná kompoziční metoda. Dnes po prostudování řady teoretických materiálů víme, že se jednalo spíše o formální a sjezdové teoretické proklamace. Na jedné straně se projeví i některé pozitivní důsledky – např. státem vehementně podporovaný příklon k lidové hudbě vedl v Brně ke vzniku BROLNu – Brněnského rozhlasového orchestru lidových nástrojů, ze kterého vzešlo zejména v 60. a 70. letech (v době normalizace) hodně pozitivních impulzů. Brno 50. let se jeví v hudbě tak, že generace Janáčkových žáků komponuje v duchu 30. a 40. let. Janáček je sice teoreticky připomínán a v roce 30. výročí jeho úmrtí dochází k velké interpretační aktivitě, ale samotná tvorba Petrželky, Chlubny, Kvapila a dalších se od Janáčka spíše odklání. Dochází tak k častému paradoxu – teprve třetí generace plně přijme janáčkovské podněty. Stane se tak v letech politického uvolnění po pádu toho nejhoršího stalinismu. Janáček přivádí tuto generaci systematicky k avantgardě 20. a 30. let.

Ctirad Kohoutek se stal českým Herbertem Eimertem. Napsal dějiny nových kompozičních technik, ze kterých – ať chtěli, nebo nechtěli – museli čerpat všichni, proto vyšla kniha brzy i podruhé. Terminologicky přesný Kohoutek tak umožnil Ištvanovi, Piňosovi a dalším začít komponovat na konci 50. let atonálně, dodekafonicky, a dokonce výjimečně i seriálně. Brno tak předběhlo Prahu, kde jediným vynikajícím teoretikem Nové hudby byl muzikolog Eduard Herzog, spolupracující ovšem s Aloisem Piňosem. Výsledkem byly společné studie a návštěva Darmstadtu – Mekky Nové hudby, kterou jsem podnikl 1966 s nimi. Přednášeli tehdy Theodor Adorno, György Ligeti, Pierre Boulez, Karlheinz Stockhausen a další... Tím byla zcela překonána 50. léta a nikdo ze jmenovaných už z nastoupené cesty neustoupil. Velkou a geniální výjimkou byl Jan Novák, jehož malá kantáta *Passer Catulli pro bas a nonet* znamenala již na přelomu 50. a 60. let jednu z prvních vynikajících českých dodekafonických kompozic... ✕

Brno Contemporary Orchestra a brněnští skladatelé

Janáčkem to nekončí! To je motto skvělého souboru BCO, který si za více než dvacet let své existence získal srdce všech milovníků soudobé hudby nejen díky výborným programům, ale i netradičním místům provedení. Brněnské publikum jej mohlo slyšet třeba v Pavilonu Antrophos, kde mu dělala společnost i mamut v životní velikosti, v nově otevřených vodojemech na Žlutém kopci a na dalších zajímavých místech. Na festivalu jsou prakticky residenčním souborem, jehož program je tradičně plný skutečných hudebních lahůdek. Tento ročník BCO naplní své motto na sto procent, protože jeho úkolem je představit osobnosti a díla období 1960–1970, tzv. „zlatého věku brněnské avantgardy“. Letošní speciality budou loutkoherecký výstup *Snídaně na hradě Šlankvaldě* Josefa Berga, *Genesis pro filmový pás a komorní orchestr* – společné dílo skladatele Aloise Piňose a výtvarníka Dalibora Chatrného, či *Láska, vzdor a smrt* Miloslava Ištvana v netradičním obsazení pro syntetizéry, dva cimbály a bicí nástroje. Závěr programu patří dílu zcela současnému, skladbě *Ghetto Brünn* Petra Kofroně, která vznikla na objednávku BCO v roce 2022. ✕

FOTO ARCHIV BCO

9. 11.

15 h, divadlo Reduta (divadelní sál)

BRNO CONTEMPORARY
ORCHESTRA

Janáčkovovo kvarteto

FOTO MARTIN ZEMAN

Janáčkovovo kvarteto

24. 11.

15 h, vila Löw-Beer

JANÁČKOVO KVARTETO

Mapování tvorby brněnských skladatelů pokračuje i koncertem Janáčkovy kvarteta, tělesa, které samo vzniklo v roce 1947 z řad studentů brněnské konzervatoře. Díky své vynikající interpretaci děl Leoše Janáčka soubor rychle získal právo nést jeho jméno a během své dosavadní existence úspěšně reprezentoval česko-moravskou interpretační tradici v pětapadesáti státech a na významných světových festivalech. Dnes koncertuje ve složení vynikajících hráčů – Miloš Vacek (1. housle), Richard Kružík (2. housle), Jan Řezníček (viola) a Lukáš Polák (violoncello). Na programu samozřejmě nebude chybět dílo Leoše Janáčka. Jeho kvartet *Listy důvěrné* je skladatelovým milostným vyznáním jeho dlouholeté múze Kamile Stösslové. Meziválečné brněnské skladatele bude reprezentovat *Smyčcový kvartet* Vítězslavy Kaprálové, velmi talentované skladatelky, žačky Bohuslava Martinů, jejíž kariéru ukončila předčasná smrt. Vítězslava Nováková pojí s Leošem Janáčkem úzký vztah k lidové písni, jeho *Smyčcový kvartet* č. 2 je krásnou ukázkou osobitého pojetí lidových inspiračních zdrojů. ✕

Janáček je legrace

TEXT PATRICIE ČÁSTKOVÁ

Že se k opeře a Janáčkoví musí dospět s věkem, je překonaná teorie. Cesta za Janáčkovými operami může být plná legrace, kterou si užijí děti stejně jako dospělí, a ve festivalovém programu se na ně rozhodně nezapomnělo.

Hurvínek na stopě lišky Bystroušky

Do brněnského divadla se po úspěšné výpravě na Smetanovu *Prodanou nevěstu* vrací slavná loutková postavička – Hurvínek se svým psem Žerykem. Chce se seznámit s dalšími českými skladateli, a tak se vypraví navštívit Leoše Janáčka, který právě komponuje *Příhody lišky Bystroušky*. Co se stane, když se do toho zaplete Hurvínek s Žerykem, to se dozvíte během dvou festivalových víkendů ve foyer Janáčkovy divadla. Pro děti 5–9 let.

FOTO PATRICIE ČÁSTKOVÁ

Za oponu s Výlety pana Broučka

Krok za oponu patří k populárním pořadům brněnské opery pro školy i veřejnost. Tentokrát se s Orchestrem Janáčkovy opery NdB, sólisty a dirigentem Marko Ivanovičem vydáme za oponu se samotným Matějem Broučkem na Měsíc, do minulosti i do Janáčkovy skladatelské kuchyně. Chtěli byste se naučit měsíční hymnu? Udělejte s námi Krok za oponu! Pro 2. stupně ZŠ a SŠ.

21. 11.

11h, Janáčkovo divadlo

KROK ZA OPONU

Když se řekne Janáček

Seznamte žáky s Leošem Janáčkem zábavnou formou. Jaký je Janáčkův příběh? Jak žil a tvořil? Jaká místa v Brně jsou s ním spojena a jak moc se promítal jeho osobní život do hudebních děl, která tvořil? Dvouhodinový formát edukačního workshopu, ve kterém vás lektorka Eliška Pruch Dočkalová vezme do kouzelného světa Janáčkových oper přímo na zkušebním jevišti Janáčkovy divadla.

1., 8., 15. a 22. 11.

9h, zkušební jeviště Janáčkovy divadla

KDYŽ SE ŘEKNE JANÁČEK

Janáčková Liška Bystrouška očima dětí

Každé město by mělo mít svoji operu! Brno má štěstí, protože Janáčkovy *Příhody lišky Bystroušky* právě takovou operou jsou. Letos v listopadu slaví 100 let od svého prvního uvedení. V oku se jí pořád blýská čertovinou, kožíšek má v barvě podzimního zlata a nikdo by jí stovku nehádal, ale přece je to tak. Takové narozeniny už si zaslouží pořádnou oslavu a dárky, jedním z nich je i výstava výtvarných prací dětí, na téma, jak vidí slavnou lišku právě ony. ✕

16. 11. a 24. 11.

11h, foyer Janáčkovy divadla

HURVÍNEK NA STOPĚ
LIŠKY BYSTROUŠKY

1. 11.–24. 11.

piazzetta před Janáčkovým divadlem

LIŠKA BYSTROUŠKA
OČIMA DĚTÍ

Příběh brněnských vil

TEXT PATRICIE ČÁSTKOVÁ

Brno se může pyšnit skutečným skvostem funkcionalistické architektury, vilou Tugendhat. Trochu v jejím stínu stojí další krásné vily, které na první pohled pro návštěvníka festivalu spojí to, že se v nich konají koncerty, ale ve skutečnosti mají společného mnohem více. Náš příběh začíná vlnou, tou proměněnou v luxusní vlněné látky, jež Brnu vynesly přezdívku moravský Manchester. Vlna, respektive textilní průmysl, také pojil tři rodiny, které jsou středem příběhu našich vil.

Nejstarší z nich je vila Löw-Beer a historie rodiny, jejíž jméno nese, začíná již na konci 18. století v židovském ghettu v Boskovicích. Podnikaví Löw-Beerové své aktivity postupně rozšiřovali a v 19. století založili ve Svitávce továrnu na spřádání vlny. Max Löw-Beer ve 2. polovině 19. století přesunul firmu i do Brna, které nabízelo lepší možnosti rozvoje a dobré spojení do Vídně. Rodině také patřily továrny v Brněnci, jež více než s původními majiteli mají dnes lidé spojeny s oscarovým filmem Stevena Spielberga Schindlerův seznam, protože právě z nich Oskar Schindler zachránil asi tisícovku Židů před koncentračním táborem.

Syn Maxe, Alfred Löw-Beer, se v roce 1913 přestěhoval do Brna. Koupil si dům naproti parku Lužánky na dnešní ulici Drobného. Původně to byla parcela se dvěma zahradními domky a zahradou s vinohradem. Na ní nechal v roce 1902 továrník Moriz Fuhrmann postavit vilu, jejímž autorem je vídeňský architekt Alexander Neumann. Löw-Beer nechal vilu ve 30. letech částečně přestavět architektem Rudolfem Baumfeldem, čemuž vděčíme například za krásný prostor centrální haly se schodištěm otevřené do prvního poschodí. Alfredova sestra Cecilie koupila vedle stojící Arnoldovu vilu, další z půvabných brněnských míst, která se letos konečně dočkala rekonstrukce a otevřela se veřejnosti.

Alfred Löw-Beer měl s manželkou Marianou tři děti – Maxe, Gretu a Hanse. Greta na studia odešla do Vídně, kde se seznámila s průmyslníkem Hansem Weissem, za něhož se v roce 1922 provdala. Manželství se po šesti letech rozpadlo a Greta se i s dcerou Hanou vrátila do Brna. Po návratu domů se spřátelila s Hermine Stiasni, manželkou Alfréda Stiasni, majitele továrny na vlněné zboží v Přízově ulici. I Alfred Stiasni pocházel z mimořádně bohaté židovské rodiny. Do Brna se přistěhoval s rodiči a sourozenci z Bučovic a jejich domovem se stal neorenesanční Bochnerův palác v dnešní Přízově ulici. Jeho továrny se po znárodnění staly jedním ze základů podniku Vlněna.

Hermine Stiasni, které doma říkali Mitzi, se narodila v Ústí nad Labem. Její otec Jakob Weinmann podnikal v bankovníctví a těžbě uhlí, ale pocházel z chudé rodiny malého židovského obchodníka. Hermine se v roce 1909 provdala do Brna a po svatbě se zapojila do manželova podnikání především v oblasti nemovitostí. Sama disponovala velkým majetkem a v roce 1925 se rozhodla pustit do byznysu i sama. Její zásluhou byl vybudován polyfunkční dům známý jako Palác Morava na dnešním Malinovského náměstí. Stala se i členkou několika dobročinných spolků a právě s Gretou spolupracovala v Lize pro lidská práva, jež zajišťovala pomoc politickým

Vila Löw-Beer

FOTO TOMÁŠ DITTRICH

FOTO DAVID ŽIDLICKÝ

Vila Tugendhat

uprchlíkům z Německa. Finance pro ně získávaly například každoročním pořádáním bridžového turnaje ve vile Tugendhat.

Mezi přátele Greta už od dětství patřil i Fritz Tugendhat, také pocházející z rodiny židovských německých průmyslníků a obchodníků, kteří v Brně žili již několik generací. Tugendhatovi neměli vlastní podniky, ale byli spolujednateli brněnských vlnářských továren Feldhendler et Co. a Max Kohn. Greta se brzy po rozvodu za Fritze Tugendhata provdala a manželé se rozhodli, že se usadí v Brně. Od rodičů Greta dostala jako svatební dar pozemek, horní polovinu zahrady za vilou Löw-Beer, a otec měl stavbu nového domu také financovat. I Stiassni se rozhodli pro stavbu vily ve čtvrti nacházející se dnes nad areálem brněnského výstaviště a oba domy měl původně projektovat známý architekt německé židovské smetánky Ernst Wiesner.

Vila Stiassni vyrostla během dvou let 1927–1929 a cena byla na tehdejší poměry enormní – téměř čtyři miliony korun. Dům poskytoval veškeré dostupné pohodlí a na pozemku byl bazén i tenisový kurt. Tělocvična se nacházela v podzemním podlaží vily. Interiéry nakonec vytvořil vídeňský architekt Franz Wilfert. Bezpochyby se v něm odrazil i vkus Hermine, jež měla nejen talent pro podnikání, ale byla i výborná fotografka a malířka. Díky tomuto spojení vznikla vila, která je na prostém opakem vily Tugendhat – zvenku nezapře svůj původ ve 20. letech, ale vevnitř na vás dýchne poklidná domácí atmosféra z konce 19. století.

Tugendhatovi se nakonec rozhodli, že jejich domov bude vypadat naprosto odlišně. Sama Greta ve své přednášce při návštěvě vily v roce 1969 řekla: „*Velice jsem si přála mít moderní prostorný dům s jasnými a jednoduchými tvary. Můj muž se přímo děsil pokojů plných figurek a deček, jak je znal z dětství.*“ Oslovili proto Ludwiga Miese van der Rohe, jenž přijel do Brna v září 1928. Parcela s výhledem na historické centrum města jej zaujala a v létě 1929 se začalo stavět. Stavba brněnské firmě bratrů Eislerových trvala 14 měsíců a van der Rohe v ní ztělesnil ideál jednoduchosti a funkčnosti. Zasazena do svahu zahrady, jako by se vyloupila ze zeleně, která ji obklopuje. Vnitřní prostory vily se plynule prolínají a použití ušlechtilých materiálů (onyx, exotické dřevo) spolu s unikátními technologickými řešeními (zatahovací okna do podlahy) vytváří skutečně jedinečnou stavbu.

Ani jedna rodina si svůj domov bohužel neužila příliš dlouho. Konec 30. let znamenal radikalizaci Německa a Stiassni patřili mezi ty, kterým se podařilo odjet včas. Informace o blížícím se anšlusu Rakouska je přiměly opustit republiku jen s nejnужnějšími věcmi. Z Londýna zamířili do USA a odtud do Ria de Janeiro, nakonec se usadili v Hollywoodu. Alfred Stiassni zde zemřel v roce 1961 a Hermine rok po něm. Jejich dcera Susanne získala americké občanství a zemřela v roce 2005. Žádný z nich se už do Brna nikdy nevrátil...

I Tugendhatovi opustili republiku v květnu 1938, nejprve do Švýcarska a pak do Venezuely. Löw-Beerovi se vydali na útěk jako poslední, v roce 1939. Jen Gretin otec Alfred zůstal v okupovaném Československu a snažil se zachránit co nejvíce z rodinného majetku. O Velikonocích 1939 bylo jeho mrtvé tělo nalezeno na železniční trati u Stříbra a jeho smrt se nikdy neobjasnila. Vila v roce 1940 zabavili Němci a stala se sídlem gestapa. Po osvobození Brna se do ní nastěhovali sovětský a rumunský vojáci, nakonec v ní byl zřízen Domov mládeže, jenž zde existoval do roku 2012. Poté vila prošla rozsáhlou rekonstrukcí a v roce 2016 zde byla otevřena stálá expozice a pořádají se zde kulturní a společenské akce.

Vila Tugendhat měla podobný osud, po válce si v ní sovětská armáda ustájila koně, pak sloužila jako rehabilitační centrum Dětské nemocnice. Gretě se v roce 1967 podařilo navštívit komunistické Československo a znovu vidět svůj bývalý domov. Do Československa se vrátila ještě jednou, v roce 1969, v doprovodu dcery Daniely, která žije ve Vídni. Dne 17. ledna 1969 měla přednášku v Domě umění města Brna, v níž vzpomínala na život ve vile Tugendhat a spolupráci s architektem Miesem van der Rohe. Daniela Tugendhat-Hammer dál jezdila do Brna a dohlížela také na její rekonstrukci do původního stavu, která proběhla v letech 2010–2012. V roce 2001 byla vila Tugendhat jako jediná památka moderní architektury v České republice zapsána na Seznam světového kulturního dědictví UNESCO. Vila Stiassni se změnila po válce v luxusní hotel pro významné státní návštěvy. Tou první byl prezident Edvard Beneš, jenž zde nocoval v květnu 1945. Dnes vila spadá pod Národní památkový ústav a prošla rozsáhlou rekonstrukcí. V roce 2018 byla zařazena na prestižní seznam Iconic Houses – světové síť ikonických domů 20. století.

Umění má být komplexní zážitek a koncerty ve vilách takovým zážitkem bezpochyby jsou. Zároveň je to alespoň malé poděkování těm, kteří je vybudovali a mohli v nich žít tak krátce. ×

Hudba a architektura, dokonalé spojení uměleckých žánrů ve festivalových koncertech

Vila Tugendhat

Písňový recitál Simony Šaturové a Marka Kozáka

Lidová píseň je obrazem lidské duše a také bohatou studnicí inspirace pro skladatele, jako byli právě Leoš Janáček, ale i Eugen Suchoň či Klement Slavický. V podání vynikající sopranistky Simony Šaturové a v doprovodu Marka Kozáka rozezní Janáčková *Moravská lidová poezie v písňích* prostory vily Tugendhat společně s výběrem z cyklu *Po zarostlém chodníčku* a dalších klavírních skladeb.

Simona Šaturová a Marek Kozák

10. 11.

11 a 20 h, vila Tugendhat

RECITÁL: SIMONA ŠATUROVÁ
A MAREK KOZÁK

Duo Ardašev

Manželé Igor Ardašev a Renata Lichnovská patří řadu let mezi špičkové klavíristy působící nejen v rodném Brně, ale rovněž na mezinárodní scéně jako sólisté i jako partneři. *Slovanské tance* Antonína Dvořáka v klavírní verzi pro čtyři ruce na festivalu zaznějí poprvé a budou jistě stejně působivé jako jejich orchestrální verze.

21. 11.

20 h, vila Tugendhat

DUO ARDAŠEV:
SLOVANSKÉ TANCE

Recitál Václava Petra a Davida Marečka

Klavír a sametový zvuk violoncella, to je spojení, které lákalo mnohé skladatele. Janáček pro tyto dva nástroje napsal *Pohádku*, Antonín Dvořák jim věnoval například skladbu nazvanou *Klid* a Josef Suk *Baladu*. Tyto a další skladby zaznějí v rámci recitálu jednoho z nejlepších violoncellistů mladé generace Václava Petra s klavírním doprovodem Davida Marečka.

David Mareček

23. 11.

15 h, vila Tugendhat

RECITÁL: VÁCLAV PETR
A DAVID MAREČEK

Martin Kasík

Klavírní recitál Martina Kasíka

Smetana, Janáček, Novák, Fišer a Slavický, to je bohatá kytice mapující českou klavírní literaturu od 19. po 20. století v podání jedné z nejvýraznějších osobností české klavírní scény, Martina Kasíka. Jako klavírista je ceněn pro svůj poetický přístup k interpretaci, kterou dokáže zachytit náladu okamžiku.

23. 11.
20 h, vila Tugendhat
**KLAVÍRNÍ RECITÁL
MARTINA KASÍKA**

Vila Stiassni

Klavírní recitál Jana Jiraského

Jméno vynikajícího brněnského klavíristy Jana Jiraského má brněnské publikum spojeno především s koncerty v Památníku Leoše Janáčka. Tentokrát bude jeho umění patřit vile Stiassni a na programu Janáčkův klavírní opus *V mlhách* výborně doplní *Poetické nálady* Antonína Dvořáka či *Črty* Bedřicha Smetany.

16. 11.
11 h, vila Stiassni
RECITÁL: JAN JIRASKÝ

Vila Löw-Beer

Písňový recitál Pavly Vykopalové, Karla Dohnala a Elišky Novotné

Soprán, klarinet a klavír, to je netradiční kombinace a také původní podoba Janáčkových rozverných *Řikadel* v podání sólistky Janáčkovy opery NdB Pavly Vykopalové, klarinetisty Karla Dohnala a klavíristky Elišky Novotné. Spolu s nimi zaznějí například písně Pavla Haase, Bohuslava Martinů či Antonína Tučapského. ✕

Pavla Vykopalová

17. 11.
15 h, vila Löw-Beer
**RECITÁL: PAVLA VYKOPALOVÁ,
KARL DOHNAL
A ELIŠKA NOVOTNÁ**

Studenti i alternativní divadlo

TEXT PATRICIE ČÁSTKOVÁ

Mladí umělci a studenti jsou na festivalu vždy vítáni a jejich programy patří k těm nejzajímavějším, ať se jedná o matiné, které provede návštěvníky budovou JAMU a rozezní hudbou každý její kout, nebo o komorní koncerty v Památníku Leoše Janáčka.

Je to již třetí ročník, kdy na popud festivalu vzniknou i nová operní díla. Tentokrát při jejich tvorbě spojily síly obě fakulty a sešlo se hned několik tvůrčích týmů. Libretisté, skladatelky a režiséři pracovali společně, od hledání námětu přes první návrh scénáře až po hotové dílo. Na festivalu se představí tři ze vzniklých oper – *Echó a Narcis*, *Oliver* a *Tvorování* – neboli ENOT, jak sami studenti společný projekt nazvali. Proč si vybrali právě to které téma a co chtějí svým divákům předat?

Echó a Narcis

Kateřina Slaběňáková (skladatelka)

„Na příběhu bezmezné lásky světoznámých antických ‚hrdliček‘ mě baví především pestrá škála nálad, které nám, jako autorům, nabízí. Dostalo se mi možnosti opatřit hudbou scény ironické, humorné, velice hluboké, ale i naprosto absurdní a povrchní. Ochuzena jsem nebyla ani o momenty smrtelně vážné – možná doslova? Dalším úžasným dobrodružstvím pak bylo hledání cest, jak hudebním jazykem co nejpřesněji vykreslit charakter a individualitu jednotlivých postav, z nichž každá by materiálově vystačila minimálně na jednu další samostatnou operu.“

Martin Dostál (režisér)

„V opeře *Echó a Narcis* se objevují dva lidé a s nimi dvě témata, se kterými se setkávám u sebe nebo dalších lidí ve svém okolí. S *Echó* přichází neschopnost popsat myšlenky, jež má v hlavě – ráda by je řekla, ale nedokáže to. Umí jen opakovat prázdná slova, která slyší ve svém okolí. S *Narcisem* přichází přetvářka – ve virtuálním světě se těší velké pozornosti druhých, ve skutečnosti je stydlivý a plachý člověk. Psychologická témata přetvářky a neschopnosti vyjádřit se nejsou v mezilidských vztazích ničím novým, domnívám se ale, že fungování dnešního světa a všechny jeho především technické možnosti tyto psychologické problémy podporují a prohlubují.“

Oliver

Kateřina Szymeczková (skladatelka)

„Hlavní pointou opery, byť to nemusí být na první pohled zřejmé, je pro mě muzikoterapie. To, že se jedná o zasazení do nemocničního prostředí a iniciátorem této ‚léčby hudbou‘ je nemocniční klaun, mi přijde jako jasné řešení, jak s takovým motivem pracovat. Hudba nás provází životem, je důležitá pro různé rituály... Proč nepodtrhnout její důležitost i v nemoci?“

Vojtěch Orenič (režisér)

„Nemoc nás dokáže ochromit tak, že vnímáme jen ji a nejsme mnohdy ani schopni o ní mluvit. Operu *Oliver* vnímám jednak jako poctu nemocničním klaunům, jednak i jako pacientovo pochopení jeho stavu. Jakési porozumění, díky němuž najde sílu fungovat dál v rámci svých možností.“

Tvorování

Noemi Savková (skladatelka)

„Když jsem poprvé otevřela libreto k *Tvorování* (tehdy ještě vznikající), okouzilo mě svou poetickou, fantazijní a hravou atmosférou. Líbí se mi představa, že se podílím na vytváření světa, kde není vše jasné, kde je prostor k vytvoření tajemství. Zároveň cesta Tvora je cestou každého z nás.“

Vladimír John (režisér)

„Rezonující libreto Kristýny Brázdové jdoucí ruku v ruce s podnětnou hudbou Noemi Savkové pro mě okamžitě zaujalo místo mezi současnými důležitými tématy a zároveň ukázalo, jak vážné téma dokáže navodit radost a klid. Opera odkrývá cestu dospívající Vypravěčky v turbulentním světě tvarů, tvorů a brambor. Díky jejímu důvtipu poznáváme recept na to, jak se i člověk přes náhlé obtíže nemusí v jakémkoli věku bát dospělosti ani dítěte uvnitř každého z nás.“

12. 11., repríza 19. 11.
19h, Divadlo na Orlí
NOVÉ OPERY
KOMORNÍ OPERY JAMU

9. 11.
11h, Hudební fakulta JAMU
MATINÉ JAMU

FOTO WIKIMEDIA COMMONS

Vítězslava Kaprálová v roce 1935

Vitka Osudová

Brněnská konzervatoř sice na rozdíl od JAMU jméno Leoše Janáčka nenese, ale byla to právě tato škola, o jejíž založení brněnský Mistr usiloval. Je proto skvělé, že její studenti jsou pravidelně součástí festivalového programu. Již potřetí si připraví komponovaný pořad, na kterém se podílí celé pěvecké oddělení od nejmladších ročníků po ty nejstarší. Minulý festival jejich *Plačící fontána* věnovaná Janáčkově dceři Olze patřila ke skutečně krásným a dojemným zážitkům. Tentokrát připravili nahlédnutí do života další výjimečné brněnské ženy, skladatelky Vítězslavy Kaprálové, pod názvem *Vitka Osudová – Koleda milostná*.

„Pro mnoho mužů byla femme fatale. Milovala je, ale její srdce patřilo především hudbě. Může si člověk vybrat svůj osud, nebo mu může jen podlehnout? A jak se na nás popisují dějiny, kterých jsme součástí? Životní příběh a lásky české skladatelky a dirigentky Vítězslavy Kaprálové, jejíž pouť skončila příliš brzy.“

14. 11. 19h, repríza 17. 11. 11h
divadlo Reduta (divadelní sál)
SCÉNICKÝ PROJEKT
KONZERVATOŘE BRNO

Druhé město

„Bezejmenný hrdina nalezne v zapadlém antikvariátu knihu psanou nerozluštitelným písmem. Vyhledá vědeckého pracovníka, který ji sice nedokáže přeložit, ale kdysi se s ní setkal. Poté, co vědec odhalí tajemství o jistém ‚druhém městě‘, jež existuje souběžně s naší realitou, popadne hrdinu touha toto město nalézt.“

Ensemble Opera Diversa je již dvacet pět let nedílnou součástí brněnské alternativní scény. Na svém kontě má řadu původních oper, miniopery i premiéry orchestrálních skladeb. Jádrem její činnosti je hudební a hudebně-dramatická tvorba zakládajících členů souboru, skladatele Ondřeje Kyase a libretisty Pavla Drábka. Spolupracuje také s řadou dalších skladatelů a uvedla díla Miloše Štědrone, Ivo Medka, Aloise Piňose, Lukáše Sommera a dalších. Na festivalu se představí s operou Ondřeje Kyase *Druhé město*, inspirovanou stejnojmenným románem Michala Ajvaze v hudebním nastudování Gabriely Tardonové a režii Kateřiny Křivánkové. ✕

22. 11.
19h, Divadlo na Orlí
DRUHÉ MĚSTO

FOTO MAREK OLBRZYMEK

Druhé město

Pravda v lidové písni

TEXT VENDULA GALDOVÁ

Dílo Leoše Janáčka spojuje snaha o pravdivé vyjádření veškerých pohnutek lidské mysli. Tuto upřímnost nacházel skladatel v tvorbě lidové, jíž byl obklopen od mládí a které věnoval velkou část svého života jako sběratel lidových nápěvů. Jeho snaha o zachycení podstaty utváření lidové písně přinesla množství textů, z nichž nejrozsáhlejší je zásadní studie *O hudební stránce národních písní moravských*. O tématu folkloru a lidových hudebníků se Janáček vyjadřoval nejen odborně, ale svérázným výrazivem také poeticky a s láskou – viděl v nich něco sobě blízkého, neprávem opomíjeného a upadajícího.

Leoš Janáček se stal pokračovatelem Františka Bartoše ve zkoumání lidové písně na Moravě. Důležitým cílem Janáčkovy bádání se stalo očistění písní od zásahů tehdejší ediční praxe, jež měla volbou harmonizace či jinými úpravami skrývat opravdovost lidové tvorby. „Pravého, úplného poznání dopracujeme se jen tehdy, když z jasného vědeckého stanoviska pohlížeti budeme na živý tón, živé rytmy, živou píseň lidovou. To jest to pravé jádro, ten pravý materiál zkoumání.“ V duchu těchto úvah započaly v roce 1888 systematické sběry písní a nápěvů.

Skladatel se v duchu realistických tendencí zajímal nejen o samotné zpěváky a hráče, jejich sociální zázemí a životní osudy, ale pečlivě popisoval také užívané nástroje –

gajdy, cimbál – a jejich vliv na utváření nápěvků písní. Hráči přenášeli v hlavě uložené známé písně pomocí nápodoby, což sám Janáček oceňoval, jelikož „bystřilo neobyčejně pojímání tónů“.

Sběratelské cesty Leoše Janáčka zavedly do odlehlých koutů Moravy, Slezska a Slovenska. Při svých výzkumných cestách postupoval velmi systematicky, což dokládají také pokyny pro ostatní sběratele. Kromě geografických a notografických informací radil zaznamenat i podrobnosti o prostředí, v němž píseň zazněla, detaily o zpěvákově životě, doporučoval chovat se nenuceně, zaznamenávat vše bez příkras, mimo naučených forem notového zaznamenávání. „Odměřte načrtnuté tvary mírou šestnáctinové noty a přesně, jak naznačeno, odbijte rytmy, tož vyzní nestvůra rytmická, nepravdivá, neživá – neboť nikdy se tak v lidu neobjevuje!“ Nejpravdivěji zaznívaly písně pronesené v přirozeném akustickém prostředí, které utvářelo i jejich rytmickou strukturu: „Plná ozvěna v útulných horách na Valašsku a ztrácející se až v dálce rovina na Moravě vybízejí přímo k dlouhým rytmickým závěrům. Jakýž by byl důvod pro potahování závěrových tónů v jizbách nízkých bez ohlasu?“

Tajemství, jež obestírá samotný vznik jednotlivých zlidovělých melodií, se Janáček snažil vysvětlit pomocí nápěvkové teorie. Písně dle něj vyrostly z přirozené mluvy – nápěvy, přestože proneseny mimo hudební kontext, již nesou hudební hodnotu. „Od mluvy k písničce vine se neroztržitelná páska,“ popisoval Janáček přechod od mluveného slova k zpívanému. Jeho představou bylo samozřejmě přikládání nápěvků mluvy ke sbírkám písní, jelikož doufal v pokračování sběratelství lidových nápěvů.

V letech 1909–1912 se jako předseda Pracovního výboru pro českou národní píseň na Moravě a ve Slezsku společně s Františkou Kyselkovou a Hynkem Bímem jal zaznamenávat akustické projevy pomocí fonografu. Díky pečlivé práci badatelů, kteří nahrávky z voskových válečků zdigitalizovali, můžeme i dnes tyto zachráněné autentické nahrávky slyšet v té podobě, v jaké je vyslechl před více než sto lety sám Janáček.

V pozdějším období folkloristického bádání se Janáček zaměřoval více na psychologii v rámci mluvy a písňového projevu – poukazyval například na rozdíly v nápěvu stejného slova proneseného v různém duševním rozpoložení, při proměně kontextu situace, rozlišuje intonaci otce a syna. Vše pečlivě

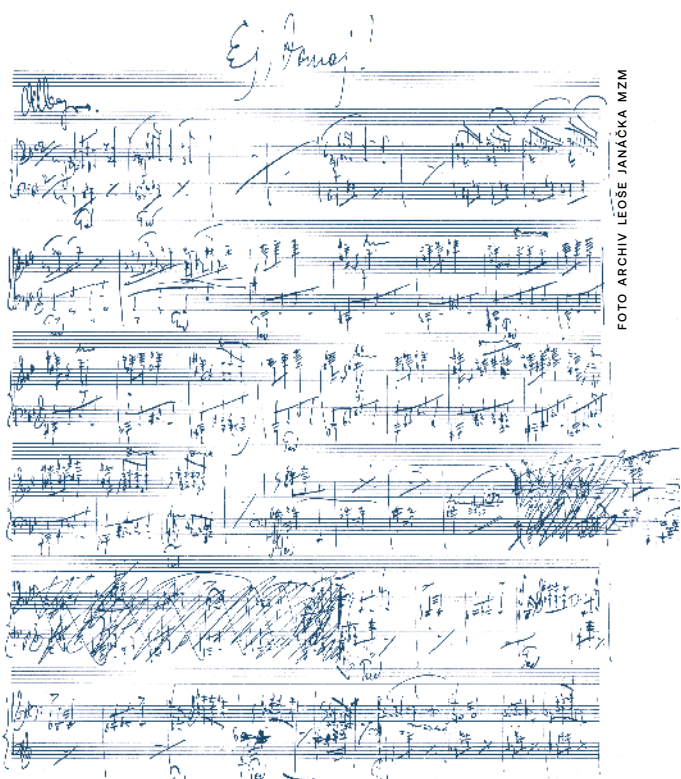

FOTO ARCHIV LEOŠE JANAČKA MZM

zaznamenává do not a přisazuje slovům tónovou výšku a rytmické hodnoty. Při nahrávání pomocí fonografu nechal vybrané zpěvačky postupně odříkat stejnou větu, aby následně sledoval rozdílnosti v mluveném projevu jednotlivých individualit.

S cílem analyzovat a zpřehlednit tisícovky písní se Janáček jal členění dle typů, období vzniku, formy či příležitosti. Kritizuje však také „úpadkovou formu“, jež nepřináší zajímavé rytmické či melodické obraty, cení si stručných, originálních nápěvů. „*Stěsnány jsou tu bohaté myšlenky na místo nejskrovnější, aniž ubývá jasnosti a působivosti. Jako na malém záhonku nejrozmanitějších kvítek pestrých, a přece malebně seskupených!*“ Tanečním písním připisuje zásluhu rytmické pravidelnosti lidové hudby, věnuje jim samostatné kapitoly či statě, podrobně popisuje jednotlivé tance a jejich pravidla. V lašských písních pak například nachází přirozeně rovnoměrnou „časovku pohybu“.

Významné místo v Janáčkově folkloristickém bádání zaujímá otázka harmonické stránky lidové písně. Podrobně se zabývá charakteristickými spoji, které vznikly z přirozeného plynutí lidových nápěvů a osvobozením od znalostí dnes běžně užívaných tónin. Přichází s pojmem „*moravská modulace*“ – označuje tak charakteristický příklon k sedmému stupni dané tóniny. „*Sklon je tak zvláštní, že napadne na první poslechnutí. Připadá mi, jako by těmito zvláštními nápěvy hloubka duše se vyměřovala. Jest, jako by zúmyslně odpadával nápěv od zmocněného tónu na celý tón níže a tu se tak široce v duši rozložil, že zaujme ji buď sám ve významu nové tóniny, buď ladí novou tóninu.*“

Hledal také odpověď na to, jakým způsobem se písně proměňovaly, co se v nich ustálilo, a co naopak čas „zanášal“. Jako zásadní v lidové písni shledával její přirozenou rytmiku, vycházející z podstaty slov. Jednu ze svých statí pozdního folkloristického období nazval příznačně *O tom, co je nejtvrdšího v lidové písni*. V čem spatřoval jádro lidové písně? Soustavným hledáním základního stavebního kamene lidové tvorby došel opět k psychologii člověka, jehož vyjádření utváří díky rytmickým projevům – tzv. časovkám – stavbu písní: „*Sčasování v lidové písni je obdivováno a velebeno. Je tím nejtvrdším v lidové písni. Udrží se na něm „prostřed moře u Dunaja“ i šohaj prostřed jizby ve víru tanečním.*“

Čteme-li Janáčkův vlastní popis písní a přírody, chápeme upřímný vztah, který k lidové písni měl, a nutí nás k zamyšlení nad krásami mizející lidové kultury. Sentiment probouzel se i ve skladateli samém, když při jedné z výzkumných cest pozoroval starého cimbalistu přednášet tak, jak se sám učil od svého otce. „*Ochotně zaměnil srp za cymbál, usedl na prahu domku – a brzo tichým, těsným údolíčkem ozývaly se třesavé zvuky... Bylo mi tak nevýslovně, tak divně.*“

Janáček popisoval, jak se následně píseň při každém provedení podobně jako řeč mění v závislosti na vnějších okolnostech – na místě, času, akustice, náladě. „*Obzvláště písně a zpěvy, jimž hude jen vítr orchestrovým průvodem – se všemi těmi živými hlásky korun stromů a spleteného křibí, osiřelých strnisk a štavnatých trávníků – po těch rozsáhlých stráních, na nichž usedly si celé dědinky se vším plným životem svým, obzvláště tyto písně, ku kterým neprosí se gajdošek, ani nevěče cymbál, aniž hudec jejich hlasů oplétává – tyto písně boží přírody těžko se utvrzují do neměnlivých intervalů.*“

Lidoví umělci nehrají v nepravý čas – některé písně tedy znějí velmi málo, jen několikrát do roka, s úpadkem zájmu o lidové tradice však mohou postupně mizet z povědomí lidí. Janáčkův povzdech v předmluvě ke třetímu vydání *Kytice z národních písní moravských* reflektuje situaci v oblasti folkloristiky počátku 20. století: „*Tohoto všeobecného mizení zpěvu národního nelze než upřímně želeť. Nejdeť tu o pouhý prostředek společenské zábavy: s písněmi mizí nejen ideál estetický, nýbrž i etický, a následek toho jest hrubění vkusu a surovění mravův.*“

Na základě bohatého folkloristického výzkumu se formoval Janáčkův osobitý hudební jazyk. Zkoumání principů utváření lidové písně a vnitřních pohnutek obyčejného člověka se stalo jedním z prvků, který Janáčka jako skladatele dodnes v mnohém zcela odlišuje, pečlivě sbírané nápěvky mluvy se staly východiskem jeho hudebně-dramatických kompozic. Prostřednictvím svého bádání Janáček mimo jiné toužil dosáhnout kontinuity vývoje národní písně, jež by následně ovlivnila i kompozice umělé. Janáčkoví folkloristovi vděčíme za zásadní posun v povědomí o původu, utváření a předávání lidových písní. Nezbývá než doufat, že zájem o hudební odkaz našich předků zůstane i v tomto století nadále živý. ✕

Leoš Janáček s malířem Antošem Frolkou a jeho ženou Marianou při setkání na Moravském roku v Brně v červnu 1914

FOTO ARCHIV LEOŠE JANÁČKA MZM

Ke kořenům Janáčkovy folklorní inspirace

TEXT PATRICIE ČÁSTKOVÁ

Jedna věc je ze všech stran slyšet o Janáčkových inspiracích moravským a slovenským folklorem a druhá je slyšet na vlastní uši, z čeho vzešla jeho inspirace, kde jsou ty kořeny. Festival je nejen přehlídkou děl, jakkoli slavných nebo dramaturgicky zajímavých, je také o tom, dát věci do kontextu. A to může mít podobu krásného zážitku a poznání moravské lidové hudby v autentickém provedení.

Již čtvrtý ročník festivalu jsme pro posluchače připravili ve spolupráci s Magdalenou Můčkovou, která je zpěvačkou, cimbalistkou a uměleckou vedoucí cimbálové muziky Danaj. Lidové hudbě se věnuje celoživotně a její festivalové koncerty vždy mapují některou z hudebních oblastí Moravy právě v propojení s Janáčkovou sběratelskou činností a samotnou tvorbou.

Koncert *Opojen písní* vás zavede do obce Březová, kterou Leoš Janáček opakovaně navštívil a již věnoval také samostatnou esej. V podání regionálních zpěváků a hudebníků zaznějí písně z Uherskobrodsko a Kopanic, regionů

moravsko-slovenského pomezí, propojené Janáčkovými poznatky a komentáři.

Nejen písně, ale i tance byly zdrojem inspirace pro Janáčka, jeho *Lašské tance* patří k velmi populárním dílům. V programu koncertu *Janáček všudybyl* se vydáme do dalších oblastí Moravy za neméně zajímavými tanci, jako jsou tance *Hanácké (Kalamajka, Trojky, Silnice, Troják)* či *Moravské (Kožich, Kalamajka, Trojka, Silnice, Rožek), Srbské kolo, Královničky* apod. Konfrontace Janáčkovy hudebního zpracování a regionálního muzikantského a tanečního pojetí bude hlavním pilířem pořadu *Janáček všudybyl*. ✕

FOTO MAREK OLBŘZYMEK

Z folklorního koncertu v rámci MFJB 2018

10. 11.
15h, divadlo Reduta (divadelní sál)
OPOJEN PÍSNÍ

22. 11.
19h, Mahenovo divadlo
JANÁČEK VŠUDYBYL

V Janáčkových stopách festivalovým Brnem

TEXT PATRICIE ČÁSTKOVÁ

Chcete si užít Leoše Janáčka skutečně naplno? Namíchejte si z festivalové nabídky jedinečný koktejl hudby, výtvarného umění, historie, výletu do přírody nebo jen příjemné procházky městem po místech spojených se slavným skladatelem.

Mahenovo divadlo

Začít můžete v Mahenově divadle, místě, kde zazněly světové premiéry Janáčkových oper. Hlavní schodiště ve foyer je údajně inspirované pařížským Palais Garnier, ale ať je to pravda, či ne, vídeňští architekti Fellner a Helmer pro Brno postavili elegantní divadelní budovu, která byla prvním elektrifikovaným divadlem v kontinentální Evropě. Po vzniku Československé republiky se tehdejší divadlo Na hradbách stalo hlavním sídlem českého souboru. Operní orchestr se pravidelně se svým šéfdirigentem Františkem Neumannem, Janáčkovým velkým

podporovatelem, věnoval i koncertnímu hraní, a tak vás festivalové koncerty snadno přenesou do doby, kdy tam chodíval i Janáček nejen na zkoušky a představení svých oper. Mimo symfonického koncertu Orchestru Janáčkovy opery NdB zde zaznějí i dva recitály. Jména houslisty Josefa Špačka a klavíristy Miroslava Sekery festivalovým divákům asi není třeba ani představovat. Tentokrát je jejich program věnován Antonínu Dvořákovi, Bedřichu Smetanovi a Bohuslavovi Martinů.

Barytonista Adam Plachetka se na festivalu představí nejen jako Janáčkův Revírník v *Příhodách lišky Bystroušky* a baron Prus ve *Věci Makropulos*. Písňová tvorba je mu blízká a festivalové publikum jej tak bude mít možnost poznat i v komorní poloze díky písňovému recitálu věnovanému *Večerním písním* Bedřicha Smetany, Antonína Dvořáka a Zdeňka Fibicha v doprovodu klavíristy a dirigenta Davida Švece. Foyer Mahenova divadlo kdysi sloužilo i jako zkušebna operního orchestru, na festivalu jej rozezvučí dechový Janáček Ensemble hudbou Gideona Kleina, Leoše Janáčka a Jaroslava Ježka.

FOTO RADOVAN ŠUBÍN

Miroslav Sekera a Josef Špaček

2. 11.
19 h, Mahenovo divadlo
**RECITÁL: JOSEF ŠPAČEK
A MIROSLAV SEKERA**

3. 11.
11 h, foyer Mahenova divadla
JANÁČEK ENSEMBLE

9. 11.
19 h, Mahenovo divadlo
**VEČERNÍ PÍSNĚ:
ADAM PLACHETKA A DAVID ŠVEC**

Za Janáčkem až domů

Chtěli jste někdy skladateli nahlédnout takříkajíc přes rameno? V Janáčkově případě se k tomu nejlépe dostanete, když se vydáte do Památníku Leoše Janáčka, který sídlí v jeho bývalém domově vedle varhanické školy, jejímž byl ředitelem. Je zde dochovaná pracovna, ve které napsal svá vrcholná díla, a pro badatele je v budově bývalé varhanické školy Archiv Leoše Janáčka, zapsaný v Paměti světa UNESCO, kde jsou uloženy rukopisy všech Janáčkových skladeb a libret. Během festivalu se Památník rozezní hudbou v rámci komorních koncertů a matiné. Současně zde bude výstava *Věc Janáček* sledující prostřednictvím uměleckých artefaktů podobu Leoše Janáčka v dílech autorů od 20. let minulého století až po současné výtvarníky.

6. 11.

19h, Památník Leoše Janáčka

**RECITÁL: LENKA KUŽELOVÁ,
DENNIS SCHNEIDERKA,
JOSEF KLÍČ A JAN JIRASKÝ**

11. 11.

19h, Památník Leoše Janáčka

**KLAVÍRNÍ RECITÁL
POSLUCHAČŮ HF JAMU**

24. 11.

11h, Památník Leoše Janáčka

**MATINÉ: FENG-YŮN SONG
A LENKA NAVRÁTILOVÁ**

Objevte Janáčkovu mláď

Jaké bylo Janáčkovu dětství a mláď? Vydejte se na Mendlovo náměstí na Starém Brně, kde Janáček vyrůstal od svých jedenácti let ve fundaci pro hudebně nadané chlapce v augustiniánském klášteře sv. Tomáše. Byl jedním z „modráčků“, jak se starobrněnským fundatistům podle jejich modrých obleků přezdívalo, kterým bylo umožněno hudební vzdělání spojené se zajišťováním hudby při mších a klášterních hudebních produkcích. Seznámit se tu můžete i s další významnou brněnskou osobností a chvíli si tak odpočinout od hudby. V prostorách augustiniánského kláštera totiž žil a bádala G. J. Mendel, otec vědního oboru genetiky. V rámci festivalu zazní přímo v bazilice Nanebevzetí Panny Marie Duchovní koncert a v refektáři opatství Matiné ze skladeb Janáčka a jeho učitele Pavla Křížkovského v podání ansámblu Q Vox. Mimo koncerty se můžete také vydat na prohlídku, během níž se podíváte na místa spojená s Janáčkovým pobytem a působením v klášteře včetně učebny fundace a kůru baziliky Nanebevzetí Panny Marie. A také si poslechnete zpěv modráčků!

2. 11.

11h, refektář augustiniánského opatství

Q VOX

7. 11.

19.30h, bazilika Nanebevzetí Panny Marie

DUCHOVNÍ KONCERT

16. 11. 11h a 21. 11. 16h

Mendlovo nám. 1

**PROHLÍDKA
AUGUSTINIÁNSKÉHO KLÁŠTERA**

FOTO ARCHIV TIC

Projděte se s Janáčkem

Chcete si na chvíli odpočinout od hudby a jen tak se vydat na procházku? Projděte se Brnem po Janáčkových stopách s interaktivní mobilní aplikací Loxper. Stezka vede místy, kde Janáček žil, komponoval, dirigoval, vyučoval, prožíval premiéry svých skladeb, procházel se, setkával se s přáteli apod. Nemusíte nutně pěšky, během festivalu je možnost absolvovat trasu po Janáčkových stopách z pohodlí minibusu a pro zahraniční účastníky bude k dispozici audio guide s komentářem v anglickém nebo německém jazyce.

www.loxper.com/leos-janacek/

3. 11. a 14. 11.

14h, náměstí Svobody

**PO JANÁČKOVÝCH STOPÁCH
MINIBUSEM**

Janáček gastronomický

Když už budete na procházce městem, zajděte se občerstvit do některého z brněnských gastronomických podniků nabízejících během festivalu ochutnávku podle Mářiny kuchařky, tedy receptů Marie Stejskalové, dlouholeté hospodyně u Janáčků:

- Cheesecake s Janáčkovým šípkovým cukrovím,
Café Placzek, Minoritská 4
- Janáčkovy karbanátky z čočky,
Kohout NA VÍNĚ, Malinovského nám. 2
- Janáčkovy máslové trubičky,
Etažér (Cukrářství Martinák), Poštovská 4 (Alfa Pasáž)
- Janáčkovy mramorové řezy,
Buchta C, Zelný trh 10
- Janáčkovy mandle,
Kobliha Brno, Pekařská 68
- Janáčková dobrá černá káva,
qb coffee roasters, Veslařská 179
- Janáčková kaštanová dorta,
Zemanova kavárna a cukrárna, Josefská 4
- Janáčkův ořechový řez ve skle,
Jazzová kavárna Podobrazy, Zelný trh 14
- Janáčkovy sněhové pusinky,
Cukrárna Tutti frutti, Mendlovo nám. 18
- Janáčkovy buchtičky s krémem,
Mlsná holka, Poštovská 1
- Janáčkův rybízový koláč,
Café Punkt., Bayerova 7
- Trhanec s Janáčkovou jeřabinovou zavařeninou,
Kafe v rozkladu, Veselá 6
- Janáčkovy meruňkové knedlíky
Kavárna ERA, Zemědělská 30

Janáčkovy Hukvaldy

Brno není Janáčkovým rodištěm, tím jsou severomoravské Hukvaldy, ale i tam se během festivalu můžete vydat v rámci jednodenní autobusové výpravy (cca 150 km od Brna). Účastníky čeká prohlídka Památníku Leoše Janáčka, návštěva bývalé hukvaldské školy, ve které se Janáček jako syn učitele v roce 1854 narodil, procházka do obory a čas bude i na nákup proslulých koláčů „lopaťáků“ v hukvaldské pekárně. Po cestě do Brna ještě proběhne zastávka v nedalekém Příboře s prohlídkou rodného domu slavného otce psychoanalýzy Sigmunda Freuda. ✕

Podrobné informace a další akce
pro festivalové návštěvníky připravené TIC BRNO

19. 11.
8 h, Janáčkově divadlo
ZA JANÁČKEM NA HUKVALDY

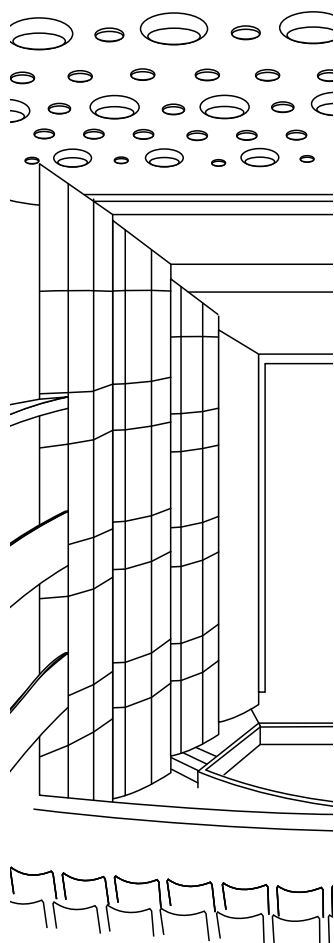
FOTO JAN SLAVÍK

Petr Sís Janáčkově

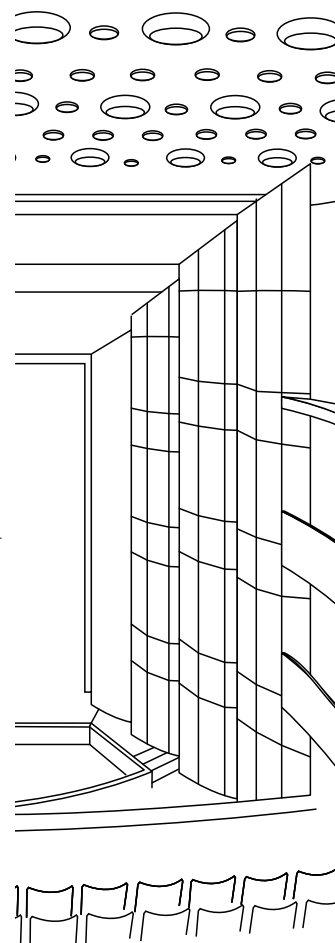
Výjimečnost festivalu Janáček Brno 2024 podtrhuje jeho vizuální podoba, kterou na základě motto Bez hranic!... připravil přímo pro festival Petr Sís: „Měl jsem pocit, že jak se vítr točil nad Valašskem a Lašskem, uchvátil mladého Leoše Janáčka, aby ho nesl životem. Na hudebním nebi byl obláčkem lyrické svébytnosti a jeho krajina pocitů je možná svým způsobem nesdílitelná...“ Umělec je také autorem kresby k vizuálu věnovanému 100. výročí opery *Příhody lišky Bystroušky*. ✕

Bohemian
Heritage
Fund

Sdílejte s námi
šťastné privilegium
podpory umění.

Bohemian Heritage Fund je hrdým partnerem
festivalu Janáček Brno již od roku 2015

www.bohemianheritage.cz

TEN
S OČEKÁVÁNÍM

TEN,
KDO HO PŘEKONÁ

Příležitost vzniká setkáním. To platí v divadle, v životě i v byznysu. Podporujeme motivaci, talent a touhu tvořit. U nás se setkává vášně soukromých investorů s mistrovstvím umělců.

Jsme křižovatka příležitostí. Už 25 let se u nás setkávají úspěšní investoři, majitelé firem i privátní klienti, kteří hledají něco výjimečného. Zakladatelé projektů a ti, co jim věří. Ti, co potřebují, s těmi, co mají. Ti, co znají trhy, s těmi, co znají lidi.

Jsme privátní a investiční banka.
Každé setkání je příležitost společně růst.
Potkejme se.

Leader Vaší firemní flotily

Stylová limuzína nebo praktické kombi? Obě se vyznačují vysokým komfortem a prvotřídní bezpečností. Za jízdy se o Vás starají ergonomická sedadla i řada asistenčních systémů. Přisvěcování do zatáček pak zajišťují Matrix-LED světlomety druhé generace s ještě lepší svítivostí. Novinkou jsou multifunkční ovladače, se kterými máte důležité funkce vždy na dosah. Vyberte si ze široké škály motorizací a povolejte do své flotily naši novou vlajkovou loď. Při odběru 2 vozidel během 12 měsíců navíc získáte atraktivní cenové zvýhodnění pro velkoodběratele. Pro více informací nás neváhejte navštívit osobně, nebo nás kontaktujte telefonicky či online.

*Uvedená cena je pouze orientační, doporučená výrobcem Škoda Auto, a nezahrnuje zvýhodnění vyplývající z velkoodběratelského konceptu. Aktuální cenu a specifikaci vybraného modelu Vám na požádání sdělíme online nebo telefonicky.

Váš autorizovaný prodejce vozů Škoda:

AZ SERVIS

AZ TOWER - Pražákova 69
693 00 Brno
Tel.: 513 077 777

www.az-servis.skoda-auto.cz

ŠKODA

Nová Škoda Superb

Největší
servisní síť

Zvýhodnění
již od 2 vozů

Fleetový
konfigurační nástroj

Zaměstnanecký
program

Garance
smluvních
podmínek

již za

935 000 Kč s DPH*

Kombinovaná spotřeba a emise CO2 vozu Škoda Superb:
4,9–8,0 l/100 km; 119–183 g/km

ilustrativní fotografie

VLTAVA MÁ MŮJ HLAS

*Poslouchejte Vltavu a nechte se
unést hudebními zážitky!*

Živé přenosy | Záznamy | Rozhovory

#umenislyset

Jana Plodková
— herečka

Český rozhlas
je hlavním mediálním
partnerem festivalu

vltava.rozhlas.cz

{ Nadace
Leoše
Janáčka

Prožijte dílo Leoše Janáčka.
S hrdostí ho předáváme dál.

Čestným posláním Nadace Leoše Janáčka je podporovat, rozvíjet a oživovat odkaz Leoše Janáčka. Díky festivalu Janáček Brno zní jeho hudba v kvalitě vpravdě světové, proto Nadace festival od samého počátku hrdě podporuje.

Zkraťte si čekání na festival. **Zaposlouchejte se** online, nebo se za Janáčkovým dílem vydejte podle kalendáře akcí na **www.janacek-nadace.cz**

Navštivte
Janáčka

V rámci festivalu Janáček Brno srdečně zveme na zájezd do Janáčkových rodných Hukvald 19. listopadu 2024.

Více informací a vstupenky:

Zažijte JANÁČKA s TIC BRNO

**Během festivalu Janáček Brno 2024
se těšte na bohatý doprovodný program**

- Objeďte trasu po Janáčkových stopách z pohodlí minibusu
- Vydejte se autobusem za Janáčkem na Hukvaldy
- Navštivte výstavy věnované Bystroušce a životu u Janáčků
- Ochutnejte Janáčkovy oblíbené recepty z Mářiny kuchařky ve vyhlášených brněnských gastropodnicích
- Poslouchejte Janáčka v ulicích Brna ve dne v noci

Více informací na webu leosjanacek.eu

B | R | N | O

TIC BRNO ←

GOTOBRNO.cz

ČT **art** každý den od 20 hodin

art

 Česká televize

www.ctart.cz

Hlavním cílem festivalu je připomenout formou prestižního bienále význam skladatelské osobnosti Leoše Janáčka v místě, kde působil a tvořil více než padesát let. Stále se dynamicky rozvíjíme a usilujeme o zvyšování kvality. K tomu, abychom mohli dále růst, potřebujeme i Vás, naše mecenáše a podporovatele. Festival můžete podpořit poskytnutím mecenášského příspěvku a „adoptovat“ si Zlatou nebo Stříbrnou lišku či Lištičku. Zařadíte se tak mezi vážené mecenáše festivalu a podle výše podpory můžete získat řadu výhod během festivalu i mimo něj.

Za finanční podpory

jihomoravský kraj

{ Nadace
Leoše
Janáčka

Generální partner

Bohemian
Heritage
Fund

Hlavní partner

J&T BANKA

Hlavní mediální partneři

Partneři

Mediální partneři

mafra | DNES | iDNES.cz

DENÍK

La Scena Musicale

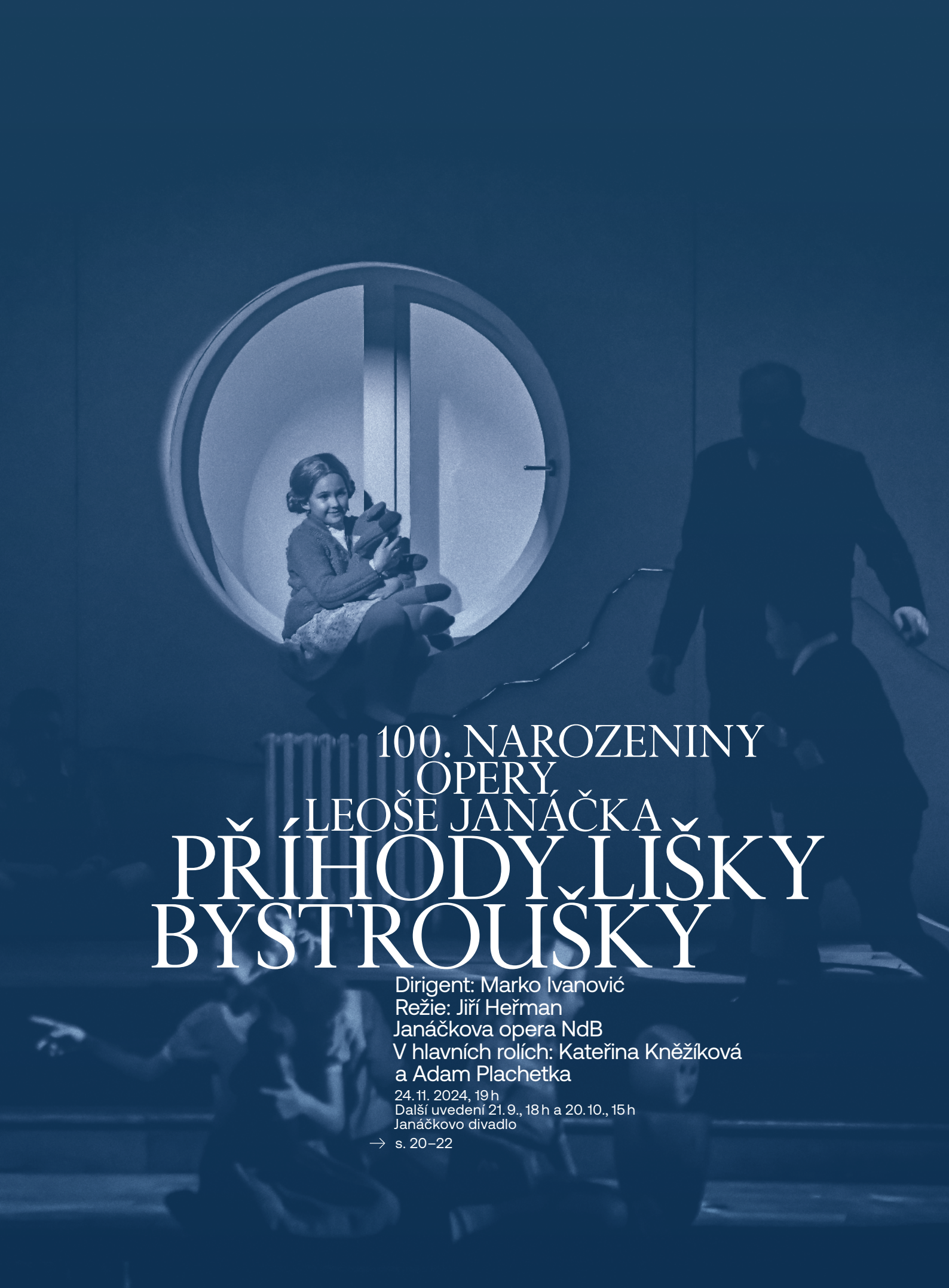

Klasika
Plus.cz

KULTINO*
světlo osvětlení

100. NAROZENINY
OPERY
LEOŠE JANÁČKA
PŘÍHODY LIŠKY
BYSTROUŠKY

Dirigent: Marko Ivanović

Režie: Jiří Heřman

Janáčkova opera NdB

V hlavních rolích: Kateřina Kněžíková
a Adam Plachetka

24. 11. 2024, 19 h

Další uvedení 21. 9., 18 h a 20. 10., 15 h

Janáčkovo divadlo

→ s. 20–22